

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/21-09/56

URBROJ: 65-21-02

Zagreb, 30. lipnja 2021.

Hs**NP*021-12/21-09/56*65-21-02**Hs

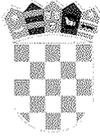
**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem ***Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2020. godinu***, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora u skladu s odredbom članka 26. stavka 6. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 79/09, 80/13 i 41/21) i članka 16. Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom ("Narodne novine", broj 117/17 i 52/21), dostavila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, aktom od 29. lipnja 2021. godine.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

Klasa: 023-01/21-01/001
Urbroj: 580-08/124-2021-002
Zagreb, 29. lipnja 2021.

Hs**NP*021-12/21-09/56*5693-21-01**Hs

REPUBLIKA HRVATSKA
66 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Prinijet: 29-06-2021	
Model: 021-12/21-09/56	Grn. jed. 65
Identifik. broj: 5693-21-01	Pril. i Vrij. 92 05

HRVATSKI SABOR
n/r g. Gordana Jandrokovića, predsjednika
Hrvatskoga sabora
Trg sv. Marka br. 6-7
10 000 Zagreb

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2020. godinu
- dostavlja se

Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora,

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: AZTN) temeljem članka 26. stavaka 6. i 7. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21) i temeljem članka 16. Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 117/17.) podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu AZTN-a za proteklu kalendarsku godinu.

Stoga Vam u privitku, u pisanom i na cd formatu, dostavljamo Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2020. godinu i Sažetak Godišnjeg izvješća za 2020. godinu te Vas molimo da predmetno izvješće uvrstite u dnevni red sjednice Hrvatskog sabora.

Također Vam dostavljamo i Izjavu o fiskalnoj odgovornosti za 2020. godinu, koja se predaje sukladno Uredbi o sastavljanju i podnošenju Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvješća o primjeni fiskalnih pravila (Narodne novine, broj 95/19).

S poštovanjem,

Zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Vesna Patrlj, dipl. iur.

Privitci:

- Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2020. godinu u pisanom formatu
- Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2020. godinu u pisanom formatu
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2020.
- Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2020.
- Jedan CD medij sa svim gore navedenim privitcima u *Word Document/Pdf formatu*

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2020. godinu

Zagreb, lipanj 2021.

1.	Uvod.....	5
1.1.	Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2020. godini	8
2.	Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN)	26
2.1.	Faze postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja	27
2.2.	Postupci utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika	29
2.2.1.	Horizontalni sporazumi, karteli i programi za pokajnike	30
2.2.2.	Vertikalni sporazumi	31
2.2.3.	Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane	31
2.2.4.	Primjena instituta preuzimanja obveza od strane poduzetnika	33
2.3.	Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.....	40
2.3.1.	Zlouporaba vladajućeg položaja može se pojaviti u više oblika od kojih su najčešći: ..	41
2.4.	Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika	46
2.4.1.	Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika	47
3.	Sektorska istraživanja tržišta.....	55
3.1.	Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2019. godini.....	56
3.2.	Istraživanje tržišta tiska u RH u 2019. godini	60
3.3.	Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2019. godini	63
3.4.	Istraživanje tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH.....	68
4.	Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja.....	72
5.	Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja.....	79
5.1.	Mogućnost podnošenja privatne tužbe nadležnim trgovačkim sudovima	81
6.	Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	83
6.1.	Postupovne odredbe.....	84
6.2.	Primjeri upravnih postupaka.....	87
6.3.	Nepravni predmeti.....	94
6.4.	Ostale aktivnosti iz područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi	96
6.4.1.	Prijenos odredbi Direktive (EU) br. 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća, od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima u domaćem zakonodavstvu.....	96
6.5.	Sudska zaštita u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi.....	98

6.6.	Zaključno o području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi.....	98
7.	Međunarodna suradnja AZTN-a.....	100
7.1.	Multilateralna suradnja.....	100
7.1.1.	OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak	100
7.1.2.	EU: Europska mreža za tržišno natjecanja (ECN) i Vijeće EU-a	100
7.1.3.	ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje.....	101
7.2.	Bilateralna suradnja	102
7.2.1.	Bilateralni susreti	102
7.2.2.	EU projekti pomoći.....	103
8.	Javnost rada AZTN-a	104
9.	Financiranje AZTN-a.....	106
10.	Unutarnji ustroj AZTN-a	110
11.	Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)	116
12.	Digitalizacija pismohrane AZTN-a	117
13.	Zaključak.....	118
1.	PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a.....	121
2.	PRILOG II. Odluke sudova iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a	130
3.	PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a.....	132

1. Uvod

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: AZTN) temeljem Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13. i 41/21.)¹ i Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 117/17.)², u zakonskom roku podnosi Hrvatskome saboru **Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2020. godinu** (u daljnjem tekstu: Izvješće). Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku, stručnu i širu javnost informiralo o aktivnostima u 2020. godini i time osigurala transparentnost rada AZTN-a te dodatno doprinijelo afirmaciji učinkovitog tržišnog natjecanja, kao i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu: RH).

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva. Svrha mu je osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na njihovu veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja. Djelotvornim tržišnim natjecanjem potiče se stvaranje uvjeta za gospodarski rast, koji se temelji na konkurentnim tržištima, učinkovitoj alokaciji i korištenju ograničenih resursa, inovacijama i ulaganjima koja tome pridonose. Navedeno zahtijeva ne samo angažman AZTN-a već i angažman svih državnih tijela u stvaranju jasnih i provedivih pravila koja reguliraju postupanja na tržištu, osposobljena tijela koja ta pravila provode i učinkovitu provedbu u praksi.

Zaštita tržišnog natjecanja u RH povjerena je AZTN-u, koji je osnovan odlukom Hrvatskog sabora od 20. rujna 1995. godine i odredbama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja. AZTN je s radom započeo 1997. godine, a osnivač mu je RH.

U trenutku izrade ovoga Izvješća kojeg AZTN podnosi Hrvatskome saboru, a sukladno važećem **Zakonu o zaštiti tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 79/09., 80/13. i 41/21.; u daljnjem tekstu: **ZZTN**)³, AZTN je samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove općeg, nacionalnog, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, u okviru svog djelokruga i nadležnosti. Te su nadležnosti, osim navedenim zakonom, određene i zakonodavstvom Europske unije (u daljnjem tekstu: EU) vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115, 9. 5. 2008.; u daljnjem tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu dopuštenosti koncentracija između poduzetnika i to:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP) (SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1.-25.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003) te
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika Uredba EZ o koncentracijama) (Tekst značajan za EGP) (SL L 24, 29. 1. 2004., str. 1.-22.; u daljnjem tekstu: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

¹ ZZTN; članak 26. stavci 6. i 7.

² ZNTP; članak 16.

³ ZZTN; članak 26. stavci 1. do 3.

Slijedom navedenoga, AZTN je ovlašten za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja. **Unutarnji ustroj i način rada** AZTN-a, opći akti AZTN-a te druga pitanja važna za rad AZTN-a pobliže se uređuju Statutom AZTN-a, kojeg potvrđuje Hrvatski sabor⁴. Međutim, budući da je 24. travnja 2021. godine stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.), a 1. rujna 2021. stupit će na snagu i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 52/21.), AZTN je obvezan uskladiti svoj Statut s odredbama tih zakona, što će i učiniti u zakonskom roku od šest mjeseci od njihovog stupanja na snagu te će novi usklađeni Statut dostaviti na potvrdu Hrvatskome saboru.⁵

Nadležnost AZTN-a u primjeni propisa o zaštiti tržišnog natjecanja je onemogućiti sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: narušavanje) u obliku zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. U njegovoj nadležnosti je i *ex ante* kontrola dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Od 7. prosinca 2017. godine, AZTN je nadležan i za provedbu **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17.; u daljnjem tekstu: **ZNTP**). Puna primjena tog zakona započela je 1. travnja 2018. godine. Tim je zakonom u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače. Cilj tog zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi, kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

AZTN-om upravlja **Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** (u daljnjem tekstu: **Vijeće**). Vijeće je tijelo AZTN-a koje ima pet članova⁶. Svi su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina. Od stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (24. travnja 2021. godine), Vlada RH je obvezna objaviti javni poziv za izbor kandidata za predsjednika i članove Vijeća prije njihovog predlaganja na imenovanje Hrvatskome saboru. Međutim, dosadašnji članovi Vijeća koji su imenovani prije 24. travnja 2021. godine nastavljaju sa svojim radom i ostaju na svojim mjestima do isteka razdoblja na koja su imenovani.

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11., 74/14. i 60/18.

⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 41/21.), prijelazne i završne odredbe, članak 47. stavak 3. i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, broj 51/21.), prijelazne i završne odredbe, članak 24.

⁶ Izrazi koji se koriste u ovome tekstu, a imaju rodno značenje odnose se jednako na muški i ženski rod.

Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZZTN-om. Tako, primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa.

Vijeće kao tijelo koje upravlja radom AZTN-a, odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a donosi na svojim sjednicama. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, a na svakoj sjednici mora biti nazočan predsjednik ili zamjenik predsjednika Vijeća AZTN-a. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani⁷.

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi AZTN-om. U rukovođenju AZTN-om predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje AZTN-a, vodi stručni rad i odgovara za stručni rad AZTN-a. Zamjenika predsjednika, na prijedlog predsjednika Vijeća, bira Vijeće većinom glasova.

Vijeće je trenutno sastavljeno od četiri člana, budući da je 29. prosinca 2020. godine od posljedica bolesti koju uzrokuje COVID-19 preminuo predsjednik Vijeća, gospodin Mladen Cerovac. U skladu s odredbama ZZTN-a i Statuta AZTN-a, u slučaju kada predsjednika Vijeća nema ili je odsutan, sve njegove poslove obavlja zamjenik predsjednika Vijeća pa tako poslove predsjednika Vijeća, sve do imenovanja novog predsjednika Vijeća, obavlja zamjenica predsjednika Vijeća.

Slijedom obrazloženoga, Vijeće u trenutku izrade ovoga Izvješća čine: Vesna Patrlj, dipl. iur. zamjenica predsjednika Vijeća (u trećem mandatu od ožujka 2019. do ožujka 2024.), mr.sc. Ljiljana Pavlic, dipl. oec. članica Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.), Denis Matić, dipl. iur., član Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.) te dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur., članica Vijeća (u prvom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.).

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike, Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim koji se, ovisno o složenosti predmeta, sastoji od najmanje jednog pravnika i najmanje jednog ekonomista kojem se često pridružuje i informatičar. Službene osobe iz stručne služba AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a, odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

AZTN nema vlastitih prihoda, već se njegov rad i aktivnosti financiraju isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu RH. U skladu s fiskalnim mogućnostima Državnog proračuna RH osiguravaju se AZTN-u sredstva za dostatan broj kvalificiranih zaposlenika te dostatne financijske, tehničke i tehnološke resurse koji su potrebni za učinkovito obavljanje ovlasti AZTN-a. Pritom je AZTN neovisan u namjenskom trošenju dodijeljenih financijskih sredstava za provedbu svojih ovlasti, ne dovodeći u pitanje i pridržavajući se u cijelosti odredaba Zakonu o izvršenju Državnog proračuna. Upravne pristojbe i novčane kazne koje

⁷ ZZTN; članak 31.

utvrđuje i izriče AZTN za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a, prihod su Državnog proračuna RH.

AZTN uvijek s osobitom pažnjom izvršava svoje obveze te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2020. godinu iznosila su 13.776.638 kuna, dok je izvršenje rashoda iznosilo 13.630.936 kuna, što predstavlja izvršenje od 98,94 % u odnosu na plan.

Sve aktivnosti AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja i utvrđivanja zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u 2020. godini realizirane su približno s istim brojem zaposlenih u odnosu na ranije razdoblje. Konkretno, AZTN je na dan 31. prosinca 2020. godine imao zaposlena 52 radnika, kao i u prethodnoj 2019. godini, uz napomenu da su dva nova pravnik na upražnjena radna mjesta u Odjelu za utvrđivanje zabranjenih sporazuma primljena na rad na neodređeno vrijeme uz ugovaranje probnog rada u trajanju od šest mjeseci tek u zadnjem tromjesečju 2020. godine te je s njihovim zapošljavanjem bilo ukupno 53 radnika, sve do smrti g. Mladena Cerovca 29. prosinca 2020. godine, nakon čega je taj broj iznosio 52. Stoga je AZTN u većem dijelu 2020. godine imao 51 zaposlenog, a u taj broj se uključuju i svi članovi Vijeća.

Osnovni cilj AZTN-a je uspostaviti i očuvati djelotvorno tržišno natjecanje koje će poticati dugoročni rast i osigurati maksimalne koristi i dobrobit potrošačima te poticati poduzetnike na unaprjeđenje efikasnosti i inovacija, kako na unutarnjem hrvatskom tržištu, tako i na tržištu EU-a. Također, ništa manje važan cilj je usmjeren i na uspostavu, osiguranje i zaštitu poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

Zadatak AZTN-a je pomoći tržištu da funkcionira dobro za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini otklanjanjem zapreka i slabosti na tržištu kroz učinkovitu provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi.

S obzirom na činjenicu da ovo Izvješće AZTN podnosi u trenutku kada je već stupio na snagu Zakon o izmjenama i dopunama ZZTN-a, na samom početku Izvješća u uvodnom dijelu poziva se na odredbe i terminologiju iz danas važećeg ZZTN-a. Međutim, budući da se Izvješće podnosi za prethodnu kalendarsku godinu, dakle za 2020. godinu, u daljnjem tekstu koristit će se odredbe i terminologija iz u to vrijeme važećeg ZZTN-a („Narodne novine, br. 79/09. i 80/13.)

1.1. Skraćeni prikaz rada AZTN-a u 2020. godini

Tijekom gotovo čitave 2020. godine svijet se borio s do sada neviđenom globalnom krizom izazvanom pandemijom bolesti COVID-19, teškom gospodarskom situacijom, zatvaranjem državnih granica, karantenom i velikim brojem bolesnih i umrlih. U tom za sve teškom razdoblju, bilo je izazovno rješavati složene predmete iz nadležnosti AZTN-a.

Osim globalne pandemije bolesti COVID-19 koja je obilježila rad svih svjetskih, europskih i hrvatskih institucija pa tako i AZTN-a, sve djelatnike AZTN-a je posebno pogodila smrt predsjednika Vijeća AZTN-a, gospodina Mladena Cerovca, izvrsnog stručnjaka i svim djelatnicima AZTN-a dobrog kolege i prijatelja, koji je od posljedica bolesti COVID-19 preminuo 29. prosinca 2020. godine, u prvoj godini svoga trećeg predsjedničkog mandata.

Globalna zdravstvena kriza prouzročena pandemijom bolesti COVID-19 utjecala je na gospodarstvo svih zemalja, pa tako i na hrvatsko gospodarstvo, zbog čega su se morale poduzeti mjere za ublažavanje ekonomskih posljedica pandemije. Podaci Državnog zavoda za statistiku (u daljnjem tekstu: DZS) pokazuju da je pandemija u velikoj mjeri utjecala na usporavanje hrvatskoga gospodarstva od sredine ožujka 2020. godine na dalje.

Pad proizvodnje usluga u drugom tromjesečju 2020. godine uslijedio je nakon mjera zatvaranja i ograničavanja obavljanja dijela gospodarskih aktivnosti u ožujku i travnju 2020. godine. Iako je nakon popuštanja epidemioloških mjera bilo pozitivnih pomaka u svibnju i lipnju 2020. godine, razina proizvodnje i usluga još je uvijek znatno ispod razine razdoblja prije pandemije.

DZS je 26. veljače 2021. godine objavio prvu procjenu prema kojoj je bruto domaći proizvod (u daljnjem tekstu: BDP) u 2020. godini pao 8,4 % na godišnjoj razini. Riječ je o rekordnom padu, pod utjecajem pandemije bolesti COVID-19 i mjera zatvaranja dijela gospodarstva kako bi se spriječilo širenje zaraze⁸.

DZS je također objavio prvu procjenu prema kojoj je BDP u proteklom kvartalu pao 15,1 % na godišnjoj razini, što je njegov prvi pad od polovice 2014. godine. To je i najveći pad od 1995. godine, od kada DZS vodi te podatke. Dosad najveći pad od 8,8 % zabilježen je u prvom tromjesečju 2009. godine, na početku globalne financijske krize.

Upravo je zbog usporavanja gospodarske aktivnosti u RH, EU-u, kao i u cijelom svijetu, došlo i do smanjenja broja prijavljenih namjera provedbe koncentracija poduzetnika AZTN-u i notifikacija koncentracija Europskoj komisiji (u daljnjem tekstu: Komisija), što je utjecalo i na određeno smanjenje broja riješenih predmeta u tom području iz nadležnosti AZTN-a.

Važno je naglasiti kako je AZTN tijekom vođenja upravnih (ispitnih) postupaka iz svoje nadležnosti vezano uz provedbu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i provedbu propisa o utvrđivanju nepoštenih trgovačkih praksi obavezan održavati usmene i glavne rasprave sa strankama, ponekad i više njih u pojedinom postupku, zbog složenosti postupaka i obveze osiguranja prava na obranu strankama u postupku u kojem se utvrđuje povreda tih propisa i izriču visoke upravno-kaznene mjere. Zbog pandemije izazvane bolesti COVID-19 i zatvaranja svih aktivnosti tijekom ožujka, travnja i svibnja te ponovo tijekom studenoga i prosinca 2020. godine, održavanje usmenih i glavnih rasprava u tih pet mjeseci u kojima je bilo najviše zaraženih, nije bilo moguće.

Zaposlenici AZTN-a su tijekom ta dva zatvaranja radili od kuće, budući da su imali osigurane uvjete za obavljanje poslova od kuće (svu potrebnu tehničku podršku), ali je 2020. godina bila i prva godina u kojoj AZTN nije mogao održavati usmene i glavne rasprave sa strankama

⁸ https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/12-01-01_04_2020.htm

tijekom pet mjeseci, što je utjecalo na broj riješenih predmeta zbog čega mnogi postupci nisu mogli biti završeni u 2020. godini.

Dodatna otežavajuća okolnost je i ta što AZTN posluje u neadekvatnim prostorijama u kojima je nemoguće otvoriti prozore i prozračiti urede i konferencijske dvorane, što nije u skladu s propisanim epidemiološkim mjerama koje su i dalje na snazi.

Zbog svega navedenoga, u 2020. godini bilježi se blagi pad riješenih predmeta od 5,6 % u odnosu na 2019. godinu i ujedno suprotan trend, jer se u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu bilježio rastući trend. Ovdje također treba istaknuti da je 2019. godina prva kalendarska godina u kojoj je AZTN primjenjivao ZNTP u tzv. punom opsegu, kao akt koji pokriva široku problematiku zabrane nepoštenih trgovačkih praksi pa je istovremeno AZTN u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu imao i značajno povećan opseg poslova.

AZTN je u 2020. godini imao ukupno 729 riješenih predmeta iz područja tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi, od toga 638 predmeta iz područja tržišnog natjecanja i 91 predmet iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Za utvrđene povrede ZZTN-a i ZNTP-a tijekom 2020. godine izrečene su upravno-kaznene mjere u ukupnom iznosu od 1.630.000,00 kuna.

Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2020. godini

	Broj riješenih predmeta u 2020.		
	Tržišno natjecanje	Nepoštene trgovačke prakse	Ukupno
Upravni predmeti	42	10	52
Neupravni predmeti	596	81	677
Sveukupno:	638	91	729

Izvor: AZTN

Na dan 31. prosinca 2020. godine, AZTN je imao ukupno 28 upravnih predmeta u tijeku, a od toga broja devet upravnih predmeta iz područja tržišnog natjecanja i 19 upravnih predmeta iz područja nepoštenih trgovačkih praksi. Riječ je o upravnim (ispitnim) postupcima pokrenutim u pravilu u drugoj polovici 2019. ili tijekom 2020. godine, u kojima se postupak kontinuirano i aktivno vodi, ali se do kraja 2020. godine još nisu stekli zakonski uvjeti za donošenje rješenja. Veliki broj postupaka bit će okončan u prvoj polovici 2021. godine ili do kraja te godine.

Osim upravnih postupaka u području tržišnog natjecanja, veliki dio posla AZTN-a čine i nepravni predmeti u koje spadaju mišljenja iz područja tržišnog natjecanja koja uključuju mišljenja na nacrtu prijedloga zakona i drugih propisa te mišljenja na važeće zakone i druge propise, sektorska istraživanja tržišta, prethodna ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu kako bi AZTN mogao utvrditi ima li dostatnih indicija za pokretanje upravnih postupaka,

predmete baza podataka, notifikacije koncentracija po Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004⁹, predmete suradnje s ostalim tijelima i regulatorima, predmete međunarodne suradnje, interne akte AZTN-a, odgovore vezane uz pravo na pristup informacijama te sva ostala očitovanja adresatima ZZTN-a.

U odnosu na prethodnu 2019. godinu, AZTN je u 2020. godini riješio 44 nepravna predmeta manje. Smanjeni broj nepravni predmeta posljedica je smanjenog broja notifikacija koncentracija u ovoj izvještajnoj godini. Iz ovih podataka je vidljivo da bi se trend rasta riješenih predmeta nastavio i u ovoj izvještajnoj godini u odnosu na prethodnu 2019. godinu, da nije bilo objektivno otegotnih okolnosti vezanih uz nemogućnost održavanja usmenih odnosno glavnih rasprava tijekom pet mjeseci, kako zbog epidemioloških mjera i uvjeta rada u AZTN-u, tako i zbog zahtjeva samih stranaka za odgodom usmenih odnosno glavnih rasprava zbog epidemiološke situacije, zbog čega neki upravni postupci i nisu mogli biti okončani.

I u području nepoštenih trgovačkih praksi, AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravnih osoba, koji nisu vezani uz konkretne upravne (ispitne) postupke, a na koje žurno odgovara u nepravni predmetima. Osim toga, navode iz predstavki koje dobiva, pretežito anonimnih, ispituje u okviru nepravni predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podatci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima, te se na temelju pribavljenih i analiziranih podataka utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Tijekom 2020. godine, AZTN je zaprimio ukupno 30 inicijativa u smislu ZZTN-a odnosno predstavki u smislu Zakona o općem upravnom postupku¹⁰ (u daljnjem tekstu: ZUP) za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti, od toga ukupnog broja 13 inicijativa u smislu ZZTN-a i jednu predstavku u smislu ZUP-a za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti iz područja tržišnog natjecanja te 16 predstavki u smislu ZUP-a za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti iz područja nepoštenih trgovačkih praksi. Od ukupnog broja zaprimljenih predstavki anonimnih je bilo osam, od toga jedna iz područja tržišnog natjecanja i sedam iz područja nepoštenih trgovačkih praksi po kojima je AZTN ipak radi zaštite javnog interesa postupao odnosno smatrao ih je predstavkama u smislu ZUP-a za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti.

Broj inicijativa i predstavki temeljem kojih je nakon prethodno provedenog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, koje se vodi radi utvrđivanja postojanja indicija za pokretanje postupka, zaključkom pokrenut postupak po službenoj dužnosti (u području tržišnog natjecanja) ili je donesena obavijest o pokretanju postupka (u području zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi), ukupno iznosi osam, od toga šest iz područja tržišnog natjecanja i dvije iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Broj odbačenih inicijativa i predstavki temeljem izdanog rješenja o odbacivanju inicijative (iz područja tržišnog natjecanja) te obavijesti o nepostojanju uvjeta za pokretanje upravnog

⁹ Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29.1.2004.

¹⁰ ZZTN; članak 37. i ZUP („Narodne novine“, broj 47/09.); članak 42.

postupka po službenoj dužnosti (iz područja nepoštenih trgovačkih praksi i tržišnog natjecanja), ukupno iznosi 18, od toga broja sedam odbačenih inicijativa i jedna odbačena predstavka iz područja tržišnog natjecanja i deset odbačenih predavki iz područja nepoštenih trgovačkih praksi.

Ključni i svakako najvažniji cilj AZTN-a u proteklom razdoblju odnosio se na temeljnu aktivnost AZTN-a, a to je provedba nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja u dijelu za koji je ovlašten, s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i aktivnu suradnju s Komisijom. U okviru tog cilja, fokus rada AZTN-a bio je na onim postupanjima poduzetnika koja izravno utječu na ograničenje nacionalnog gospodarskog rasta.

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu veoma su složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om. Uvijek se pokreću *ex post* po službenoj dužnosti, a široki krug osoba može podnijeti inicijativu za pokretanje postupka¹¹.

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku dajemo sažeti opis **devet temeljnih faza postupka**.

(i) Prva faza - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu. U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ova faza može trajati najviše šest mjeseci¹².

(ii) Druga faza - donošenje zaključka o pokretanju postupka. Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, postupak se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka kojim se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja i potrebne dokumentacije. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dostave zaključka¹³. U toj fazi AZTN može provesti nenajavljene pretrage, provodi ekonomske i pravne analize i sve druge radnje potrebne za utvrđivanje relevantnih činjenica i okolnosti. Stoga od stranaka može tražiti dodatna očitovanja i informacije, za što im se također daje primjereni rok.

(iii) Treća faza - Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Dostavom te Obavijesti, stranci se osigurava pravo na obranu, budući da se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti stranka može u pisanom obliku izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave navedene Obavijesti stranka ima pravo na uvid u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokova u kojima

¹¹ ZZTN; članak 37.

¹² ZZTN; članak 38. stavak 5.

¹³ ZZTN; članci 39. i 40.

će to učiniti kako bi se žurno otklonili negativni učinci njezinog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje¹⁴.

(iv) *Četvrta faza - usmena rasprava.* Usmena rasprava se zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja.

(v) *Peta faza - Odluka Vijeća AZTN-a o povredi propisa.* U ovoj fazi postupka Vijeće na temelju svih činjenica i dokaza koje je prikupila i provela stručna služba AZTN-a, donosi odluku o tome je li u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju.

(vi) *Šesta faza - utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.* Ako je Vijeće donijelo odluku o tome da je u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju, AZTN strankama dostavlja *Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju*¹⁵, kojom ih se obavještava o sadržaju odluke Vijeća. Uz Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju stranke dobivaju i poziv na glavnu raspravu. Budući da se tijekom cijelog trajanja postupka maksimalna pozornost posvećuje postupovnim pravima stranaka, tako i u ovoj fazi postupka stranke, u roku od 15 do 30 dana od dostave poziva na glavnu raspravu, one imaju pravo dostaviti pisana očitovanja o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na donošenje rješenja, a osobito o okolnostima vezanim uz utvrđivanje postojanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

(vii) *Sedma faza - glavna rasprava.* Stranke na glavnoj raspravi imaju pravo iznositi svoju obranu i štiti svoje interese, a osobito vezano uz utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanje olakotnih i otegotnih okolnosti, kao i kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

(viii) *Osma faza - Odluka Vijeća o povredi i visini upravno-kaznene mjere.*

(ix) *Deveta faza - donošenje rješenja.* AZTN u skladu s odlukama Vijeća, najkasnije u roku od četiri mjeseca od zaključenja glavne rasprave¹⁶, donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče upravno-kaznenu mjeru.

AZTN je u konkretnim postupcima tijekom 2020. godine proveo **analizu 44 mjerodavna tržišta**, od toga sedam u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma poduzetnika, šest u predmetima utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika i 31 u predmetima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika.

Među prioritetima AZTN-a bilo je otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je **sklapanje zabranjenih sporazuma**, prvenstveno

¹⁴ ZZTN; članak 48. AZTN je primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, obvezan dostaviti i podnositelju inicijative i svim osobama kojima je u postupku rješenjem priznao prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to prethodno zatražili pisanim putem). U slučaju dostave Obavijesti tim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na Obavijest u istom roku kao i stranke u postupku.

¹⁵ ZZTN; članak 52.

¹⁶ ZZTN; članak 57.

horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela), koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima. Sklapanje zabranjenih sporazuma predstavlja najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. AZTN je u 2020. godini u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma proveo prethodno ispitivanje stanja na sedam mjerodavnih tržišta, kako bi utvrdio ima li dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti. Ukupno je riješio **32** predmeta iz ovoga područja, od toga 16 upravnih predmeta i 16 neupravnih predmeta.

U dva predmeta unatoč dostatnim početnim indicijama za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, AZTN nije u postupku utvrdio dokaze koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka pa je u ta dva predmeta doneseno rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje. U tri predmeta postupak je okončan primjenom instituta preuzimanja obveza odnosno donošenjem rješenja kojim se prihvaćaju mjere, uvjeti i rokovi koje su predložile u otvorenom zakonskom roku stranke u postupku. U tri predmeta postupak je okončan donošenjem rješenja kojim se utvrđuje povreda zbog nedostave od strane stranke zatražene dokumentacije AZTN-u i izriče upravno-kaznena mjera za tu povredu te u jednom predmetu rješenje o obustavi postupka utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere zbog nedostave dokumentacije AZTN-u jer je stranka prestala postojati. U sedam predmeta AZTN je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu utvrdio da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti te rješenjima odbacio inicijative za pokretanje postupka.

Zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu također ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućavaju konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na tzv. isključujuće oblike zlouporaba. Stoga je AZTN i u 2020. godini nastavio svoje djelovanje u području utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika.

Kao bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je tijekom 2020. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na šest mjerodavnih tržišta.

AZTN je u 2020. godini riješio 26 predmeta iz područja zlouporabe vladajućeg položaja. Riječ je 14 upravnih predmeta i 12 neupravnih predmeta. U jednom predmetu u kojemu je postupak pokrenut AZTN nije u postupku utvrdio dokaze kojima bi potvrdio početne indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Stoga je doneseno rješenje o obustavi postupka. U 13 predmeta AZTN je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu utvrdio da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti te rješenjima odbacio inicijative za pokretanje postupka.

Iako AZTN u ovoj izvještajnoj godini nije utvrdio zlouporabu vladajućeg položaja, u jednom predmetu provedena je nenajavljena pretraga poslovnih prostorija poduzetnika, a u nekoliko predmeta su strankama izdane Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku te će ti predmeti biti okončani tijekom 2021. godine, nakon održavanja usmene rasprave. Naime, tijekom postupka će se zbog stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja u tim predmetima skratiti jer je tim zakonom ukinut institut Obavijesti o utvrđenom činjeničnom stanju. Ukidanjem Obavijesti o utvrđenom činjeničnom stanju osigurava se ekonomičnost i učinkovitost postupka, a pritom prava stranke na obranu u postupku nisu narušena niti smanjena. Naime, strankama se i dalje dostavlja Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku na koje imaju pravo dati svoje primjedbe i predložiti dodatne dokaze i svjedoke, održava se usmena rasprava, a osim toga temeljem

članka 52. ZUP-a stranka ima pravo sudjelovati u ispitnom postupku sve do donošenja rješenja.

Kad je riječ o **koncentracijama poduzetnika**, one nisu *a priori* nepoželjne. U pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika, a sve češće i cijelih industrija, kao odgovora na značajne promjene na mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje. Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* i to u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika¹⁷.

Naime, sudionici koncentracije imaju obvezu **AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije** te je ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njenu dopuštenost.

AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije poduzetnika koje **kumulativno** premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu, iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a.

Zadatak je AZTN-a unaprijed procijeniti hoće li pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije na strukturu tržišta i interese potrošača prevladati nad negativnim učincima koncentracije na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja konkurenata i povećane opasnosti od zabranjenih dogovora. Stoga je *ex ante* ocjena dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika jedna od izuzetno važnih zadaća AZTN-a.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija, AZTN je analizirao 31 mjerodavno tržište.

Od 16 predmeta u radu u 2020. godini, riječ je o deset predmeta ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, jednom predmetu praćenja mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima kod prethodno ocijenjene uvjetno dopuštene koncentracije poduzetnika i o pet predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih, vezano uz moguće prijave koncentracije tijekom 2020. godine.

Od deset predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, u šest predmeta koncentracije su ocjenjene dopuštenima na tzv. 1. razini, na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije te drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima AZTN raspolaže, budući da je bila riječ o koncentracijama koje nisu imale značajan učinak na tržišno natjecanje, s obzirom na to da se njima ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika.

U tri je predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija postupak okončan donošenjem rješenja kojima se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Od ta tri predmeta u dva predmeta je provedenom analizom podataka i dokumentacije u prijavi namjere provedbe koncentracije utvrđeno kako nisu ispunjeni prihodovni pragovi propisani ZZTN-om za nastanak obveze prijave AZTN-u,

¹⁷ ZZTN; članak 38. stavak 2.

dok su u jednom predmetu zbog nastale situacije uzrokovane pandemijom stranke odustale od transakcije nakon što su podnijele prijavu AZTN-u.

U jednom predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije tijekom druge polovice 2019. godine provedena je dubinska pravna i ekonomska analiza zbog mogućeg značajnog učinka navedene koncentracije na tržišno natjecanje. U takvom slučaju riječ je o postupku ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. 2. razini koji se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka budući da je utvrđeno da je za ocjenu dopuštenosti konkretne koncentracije potrebno provesti dubinsku ekonomsku i pravnu analizu tržišta. U tom su predmetu dubinska ekonomska i pravna analiza pokazale da nisu utvrđeni mogući negativni učinci provedbe predmetne koncentracije na mjerodavnim tržištima i navedeni je predmet okončan donošenjem rješenja o dopuštenoj koncentraciji u siječnju 2020. godine.

U predmetu provedbe nadzora mjera i uvjeta iz ukupno tri rješenja AZTN-a na telekomunikacijskom tržištu do kraja 2020. godine ukupno je provedeno više od 550 radnji u postupku, odnosno samo tijekom 2020. godine provedeno je više od 120 radnji. Riječ je o izrazito složenom i stručno zahtjevnom procesu. Postupak nadzora mjera i uvjeta provodi se putem povjerenika za praćenje mjera koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u praćenju, a koji je institut preuzet iz poredbene prakse Komisije u području ocjena koncentracija. Provedba nadzora nad provedbom mjera i uvjeta traje do 10. srpnja 2021. godine kada koncentracija prestaje na bilo koji od načina predviđenih odlukama AZTN-a. Riječ je o predmetima ocjene koncentracije Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom i OT-Optima Telekom i H1 Telekom, koji su u 2018. godini objedinjeni u jedan predmet Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom jer je zbog pripajanja H1 OT-Optima Telekomu H1 prestao postojati¹⁸.

U odnosu na navedeni predmet u tijeku je proces pronalaska potencijalnih kupaca OT-Optima Telekoma putem svjetski renomirane investicijske institucije, sve sukladno mjerama iz odluka AZTN-a.

Zabranjenom u 2020. godini nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Od ostalih ukupno pet predmeta u radu u 2020. godini, AZTN je odgovorio na upite trećih vezano uz različitu problematiku ocjene koncentracija.

U odnosu na 2019. godinu riječ je o smanjenom broju predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, što je izravna posljedica pandemije bolesti COVID-19, kako na razini RH tako i u čitavom EU-u. Naime, zbog potrebe zatvaranja gospodarstva uslijed epidemioloških mjera i neizvjesnosti na gospodarskom planu, izravni učinak se očitovao u globalno smanjenom broju predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija u 2020. godini.

Nadalje, AZTN je u 2020. godini od Komisije zaprimio 405 notifikacija koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima trebalo provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene Komisiji, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru Europske mreže za tržišno natjecanje (u daljnjem tekstu: ECN) određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, radi se o obvezi Komisije da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave

¹⁸ Rješenje Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije, KLASA: UP/I 034-03/2013-02/007, od 9. lipnja 2017.

namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti Komisiji budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

U ostale značajne aktivnosti AZTN-a, svakako spadaju **sektorska istraživanja tržišta**. Sektorska istraživanja se provode u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim tržištima. Riječ je o pravno-ekonomskim analizama pojedinih tržišta, odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja te analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, što su osnovni preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a. Sektorsko istraživanje nekog tržišta često rezultira otkrivanjem indicija za pokretanje postupka.

Tako je AZTN u 2020. godini, osim prethodno spomenutog velikog broja mjerodavnih tržišta (44), koja je istraživao u konkretnim postupcima, proveo i četiri opsežna sektorska istraživanja tržišta.

Riječ je o tržištu trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo¹⁹, tržištu osiguranja²⁰, tržištu tiska²¹ te istraživanju tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH²².

Značajne aktivnosti AZTN-a u ovoj izvještajnoj godini bile su usmjerene i na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, odnosno na jačanje kulture tržišnog natjecanja, osobito u smislu stvaranja ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i uklanjanja faktičkih i administrativnih zapreka razvoju tržišnog natjecanja.

Naime, AZTN osim implementacije propisa iz svoje nadležnosti kroz vođenje upravnih postupaka, ima još jednu jednako važnu ulogu. Riječ je o aktivnom **promicanju prava, politike i kulture tržišnog natjecanja**. Izuzetno važan alat u tom području je ovlast AZTN-a da daje stručna mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa, odnosno na važeće zakone i druge propise, odnosno mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om i o drugim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje.

U 2020. godini u AZTN-u je iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješeno 75 predmeta, od toga broja bilo je 22 stručna mišljenja i 53 očitovanja.

Ono što je posebno obilježilo 2020. godinu je značajna i intenzivna suradnja AZTN-a s resornim ministarstvom (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja), s kojim se u okviru radne skupine koju je temeljem ovlasti tog ministarstva AZTN osnovao i koordinirao njezinim radom, intenzivno tijekom 2020. godine radilo na izradi Nacrta prijedloga zakona o izmjenama

¹⁹ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-tr%C5%BEi%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEno-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2019.pdf>)

²⁰ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istra%C5%BEivanja-tr%C5%BEista-osiguranja-u-RH-u-2019.pdf>).

²¹ Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Istra%C5%BEivanje-tr%C5%BEi%C5%A1ta-tiska-za-2019.pdf>)

²² Objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a (<http://www.aztn.hr/aztn-proveo-sektorsko-istrazivanje-trzista-pruzanja-usluga-online-rezervacija-smjestaja-u-republici-hrvatskoj/>)

i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, koji je 21. siječnja 2021. godine usvojen od strane Vlade RH te je kao takav upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: ZID ZZTN) Hrvatski sabor je usvojio 9. travnja 2021. godine, a stupio je na snagu 24. travnja 2021. godine.

Ovim zakonom se u nacionalno zakonodavstvo preuzima Direktiva (EU) 2019/1 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2018. o ovlaštivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitiju provedbu pravila o tržišnom natjecanju i osiguravanju pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta (u daljnjem tekstu: Direktiva ECN+), koju su države članice trebale u svoja zakonodavstva preuzeti do 4. veljače 2021. godine²³. Međutim, zbog okolnosti vezanih uz pandemiju, većina država je zakasnila s preuzimanjem navedene Direktive, tako da je RH među prvima uskladila svoj zakon, iako je kasnila više od dva mjeseca s njegovim donošenjem.

Svrha koju Direktiva ENC+ treba ostvariti je osigurati neovisnost tijela nadležnih za tržišno natjecanje država članica EU-a, dostatne resurse za provedbu njihovih ovlasti, minimalne ovlasti koje ta tijela moraju imati te mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članka 101. i 102. UFEU-a.

U skladu s navedenim, ZID ZZTN uvodi novi pravni instituti i ovlasti AZTN-a, mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni, pravni položaj, neovisnost, ustrojstvo i resursi AZTN-a usklađeni su s Direktivom ECN+, pa se time osigurava institucionalna, financijska i operativna neovisnost AZTN-a. Također, AZTN će se upisati u sudski registar kao javna ustanova.

U području utvrđivanja i zabrane **nepoštenih trgovačkih praksi** tijekom 2020. godine, AZTN je riješio ukupno 91 predmet, od toga deset upravnih predmeta i 81 neupravni predmet. **AZTN je za utvrđene povrede ZNTP-a u 2020. godini prekršiteljima izrekao upravno-kaznene mjere u ukupnom iznosu od 1.600.000,00 kuna.**

U tijeku je još 19 upravnih (ispitnih) postupaka pri čemu su tri postupka pokrenuta u drugom i trećem kvartalu 2020. godine, dok je većina preostalih postupaka pokrenuta u drugoj polovici 2019. godine, a koji zbog složenosti postupka i nemogućnosti održavanja usmenih i glavnih rasprava tijekom pet mjeseci zbog zatvaranja vezanih uz pandemiju nisu mogli biti riješeni do kraja 2020. godine. S obzirom na fazu u kojoj se pojedini postupci nalaze, realno je za očekivati da će dio njih biti riješen u prvom kvartalu 2021. godine, a veći dio njih do kraja 2021. godine.

Postupak predviđen ZNTP-om je složen postupak koji zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke u tom predmetu. Riječ je dakle, o postupku formalnog legaliteta pa ni na koji način ne može biti skraćten. Njegovo trajanje svakako ovisi ne samo o količini i složenosti

²³ SL L 11, 14.1. 2019. Direktiva je stupila je na snagu 4. veljače 2019. godine. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 4. veljače 2021. godine.

podatka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade pred AZTN-om, već i o samoj aktivnosti stranke te njezinoj suradnji s AZTN-om i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Stručnjaci stručne službe AZTN-a ovlaštteni su za vođenje postupka u nadležnosti AZTN-a. Riječ je o pravnicima s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. U postupku sudjeluju i stručnjaci ekonomisti u dijelu koji se odnosi na ekonomska pitanja iz pojedinog predmeta.

Postupak predviđen ZNTP-om se može podijeliti u pet dijelova:

I. dio – prikupljanje pisanih obavijesti, podataka, ugovora i druge potrebne dokumentacije

Riječ je o upravnom (ispitnom) postupku u kojem se od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora, prikupljaju pisane obavijesti, podaci i dokumenti (članak 17. ZNTP-a). Prikupljeni materijali analiziraju se s pravnog i ekonomskog aspekta te se na taj način utvrđuju sve relevantne činjenice i okolnosti u konkretnom postupku vezane uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača kao i činjenice i okolnosti vezane uz iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima.

Iako se ispitni postupak uglavnom provodi prikupljanjem pisanih očitovanja, podataka ugovora i drugih potrebnih dokumenata, u situacijama kada je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe, provodi se očevid.

II. dio – usmena rasprava

U cilju utvrđivanja svih okolnosti i činjenica bitnih za razjašnjenje pravog stanja stvari, ali i omogućavanja strankama ostvarenja i zaštite njihovih prava i pravnog interesa, u okviru ispitnog postupka održava se i usmena rasprava.

Na usmenoj raspravi izvode se dokazi saslušanjem stranaka i svjedoka (najčešće će se raditi o dobavljaču za kojeg se smatra da mu je nametnuta nepoštena trgovačka praksa i vještaku (u situacijama kada AZTN ne raspolaže stručnim znanjima potrebnim za razjašnjenje pojedinog aspekta poslovnog odnosa, kao što tu to agronomska znanja, znanja vezana uz sustav kvalitete, znanja iz kemijskog inženjerstva i tehnologije i sl.).

U ovoj fazi se stranka protiv koje se vodi postupak ima pravo pisano i usmeno izjašnjavati o svim okolnostima i činjenicama koje su iznesene u ispitnom postupku, o prijedlozima za izvođenje dokaza i podnesenim dokazima, sudjelovati u izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka i vještaka, postavljati pitanja kao i upoznati se s rezultatima dokaza i izjašnjavanja o rezultatima dokaza.

III. dio – odluka Vijeća o utvrđenim činjenicama u postupku

Nakon utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti u ispitnom postupku, stručna služba o tome izvješćuje Vijeće koje temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi odluku o tome je li stranka povrijedila odredbe ZNTP-a.

IV. dio – Obavijest o utvrđenim činjenicama u postupku dostavlja se stranci i upućuje joj se poziv na glavnu raspravu

Ako Vijeće donese odluku o tome da je stranka povrijedila ZNTP nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi dobavljaču, započinje postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

U tom postupku AZTN stranci u postupku dostavlja:

- obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu,
- obavijest o sadržaju odluke Vijeća donesene na temelju utvrđenog činjeničnog stanja,
- poziv na glavnu raspravu i dostavu pisane obrane.

Na glavnoj raspravi stranci protiv koje se vodi postupak mora biti omogućeno iznositi svoju obranu i štiti svoje interese, a osobito vezano uz utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanja olakotnih i otegotnih okolnosti, kao i kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

V. dio – po okončanju glavne rasprave Vijeće donosi odluku o povredi i upravno-kaznenoj mjeri

Na temelju dvije odluke Vijeća, i to odluke kojom je utvrđeno iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi, odnosno utvrđenje povrede zakona, i odluke kojom je utvrđeno postojanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere i njezina visina, AZTN okončava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

U području provedbe ZNTP-a, veliki dio aktivnosti tijekom 2020. godine odnosio se i na prijenos odredaba Direktive (EU) br. 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima u domaće zakonodavstvo (u daljnjem tekstu: Direktiva (EU) br. 2019/633)²⁴, koja je stupila na snagu 30. travnja 2019. godine i prvi je zakonodavni akt kojim se uređuje pitanje nepoštenih trgovačkih praksi na razini EU-a.

Krajnji rok za donošenje i objavu zakona i drugih propisa potrebnih radi usklađivanja s ovom Direktivom za države članice je do 1. svibnja 2021. godine, a mjere unesene u zakonodavstva država članica počinju se primjenjivati najkasnije 1. studenoga 2021. godine.

Tijelo nadležno za izradu nacrtu prijedloga propisa kojim ZNTP treba biti usklađen s Direktivom (EU) br. 2019/633 je Ministarstvo poljoprivrede koje je u listopadu 2019. godine započelo s pripremama za izmjene i dopune važećeg ZNTP-a. Aktivnosti na pripremama Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama ZNTP-a (u daljnjem tekstu: Prijedlog ZID ZNTP-a) su se značajno intenzivirale tijekom 2020. godine.

²⁴ SL L 111, 25. 4. 2019. Direktiva je stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine, a države članice do 1. svibnja 2021. godine donose i objavljuju zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s tom Direktivom.

Krajem veljače 2020. godine osnovano je Povjerenstvo za izradu Prijedloga ZID ZNTP-a u kojem su osim predstavnika iz Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva financija, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske poljoprivredne komore, imenovane bile i tri predstavnice AZTN-a. Prijedlog ZID ZNTP-a upućen je Vladi RH krajem prosinca 2020. godine, nakon čega je dokument upućen na prvo čitanje u Hrvatski sabor.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom²⁵ (u daljnjem tekstu: ZID ZNTP) stupa na snagu 1. rujna 2021., a njegova puna primjena započinje 1. ožujka 2022. godine. Osim što se donošenjem ZID ZNTP-a ispunjena zadaća usklađivanja s Direktivom (EU) br. 2019/633, taj zakon dosljedno nastavlja izgradnju pravnog okvira unutar kojeg će se nastojati urediti poslovno ponašanje svih adresata u lancu opskrbe poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u cilju suzbijanja nepoštenih trgovačkih praksi. U tom smislu, važeći ZNTP je pored suštinskog i terminološkog usklađenja s odredbama Direktive (EU) br. 2019/633, dodatno uređen na temelju iskustava iz dosadašnje primjene ZNTP-a.

Nadogradnjom postojećeg pravnog okvira u skladu s odredbama Direktive (EU) br. 2019/633, u okviru kojeg se povećava broj nepoštenih trgovačkih praksi i dodaju neke nove nepoštene trgovačke prakse, dodatno se uređuje i postupak utvrđivanja postojanja nepoštenih trgovačkih praksi uvođenjem novih postupovnih instrumenata te uspostavlja bazni okvir za suradnju s Komisijom i provedbenim tijelima drugih država članica EU-a o pitanjima borbe protiv nepoštenih trgovačkih praksi.

Stoga, ZID ZNTP ima za cilj da se jasnijim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dodjelom širih postupovnih ovlasti AZTN-u kao nadležnom provedbenom tijelu te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini svih provedbenih tijela država članica EU-a i Komisije, utječe na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

Još jedan bitan segment poslovanja AZTN-a bila je i **međunarodna suradnja.**

ECN je odmah po izbijanju pandemije bolesti COVID-19 reagirao donošenjem Zajedničkog stajališta ECN-a o primjeni prava tržišnog natjecanja u vrijeme krize uzrokovane pandemijom te objavom Preporuka Komisije za pružanje smjernica poduzetnicima tijekom pandemije, koje je i AZTN u prijevodu na hrvatski jezik objavio na svojoj mrežnoj stranici. ECN je već u travnju 2020. godine krenuo s održavanjem virtualnih sastanaka, što ostaje praksa do daljnjega. Na taj je način održan kontinuitet broja održanih sastanaka, kao i sudjelovanje predstavnika AZTN-a na sastancima radnih skupina i podskupina ECN-a, savjetodavnih odbora te radne skupine Vijeća EU-a.

U području multilateralne suradnje treba spomenuti svakodnevnu komunikaciju i suradnju s kolegama iz država članica EU-a u području tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi kroz virtualne sastanke radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora ECN-a, kao i slanje i primanje brojnih upita o konkretnim predmetima i zakonskim rješenjima.

²⁵ „Narodne novine“, broj 52/21. od 14. svibnja 2021., stupa na snagu 1. rujna 2021. godine.

Statistički prikaz protoka zahtjeva za dostavu informacija (RFI) tijekom 2020. godine izrađen unutar ECN-a, ukazuje na to da se od 2017. godine primjećuje kontinuirani trend porasta upućenih zahtjeva. Tijekom 2020. godine upućena su tako 82 zahtjeva preko ECN mreže i ECN2 portala, što prosječno iznosi 3,5 upućena zahtjeva po državi članici. Kada je riječ o odgovorima na zahtjeve za dostavu informacija, na prvom mjestu je Bugarska s 98 % odgovora, dok drugo mjesto dijele Hrvatska i Švedska s 91 %, što je izvrstan rezultat za AZTN koji se još jednom pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama.

U protekloj su godini nastavljene redovne aktivnosti AZTN-a u okviru OECD-ovog Odbora za tržišno natjecanje, u kojem AZTN ostvaruje status sudionika već šestu godinu za redom. AZTN je protekle godine također redovno sudjelovao i u aktivnostima Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN).

Kada je riječ o bilateralnoj suradnji, početkom 2020. godine, prije stupanja na snagu epidemioloških mjera, predstavnici Javne agencije Republike Slovenije za varstvo konkurencije bili su radnom u posjetu AZTN-u, u svrhu razmjene iskustava u prevenciji nametanja nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

AZTN kroz različite komunikacijske kanale osobitu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. **Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja** provodi se putem edukacija poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj **Komunikacijskoj strategiji**²⁶, AZTN na svojoj mrežnoj stranici objavljuje svoje odluke, mišljenja i godišnja izvješća o radu, kao i stručne članke, priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a. Predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te redovito sudjeluje na seminarima i konferencijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi.

Tijekom 2020. godine objavljeno je **osam mjesečnih informativnih biltena AZTN-a u elektroničkom obliku - AZTN info**²⁷, koji donose detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima AZTN-a i njegovih stručnjaka te izvještavaju o najvažnijim rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i svijetu.

Kada je riječ o sudskoj zaštiti bitno je naglasiti kako isključivo stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a. Naime, AZTN ne koristi odvjetničke usluge pa je i zastupanje AZTN-a pred sudovima zahtjevan posao koji uspješno obavljaju stručnjaci AZTN-a.

Protiv odluka AZTN-a u području tržišnog natjecanja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike

²⁶Dokument objavljen i dostupan na mrežnoj stranici AZTN-a, na poveznici: http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/programi_rada/Komunikacijska_strategija_2014.pdf

²⁷ Mrežna stranica AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>.

Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH). VUSRH o tužbi protiv odluke AZTN-a odlučuje u vijeću od tri suca. U ovoj izvještajnoj godini, **VUSRH je donio šest odluka kojima je odbio sve tužbene zahtjeve tužitelja i u cijelosti potvrdio odluke AZTN-a.** Također VUSRH je nekoliko tužbenih zahtjeva protiv odluka AZTN-a donesenih u 2020. godini odbio već početkom 2021. godine pri čemu su u cijelosti potvrđene odluke AZTN-a.

Međutim, ovdje **posebno treba istaknuti presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske** koji je u trenutku izrade ovoga Izvješća, početkom 2021. godine, **povodom prvog izvanrednog pravnog lijeka korištenog u području zaštite tržišnog natjecanja, a riječ je bila o zahtjevu za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude VUSRH-a, nakon pet i pol godina preinačio presudu VUSRH-a i odbio tužbeni zahtjev tužitelja. Zbog činjenice što je na taj način potvrđena odluka AZTN-a iz 2014. godine, smatramo potrebnim u interesu javnosti u ovom Izvješću istaknuti važnost ove presude.**

Naime, AZTN je rješenjem od 12. lipnja 2014. godine okončao upravni postupak pokrenut u rujnu 2013. godine i utvrdio kako je Hrvatsko društvo ortodonata (u daljnjem tekstu: HDO), u razdoblju od 1. listopada 2010. do 9. listopada 2013. godine dokumentom „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ utvrdilo minimalne cijene ortodontskih usluga čime je sklopljen zabranjeni sporazum (kartel) u smislu odredaba ZZTN-a, a čiji je cilj ili posljedica ograničavanje tržišnog natjecanja. Navedenom udruženju poduzetnika, HDO-u, uvažavajući utvrđene olakotne okolnosti u postupku, izrečena je simbolična upravno-kaznena mjera u iznosu od 150.000,00 kuna. U skladu s odredbama ZZTN-a „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ utvrđen je *ex lege* ništetnim.

AZTN je u spomenutom rješenju utvrdio kako HDO nema, niti je imalo zakonsko uporište za izradu cjenika, zbog čega navedeni dokument treba smatrati dogovorom o cijenama između konkurenata koji je zabranjen prema cilju, a takav dogovor između konkurenata predstavlja jednu od najtežih povreda propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Činjenica da je za određivanje najniže cijene dentalnih usluga, sukladno svojim zakonskim i statutarnim ovlastima, ovlaštena isključivo Hrvatska komora dentalne medicine koja tu ovlast nije koristila, nije mogla ni na koji način ovlastiti HDO na donošenje takvog cjenika, niti je HDO mogao izbjeći utvrđenje povrede članka 8. stavka 1. ZZTN-a koju je počinilo donošenjem „Minimalnog cjenika ortodontskih usluga“. Isto tako, činjenicu da članovi HDO-a nisu imali obvezu primjene spornog cjenika, AZTN je razmatrao kao jednu od olakotnih okolnosti koja je pridonijela izricanju simbolične upravno-kaznene mjere, ali nikako kao temelj za oslobađanje od odgovornosti za počinjenje povrede ZZTN-a.

Unatoč tome što je AZTN detaljno odgovorio na navode tužbe HDO-a i još jednom obrazložio razloge za donošenje svoje odluke, VUSRH je presudom od 5. ožujka 2015. godine usvojio tužbeni zahtjev HDO-a i poništio rješenje AZTN-a.

AZTN je smatrao kako je VUSRH u tom predmetu donio presudu koja na određeni način negira koncept kartela kakvog poznaju ZZTN i kriteriji iz pravne stečevina EU-a te da je riječ o presedanu koji bi, ako bi presuda VUSRH-a ostala na snazi, mogao imati dugoročne štetne učinke na interese potrošača, poduzetnike i tržišno natjecanje u cjelini. Budući da protiv pravomoćne presude VUSRH-a nema redovnog pravnog lijeka, AZTN je u srpnju 2015. godine uputio prijedlog Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DORH) za podnošenje zahtjeva Vrhovnom sudu Republike Hrvatske za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude VUSRH-a u tom predmetu. DORH je prijedlog AZTN-a

smatrao osnovanim te je u rujnu 2015. godine obavijestio AZTN da je DORH podnio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude.

U obrazloženju presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 2. ožujka 2021. godine utvrđeno je kako je AZTN u provedenom upravnom postupku pravilno utvrdio da je HDO donošenjem i objavom dokumenta „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ sklopio zabranjeni sporazum iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

Vrhovni sud Republike Hrvatske u svojoj je presudi naveo i ono što je AZTN tijekom cijelog postupka isticao, da kad zakonom nije dana ovlast nekom udruženju poduzetnika da utvrđuje cijene proizvoda, odnosno usluga svojih članova, da se tada svako utvrđivanje cijena, a pogotovo utvrđivanje minimalnih ili fiksnih cijena, smatra povredom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Nadalje, Vrhovni sud Republike Hrvatske je pozivajući se na kriterije iz pravne stečevine EU-a, potvrdio i utvrđenje AZTN-a da su takvi sporazumi zabranjeni prema cilju i da je za njihovo postojanje irelevantno je li takav sporazum primijenjen u praksi odnosno kako nije potrebno da nastanu i posljedice takvih sporazuma na mjerodavnom tržištu. Stoga za sporazume koji su zabranjeni prema cilju²⁸, nije potrebno provoditi niti ispitivanje stvarnih ili potencijalnih učinaka takvih sporazuma na tržište.

AZTN pozdravlja odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske izražavajući nadu kako će pravna shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske u ovom predmetu, iako donesena nakon pet i pol godina od zaprimanja zahtjeva, kao svojevrsan izvor prava koji ima posebnu snagu i autoritet, utjecati na pravilno tumačenje odnosno pravilnu primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

U području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. U drugom stupnju nadležan je VUSRH. Do danas su svi podneseni tužbeni zahtjevi tužitelja protiv rješenja AZTN-a odbijeni u prvom stupnju pred mjesno nadležnim upravnim sudovima (u Rijeci, Zagrebu i Osijeku) u primjerenim rokovima, u pravilu godinu dana nakon podnošenja tužbe. Do kraja 2020. godine nije donesena niti jedna presuda u drugom stupnju od nadležnog VUSRH.

AZTN je u 2020. godini zaprimio šest zahtjeva za pristup informacijama, a izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2020. godinu je dostavljeno Povjereniku za informiranje te objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

Nažalost, i u ovoj izvještajnoj godini nastavlja se odljev stručnog kadra, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom, koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada od strane poduzetnika u privatnom sektoru koji im mogu

²⁸ Prema točki 24. Smjernica Komisije o primjeni članka 101. UFEU-a riječ je o horizontalnim sporazumima (kartelima) kojima se utvrđuju cijene, dijele tržišta ili ograničava proizvodnja koji sadrže ograničenja tržišnog natjecanja prema cilju, a ograničenje tržišnog natjecanja prema cilju je ono koje po svojoj samoj suštini ima mogućnost ograničavanje tržišnog natjecanja te ispitivanje stvarnih ili potencijalnih učinaka sporazuma na tržištu nije potrebno kad se utvrdi njegov protutržišni cilj. Isto je utvrđeno i u presudi Suda EU-a u predmetu C-49/92P, Komisija protiv Anic Partecipazioni SpA (1999) ECR-I-4125).

ponuditi znatno bolje financijske uvjete. Dodatni problem za AZTN predstavlja i edukacija novozaposlenih koja zbog složenosti poslova zna potrajati i do godine dana do njihove potpune samostalnosti u radu.

Kako bi AZTN ubuduće uspješno provodio svoje ovlasti, koje će se nakon stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom izvjesno još značajnije povećati, potrebno je i jačanje položaja AZTN-a.

Da je značajno jačanje nacionalnih tijela nadležnih za tržišno natjecanje nužno potrebno, prepoznala je i Komisija. Naime, Komisija je utvrdila da 85 % postupaka iz ovoga područja provode upravo nacionalna tijela, ali da je njihov položaj unatoč tome, u pravilu nezavidan, naročito u kadrovskom i financijskom smislu. Stoga je EU i donijela prije opisanu Direktivu ECN+.

Stoga se nadamo se da će Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja koji je stupio na snagu 24. travnja 2021. godine i koji je usklađen s Direktivom ECN+ osigurati ubuduće osnaživanje AZTN-a u financijskom i kadrovskom smislu, a u svrhu učinkovitije provedbe propisa za koje je AZTN nadležan.

2. Provedba Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN)

Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u izvještajnoj 2020. godini čine Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 79/09.) koji je stupio na snagu 1. listopada 2010. godine te Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, broj 80/13.), koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013., na dan ulaska RH u EU.

Provedbene propise za primjenu navedenih zakona u izvještajnoj 2020. godini čine **jedanaest uredbi koje je Vlada RH donijela na prijedlog AZTN-a**. To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta²⁹,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika³⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika³¹,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije³²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila³³,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju³⁴,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa³⁵,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti³⁶,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika³⁷,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere³⁸ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere³⁹.

U primjeni hrvatskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN je obvezan na odgovarajući način koristiti kriterije iz pravne stečevine EU-a, osobito u slučaju pravnih praznina ili dvojbi pri tumačenju tih propisa. Pravnu stečevinu EU čine primarno i sekundarno zakonodavstvo EU-a te sudska praksa Općeg suda i Suda EU-a. Uz paralelnu primjenu europskog prava tržišnog natjecanja odnosno članaka 101. i 102. UFEU-a, u postupcima u nadležnosti AZTN-a koriste se na odgovarajući način kriteriji iz navedenih izvora prava EU-a, osobito kriteriji iz sudske prakse Općeg suda i Suda EU-a.

²⁹ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁰ „Narodne novine“, br. 37/11.

³¹ „Narodne novine“, br. 72/11.

³² „Narodne novine“, br. 9/11.

³³ „Narodne novine“, br. 37/11.

³⁴ „Narodne novine“, br. 78/11. Uredba je ukinuta stupanjem na snagu ZID ZZTN-a 24. travnja 2021.

³⁵ „Narodne novine“, br. 78/11.

³⁶ „Narodne novine“, br. 9/11.

³⁷ „Narodne novine“, br. 38/11.

³⁸ „Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.

³⁹ „Narodne novine“, br. 129/10. i 96/17.

2.1. Faze postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu uvijek se pokreću *ex post* po službenoj dužnosti, ali široki krug osoba može AZTN-u podnijeti inicijativu za pokretanje postupka po službenoj dužnosti. Navedeni postupci su veoma složeni zbog potrebe provođenja detaljnih ekonomskih i pravnih analiza i zaštite prava stranaka na obranu u postupku te su stoga detaljno propisani ZZTN-om. Osim toga, AZTN je prije donošenja rješenja kojim rješava pojedinu upravnu stvar, u ovom izvještajnom razdoblju bio obavezan stranci dostavljati dvije obavijesti, Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju, a na obje navedene obavijesti stranke u postupku su imale pravo na dostavu pisanog očitovanja i primjedbi te predlaganje dokaza sve do donošenja rješenja. Pored navedenoga, stranke su imale pravo i na usmenu obranu na usmenoj raspravi i glavnoj raspravi koje su obvezne zbog složenosti materije o kojoj se odlučuje u predmetnim postupcima.

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku dajemo sažeti opis **devet temeljnih faza postupka**.

(i) Prva faza - prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu. U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ova faza može trajati najviše šest mjeseci⁴⁰.

(ii) Druga faza - donošenje zaključka o pokretanju postupka. Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, postupak se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka kojim se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja i potrebne dokumentacije. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dostave zaključka⁴¹. U toj fazi AZTN može provesti nenajavljene pretrage, provodi ekonomske i pravne analize i sve druge radnje potrebne za utvrđivanje relevantnih činjenica i okolnosti. Stoga od stranaka može tražiti dodatna očitovanja i informacije, za što im se također daje primjereni rok.

(iii) Treća faza - Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku. Dostavom te Obavijesti, stranci se osigurava pravo na obranu, budući da se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti stranka može u pisanom obliku izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave navedene Obavijesti, stranka ima pravo na uvid u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti preuzimanje obveza u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokova u kojima će to učiniti kako bi se žurno otklonili negativni učinci njenog postupanja ili propuštanja

⁴⁰ ZZTN; članak 38. stavak 5.

⁴¹ ZZTN; članci 39. i 40.

postupanja na tržišno natjecanje⁴².

(iv) *Četvrta faza - usmena rasprava.* Usmena rasprava se zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, a nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja.

(v) *Peta faza - Odluka Vijeća AZTN-a o povredi propisa.* U ovoj fazi postupka Vijeće, na temelju svih činjenica i dokaza koje je prikupila i provela stručna služba AZTN-a, donosi odluku o tome je li u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju.

(vi) *Šesta faza - utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.* Ako je Vijeće donijelo odluku o tome da je u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju, AZTN strankama dostavlja *Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju*⁴³, kojom ih se obavještava o sadržaju odluke Vijeća. Uz Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju stranke dobivaju i poziv na glavnu raspravu. Budući da se tijekom cijelog trajanja postupka maksimalna pozornost posvećuje postupovnim pravima stranaka, tako i u ovoj fazi postupka, stranke u roku od 15 do 30 dana od dostave poziva na glavnu raspravu imaju pravo dostaviti pisana očitovanja o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na donošenje rješenja, a osobito o okolnostima vezanim uz utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

(vii) *Sedma faza - glavna rasprava.* Stranke na glavnoj raspravi imaju pravo iznositi svoju obranu i štiti svoje interese, a osobito vezano uz utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanje olakotnih i otegotnih okolnosti, kao i kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

(viii) *Osma faza - Odluka Vijeća o povredi i visini upravno-kaznene mjere.*

(ix) *Deveta faza - donošenje rješenja.* AZTN u skladu s odlukama Vijeća, najkasnije u roku od četiri mjeseca od zaključenja glavne rasprave⁴⁴, donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče upravno-kaznenu mjeru.

⁴² ZZTN; članak 48. AZTN je primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, obvezan dostaviti i podnositelju inicijative i svim osobama kojima je AZTN u postupku rješenjem priznao prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to prethodno zatražili pisanim putem). U slučaju dostave Obavijesti tim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na Obavijest u istom roku kao i stranke u postupku.

⁴³ ZZTN; članak 52.

⁴⁴ ZZTN; članak 57.

2.2. Postupci utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika

Tijekom 2020. godine veliki dio aktivnosti AZTN-a odnosio se na predmete vezane uz **utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika**, koji predstavljaju **najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja**.

Zabranjenim se sporazumima smatraju sporazumi poduzetnika, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje poduzetnika, koji kao cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja. Osobito su zabranjeni oni sporazumi kojima se:

1. izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene, odnosno drugi trgovinski uvjeti,
2. ograničava ili nadzire proizvodnja, tržište, tehnološki razvoj ili ulaganje,
3. dijele tržišta ili izvori nabave,
4. primjenjuju nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju,
5. uvjetuje sklapanje ugovora prihvaćanjem od drugih ugovornih strana dodatnih obveza koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma uvijek se pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za pokretanje postupka AZTN-u može podnijeti široki krug fizičkih i pravnih osoba⁴⁵.

Kako bi utvrdio postoje li dostatne indicije za pokretanje postupka u području utvrđivanja zabranjenih sporazuma po službenoj dužnosti, AZTN je u 2020. godini proveo prethodno ispitivanje stanja na sedam mjerodavnih tržišta, kako slijedi:

- tržištu prodaje piva u HoReCa kanalu^{46 47 48},
- tržištu odvjetničkih usluga⁴⁹,
- tržištu prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava⁵⁰,
- tržištu javne nabave usluga nabave, najma, pranja i glačanja rublja⁵¹,
- tržištu zakupa poslovnog prostora⁵²,
- tržištu pružanja bankarskih usluga⁵³ i

⁴⁵ ZZTN, članak 37. i članak 38. stavak 1. i 3. te članak 39.

⁴⁶ Rješenje AZTN protiv Zagrebačke pivovara d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/002, od 29. prosinca 2020. godine.

⁴⁷ Rješenje AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/003, od 27. studenoga 2020. godine.

⁴⁸ Rješenje AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/004, od 10. rujna 2020. godine.

⁴⁹ Rješenje AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore, KLASA: UP/I 034-03/20-01/005, od 23. srpnja 2020. godine.

⁵⁰ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza, KLASA: UP/I 034-03/20-01/013, od 31. srpnja 2020. godine.

⁵¹ Rješenje AZTN protiv KROKOTEKS d.o.o., Sv. Ivan Zelina i URIHO, Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/014, od 22. listopada 2020. godine.

⁵² Rješenje AZTN protiv Croatia osiguranje d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/015, od 9. studenoga 2020. godine.

⁵³ Rješenje AZTN-a protiv sedam banaka, KLASA: UP/I 034-03/2019-01/015, od 6. travnja 2020.

- tržištu javne nabave vozila i opreme za održavanje sustava odvodnje⁵⁴.

Ukupno su riješena **32** predmeta, od toga **16** upravnih i **16** neupravnih.

U dva predmeta unatoč dostatnim početnim indicijama za pokretanje upravnog (ispitnog) postupka, AZTN nije u postupku utvrdio dokaze koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka pa je u ta dva predmeta doneseno rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje. U tri predmeta postupak je okončan primjenom instituta preuzimanja obveza odnosno donošenjem rješenja kojim se prihvaćaju mjere, uvjeti i rokovi koje su predložile u otvorenom zakonskom roku stranke u postupku. U tri predmeta postupak je okončan donošenjem rješenja kojim se utvrđuje povreda zbog nedostave od strane stranke zatražene dokumentacije AZTN-u i izriče upravno-kaznena mjera za tu povredu, te u jednom predmetu rješenje o obustavi postupka utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere zbog nedostave dokumentacije AZTN-u jer je stranka prestala postojati. U sedam predmeta AZTN je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu utvrdio da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti te je rješenjima odbacio inicijative za pokretanje postupka.

2.2.1. Horizontalni sporazumi, karteli i programi za pokajnike

Horizontalni sporazumi su sporazumi između izravnih konkurenata odnosno između poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu ili na istoj razini proizvodnje, odnosno distribucije.

Zabranjeni horizontalni sporazum postoji kada poduzetnici koji su izravni konkurenti sklope sporazum s ciljem ili posljedicom narušavanja tržišnog natjecanja. Riječ je najčešće o dogovoru o cijenama, podjeli tržišta i kupaca, izvorima nabave, namještanju javnih natječaja, određivanju kvota proizvodnje ili prodaje, ograničenju uvoza ili izvoza i slično. Takve su aktivnosti poduzetnika suprotne samoj biti i svrsi tržišnog gospodarstva. Zbog toga su takvi sporazumi između poduzetnika, usmeni ili pisani, izričito zabranjeni odnosno predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Uobičajeni naziv za takav sporazum u pravu tržišnog natjecanja je **kartel**. Veća je vjerojatnost od stvaranja kartela ako je broj konkurenta na nekom tržištu malen, ako su prepreke za ulazak velike, ako je riječ o relativno homogenim proizvodima te ako su informacije o promjenama cijena ili proizvodnje dostupne, bilo prije ili ubrzo nakon promjene cijena ili plasmana proizvoda na tržište.

Budući da su karteli u pravilu tajni sporazumi između poduzetnika, tijelima nadležnim za tržišno natjecanje ih je zbog toga teško otkriti i dokazati, stoga značajan instrument AZTN-a za otkrivanje kartela predstavlja **program oslobođenja od kazne ili njezina umanjenja**. Riječ je o programu kojim se sudionike kartela potiče na davanje informacija o kartelu ili dodatnih valjanih dokaza za utvrđenje kartela. Oni zauzvrat dobivaju potpuno oslobođenje od

⁵⁴ Rješenje AZTN-a protiv Gradatin d.o.o., Sesvete i Agra-trgovina d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/2019-01/011 od 16. siječnja 2020.

kazne ili umanjeње kazne. Pritom se poduzetnicima koji razmatraju podnošenje zahtjeva za oslobođenje ili umanjeње kazne osigurava razina pravne sigurnosti koja bi ih potakla na suradnju s AZTN-om. Jedna od stalnih zadaća AZTN-a je da kontinuirano potiče poduzetnike da se uključe u ovaj program.

U svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma, **AZTN ima ovlast provoditi nenajavljene pretrage** poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečaćenja te privremenog oduzimanja predmeta. AZTN pretrage može voditi i na zahtjev Komisije ili tijela nadležnih za tržišno natjecanje država članica EU-a. Pritom AZTN mora prethodno od VUSRH-a pribaviti nalog za provođenje nenajavljene pretrage.

2.2.2. Vertikalni sporazumi

Vertikalni sporazumi su sporazumi koje sklapaju poduzetnici koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije. To su primjerice, sporazumi o isključivoj kupnji, isključivoj opskrbi ili pak distribuciji, sporazumi o franšizi, a sklapaju se između proizvođača i distributera ili između dobavljača sirovine i proizvođača.

I vertikalni sporazumi mogu dovesti do narušavanja tržišnog natjecanja. To posebno dolazi do izražaja u slučajevima kada sadrže ograničenja kojima se stvaraju prepreke ulasku novih sudionika odnosno konkurenata na tržište.

2.2.3. Izuzeća ograničavajućih sporazuma od opće zabrane

Treba imati na umu da sporazum koji sadrži ograničenja tržišnog natjecanja može biti obuhvaćen izuzećem od zakonske zabrane, pod uvjetom da ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a⁵⁵ od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ili ispunjava propisane uvjete za skupno izuzeće temeljem uredbi kojima se u okviru hrvatskog prava tržišnog natjecanja uređuju skupna izuzeća. Riječ je o:

- Uredbi o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika⁵⁶,
- Uredbi o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika⁵⁷,

⁵⁵ ZZTN; članak 8. stavak 3. glasi (cit.): „Iznimno od stavka 1. ovoga članka, određeni sporazumi neće se smatrati zabranjenim sporazumima odnosno izuzet će se od opće zabrane ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju sljedeće uvjete i to:

1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja,
2. pružaju potrošačima razmjernu korist,
3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma“.

⁵⁶ „Narodne novine“, br. 37/11.

⁵⁷ „Narodne novine“, br. 72/11.

- Uredbi o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije⁵⁸,
- Uredbi o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila⁵⁹,
- Uredbi o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju⁶⁰,
- Uredbi o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa⁶¹.

Naime, ako sporazum ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz pojedine uredbe, a da pritom ne sadrži teška ograničenja propisana tom uredbom, sudionici sporazuma mogu biti sigurni da je njihov sporazum dopušten. U pravu konkurencije često se koristi izraz da je sporazum u tom slučaju ušao u sigurnu luku.

Izuzećem je moguće obuhvatiti druge ograničavajuće sporazume između poduzetnika, primjerice, neke oblike sporazuma o suradnji na području istraživanja i razvoja, o prijenosu tehnologije itd. kada pozitivni učinci tih sporazuma prevladaju nad njihovim negativnim učincima.

Međutim, **od zabrane nije moguće izuzeti kartele koji predstavljaju najtežu povredu prava tržišnog natjecanja.**

S druge strane, treba imati na umu da **niti sporazum koji ne ispunjava uvjete za skupno izuzeće iz uredbi o skupnom izuzeću za pojedinu kategoriju sporazuma, ne mora biti automatski zabranjen.**

Naime, u slučaju da je AZTN pokrenuo postupak ocjene takvog sporazuma, sudionici sporazuma moraju dokazati da njihov sporazum kumulativno ispunjava uvjete za izuzeće propisane člankom 8. stavkom 3. ZZTN-a. Konkretno, moraju dokazati da njihov sporazum pridonosi unaprijeđenju, primjerice, proizvodnje ili distribucije te da su stoga ograničenja tržišnog natjecanja koja sadrže apsolutno nužna. Također, moraju dokazati da će unaprijeđena proizvodnja ili distribucija imati značajnu korist za potrošače (primjerice, snižavanjem cijene proizvoda ili usluga ili ponudom nove robe ili usluga) koju na drugi način bez određenih ograničenja u sporazumu ne bi bilo moguće ostvariti. Drugim riječima, da bi ograničavajući sporazumi ispunili uvjete za izuzeće i bili izuzeti od opće zabrane, a time i dopušteni, pozitivni učinci tih sporazuma na tržišno natjecanje i interese potrošača moraju jasno prevladavati nad negativnima.

Važno je naglasiti da poduzetnici trebaju sami procijeniti sadrže li njihovi sporazumi ograničenja tržišnog natjecanja, i ako ih sadrže, ispunjavaju li takva ograničenja propisane kriterije za izuzeće. Rizik izrade analize i donošenja odluke o sklapanju sporazuma u takvim slučajevima preuzimaju poduzetnici. Pritom im koriste kriteriji iz pravne stečevine EU-a, osobito smjernice, obavijesti i upute Komisije za pojedinu vrstu sporazuma⁶².

⁵⁸ „Narodne novine“, br. 9/11.

⁵⁹ „Narodne novine“, br. 37/11.

⁶⁰ „Narodne novine“, br. 78/11. Uredba je ukinuta stupanjem na snagu ZID ZZTN-a („Narodne novine“, broj 41/21.)

⁶¹ „Narodne novine“, br. 78/11.

⁶² https://ec.europa.eu/competition-policy/public-consultations/closed-consultations/2018-vber_hr

2.2.4. Primjena instituta preuzimanja obveza od strane poduzetnika

Ovim instrumentom stranke protiv kojih AZTN vodi postupak zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, imaju mogućnost da u ranoj fazi postupka samoinicijativno predlože preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima se žurno i potpuno uklanjaju potencijalni negativni učinci za tržišno natjecanje.

Preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta u za to primjerenim rokovima kao adekvatnog instrumenta u rješavanju pojedinih postupanja potencijalno protivnih tržišnom natjecanju, u pravilu se može prihvatiti u slučajevima kraćeg trajanja povrede, suradnje poduzetnika u postupku i predlaganja mjera u ranoj fazi postupka, a obvezno se moraju predložiti prije nego što AZTN dostavi stranci Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku.

AZTN ima ovlast utvrditi jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za brzu ponovnu i potpunu uspostavu tržišnog natjecanja. Ako ocijeni da su predložene mjere prihvatljive i dostatne za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje, AZTN neće utvrditi da je došlo do povrede prava tržišnog natjecanja, niti će izreći upravno-kaznenu mjeru, već će prihvatiti rješenjem obveze koje je predložio poduzetnik i utvrditi da nema više uvjeta za vođenje postupka.

No, prije nego što prihvati predložene obveze, AZTN javnom objavom predloženih mjera, uvjeta i rokova na svojoj mrežnoj stranici provodi tzv. test tržišta, kojim se svim zainteresiranim stranama daje mogućnost da dostave svoje primjedbe i mišljenja. Ako nema negativnih reakcija i komentara konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu, AZTN rješenjem prihvaća prijedlog mjera koje time postaju obvezujuće za stranku. AZTN predložene mjere prihvaća ako ocijeni da su razmjerne negativnim učincima na tržišno natjecanje i da ih u potpunosti uklanjaju te da će te mjere i bez dugotrajnog vođenja postupka dovesti do brzog uspostavljanja učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. **Ponuđene obveze se ne mogu prihvatiti ako je riječ o kartelu.**

U nastavku dajemo nekoliko primjera preuzimanja obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika.

Primjer 1.: AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o.⁶³

AZTN je prihvaćanjem preuzimanja obveza predloženih od Pivovare Daruvar d.o.o. (u daljnjem tekstu: Pivovara Daruvar) u obliku izvršenja mjera i uvjeta u za to primjerenim rokovima, okončao postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja koji je pokrenuo protiv Pivovare Daruvar u smislu odredaba ZZTN-a.

AZTN je postupak protiv Pivovare Daruvar pokrenuo po službenoj dužnosti. Povod za pokretanje postupka bio je ugovor s ugostiteljskim objektom čije odredbe su ukazivale na moguće narušavanje tržišnog natjecanja utvrđivanjem minimalnih cijena po kojima je kupac

⁶³ Rješenje AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/003, od 27. studenoga 2020.

(ugostiteljski objekt) trebao dalje prodavati ugovorene proizvode. AZTN je do saznanja o tom ugovoru došao iz sektorskog istraživanja tržišta.

Pivovara Daruvar surađivala je s AZTN-om te je samoinicijativno i prije pokretanja predmetnog postupka izostavila odredbe iz ugovora odnosno s predmetnim ugostiteljskim objektom sklopila novi ugovor koji ne sadržava sporne odredbe koje su predstavljale indicije zbog kojih je postupak bio pokrenut, tako da su iste bile na snazi svega osam mjeseci.

Budući da je već prije pokretanja predmetnog postupka Pivovara Daruvar uskladila odredbe ugovora sa ZZTN-om te da je bila riječ samo o jednom spornom ugovoru, Pivovara Daruvar se obvezala da će u roku od tri mjeseca od dana dostave rješenja uvesti poseban program izobrazbe (edukacije) o propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, kako za rukovoditelje tako i za zaposlenike koji prilikom obavljanja poslova svog radnog mjesta dolaze u potencijalni doticaj s tržišnim natjecanjem u bilo kojem segmentu poslovanja.

Na javnu objavu predloženih mjera, uvjeta i rokova na mrežnoj stranici AZTN-a nije dostavljena niti jedna primjedba.

AZTN je prihvatio mjere, uvjete i rokove koje je predložila Pivovara Daruvar, budući da ih je ocijenio dostatnima za potpuno otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja. Pivovara Daruvar je u roku izvršila sve mjere koje je preuzela i dostavila AZTN-u dokaze o tome.

Primjer 2.: AZTN protiv Zagrebačke pivovare d.o.o. Zagreb⁶⁴

AZTN je prihvaćanjem preuzimanja obveza predloženih od Zagrebačke pivovare d.o.o. (u daljnjem tekstu: Zagrebačka pivovara) u obliku izvršenja mjera i uvjeta u za to primjerenim rokovima, okončao postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja koji je pokrenuo protiv Zagrebačke pivovare u smislu odredaba ZZTN-a.

AZTN je postupak protiv Zagrebačke pivovare pokrenuo po službenoj dužnosti. Povod za pokretanje postupka bili su ugovori koje je Zagrebačka pivovara sklapala sa svojim partnerima, a koji imaju obilježja sporazuma o isključivoj distribuciji i sporazuma o isključivoj kupnji. AZTN je do saznanja o postojanju tih ugovora došao iz sektorskog istraživanja tržišta.

Budući da je Zagrebačka pivovara u 2017. godini prema dostavljenim podacima AC Nielsena imala tržišni udjel od 40-50 posto na tržištu prodaje piva na malo na području RH, sukladno odredbi članka 5. Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika, na navedene sporazume ne bi se moglo primijeniti skupno izuzeće od opće zabrane sporazuma iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

Osim toga, trajanje ugovora, dulje od pet godina, upućivalo je na to da je u konkretnom slučaju riječ o zabranjenoj obvezi nenatjecanja, na koju se ne može primijeniti skupno izuzeće.

⁶⁴ Rješenje AZTN protiv Zagrebačke pivovare d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/002, od 29. prosinca 2020.

Zagrebačka pivovara je surađivala s AZTN-om te je samoinicijativno i prije pokretanja predmetnog postupka sklopila dodatke ugovorima čijim su stupanjem na snagu prestali važiti partnerski ugovori sa spornim odredbama zbog kojih je postupak pokrenut.

Nadalje. Zagrebačka pivovara predložila je preuzimanje obveza na način da se obvezala uvesti poseban program izobrazbe o propisima o zaštiti tržišnog natjecanja koji bi bio obavezan za zaposlenike na svim razinama relevantnim za poslovanje Zagrebačke pivovare, a koji uključuje obuku koja bi se održavala godišnje, u razdoblju od pet godina.

Na javnu objavu predloženih mjera, uvjeta i rokova na mrežnoj stranici AZTN-a nije dostavljena niti jedna primjedba.

AZTN je prihvatio mjere, uvjete i rokove koje je predložila Zagrebačka pivovara, budući da ih je ocijenio dostatnima za potpuno otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja, osobito cijeneći činjenicu da je Zagrebačka pivovara samoinicijativno i prije pokretanje postupka uskladila svoje poslovanje odnosno ugovore s odredbama ZZTN-a.

Zagrebačka pivovara je u roku izvršila predložene mjere za 2021. godinu i dostavila AZTN-u dokaz o tome.

Primjer 3.: AZTN protiv Croatia osiguranje d.d., Zagreb⁶⁵

Navedeni postupak AZTN je pokrenuo po službenoj dužnosti, temeljem inicijative podnositelja, radi ugovora o zakupu koje je Croatia osiguranje d.d. (u daljnjem u tekstu: Croatia osiguranje) sklapala kao zakupnik i koji su sadržavali odredbe kojima se zakupodavac obvezuje da neće drugim pravnim ni fizičkim osobama, odnosno obrtniku u konkretnom poslovnom objektu, iznajmiti bilo kakav prostor u kojem će se obavljati ista djelatnost koju obavlja zakupnik iz ovog ugovora, odnosno da zakupodavac u istoj stanici za tehnički pregled neće davati u najam prostor drugim osigurateljima - konkurentima Croatia osiguranja te kako u krugu zemljišta i objekta koji su predmet zakupa neće ni na kakav način omogućiti nazočnost drugim tvrtkama koje se bave poslovima osiguranja.

U istom postupku je razmatran i ugovor o zakupu poslovnog prostora, kojega je Croatia osiguranje sklopila kao zakupodavac, a koji je sadržavao odredbu sukladno kojoj je zakupnik suglasan da poslovni prostor neće dati u podzakup konkurentnim društvima zakupodavca (Croatia osiguranja) čija je registrirana djelatnost prodaja osiguranja.

Croatia osiguranje je u ranoj fazi postupka, unutar šest mjeseci nakon pokretanja postupka, iskazala namjeru preuzimanja obveza iz članka 49. ZZTN-a te je podnijela AZTN-u prijedlog za preuzimanje obveze u obliku izvršenja određenih mjera i uvjeta u za to primjerenim rokovima kako bi se otklonili mogući negativni učinci njezinog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje.

⁶⁵ Rješenje AZTN protiv Croatia osiguranja d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/015 od 9. studenoga 2020.

Croatia osiguranje se obvezala sklopiti nove ugovore o zakupu koji neće sadržavati prethodno navedene odredbe zbog kojih je pokrenut predmetni postupak. Croatia osiguranje će poslovnim partnerima poslati nove prijedloge ugovora te će im ostaviti rok od 60 dana da odluče o prihvatu novoga ugovora o zakupu poslovnog prostora. Također, Croatia osiguranje će poslovnim partnerima koji ne prihvate sklapanje novoga ugovora naglasiti da se primjenjuje izjava Croatia osiguranja o odricanju na sav daljnji poslovni odnos, a koja će se priložiti supsidijarno uz prijedlog za sklapanje novoga ugovora.

Nadalje, Croatia osiguranje se obvezala da će se odmah po zaprimanju rješenja revokacijskom izjavom prema svojim poslovnim partnerima nedvosmisleno i jednoznačno odreći bilo kakvih mogućih prava koja eventualno proizlaze iz prethodno navedenih spornih odredbi u ugovorima o zakupu poslovnog prostora.

Na javnu objavu predloženih mjera, uvjeta i rokova na mrežnoj stranici AZTN-a nije dostavljena niti jedna primjedba.

AZTN je prihvatio mjere, uvjete i rokove koje je predložila Croatia osiguranje, budući da ih je ocijenio dostatnima za potpuno otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja. Croatia osiguranje je izvršila sve mjere u roku i o tome dostavila AZTN-u dokaze.

U nastavku dajemo nekoliko primjera u kojima se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje.

Primjer 4.: AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o. Zagreb⁶⁶

U drugom predmetu koji je AZTN pokrenuo po službenoj dužnosti protiv Pivovare Daruvar d.o.o. (u daljnjem tekstu: Pivovara Daruvar) u 2020. godini, utvrđeno je kako Pivovara Daruvar nije narušila tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu prodaje piva sklapanjem zabranjenog sporazuma.

Navedeni postupak pokrenut je radi ugovora sklopljenog između Pivovare Daruvar i ugostiteljskog objekta koji je sadržavao odredbu koja je upućivala na obvezu nenatjecanja, a ugovor je bio zaključen na neodređeno vrijeme. U smislu članka 10. stavka 1. točke a) Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika⁶⁷, ovakve odredbe kojima se zabranjuju neposredne ili posredne obveze nenatjecanja čije je trajanje neograničeno ili premašuje pet godina, odnosno koje se prešutno obnavljaju te traju dulje od pet godina jer se smatra da su ugovorene na neodređeni rok, ne mogu se izuzeti od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a. Do saznanja o postojanju predmetnog ugovora AZTN je došao iz sektorskog istraživanja tržišta.

Nakon pokretanja postupka, Pivovara Daruvar dostavila je AZTN-u na uvid Dodatak ugovoru kojim je trajanje predmetnog ugovora ograničeno na pet godina. Obveza nenatjecanja u trajanju

⁶⁶ Rješenje AZTN protiv Pivovare Daruvar d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/004, od 10. rujna 2020.

⁶⁷ „Narodne novine“, br. 37/11.

od pet godina dopuštena je u smislu članka 10. stavka 1. točke a) Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika i ne predstavlja narušavanje tržišnog natjecanja. AZTN u trenutku pokretanja postupka nije imao saznanja o izvršenoj izmjeni predmetnog ugovora.

Budući da je u konkretnom slučaju riječ o samo jednom ugovoru te s obzirom na činjenicu da je Pivovara Daruvar već petnaest mjeseci prije pokretanja predmetnog postupka izmijenila predmetni ugovor na način da je ograničila trajanje ugovora na dopušteno razdoblje od pet godina, pa je predmetni ugovor u trenutku njegove izmjene bio na snazi svega dvije godine i neće trajati ukupno dulje od pet godina, AZTN je donio rješenje kojim se utvrđuje da Pivovara Daruvar nije narušila tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma u smislu članka 8. ZZTN-a.

Primjer 5.: AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza⁶⁸

Postupak protiv Hrvatskog nogometnog saveza (u daljnjem tekstu: HNS) je pokrenut po službenoj dužnosti radi utvrđivanja predstavlja li prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Međunarodnom pozivu od 20. travnja 2020. godine, za razdoblje od početka natjecateljske 2022./2023. godine do završetka natjecateljske 2028./2029. godine, uz mogućnost dodatne tri natjecateljske godine, zabranjeni sporazum u smislu članka 8. stavka 1. ZZTN-a, odnosno zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Iz sadržaja predmetnog Poziva proizlazi kako je u konkretnom slučaju riječ o zajedničkoj prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a za nogometna natjecanja i utakmice navedene u točki A Poziva.

Primjenom na odgovarajući način kriterija koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU, konkretno Komunikacije Komisije o primjeni članka 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na sporazume o horizontalnoj suradnji (SL C 11, 14. 1.2011.), u slučaju kada je za određeni sporazum utvrđeno da ograničava tržišno natjecanje, potrebno je utvrditi sadrži li pozitivne učinke za tržišno natjecanje i ocijeniti prevladavaju li ti pozitivni učinci za tržišno natjecanje nad ograničavajućim, protutržišnim učincima.

Pozitivni učinci zajedničke prodaje prava prijenosa nogometnih utakmica u ime svih klubova na tržišno natjecanje, a u skladu s kriterijima iz pravne stečevine EU-a, u bitnome jesu stvaranje jedinstvenog prodajnog mjesta za kupnju cjelovitog paketa nogometnog natjecanja, na nacionalnoj ili međunarodnoj razini. Na početku sezone nemoguće je predvidjeti koje će utakmice biti najzanimljivije tijekom cijele sezone. Paket, dakle, omogućava medijskim operaterima kupnju, a zatim i prodaju vrijedne medijske usluge potrošačima, uz zajamčen prijenos najzanimljivijih utakmica tijekom cijele sezone. Bez zajedničke prodaje, jedino jamstvo jednako zanimljivog izbora utakmica bila bi kupnja svih prava koja su dostupna pojedinačno od strane jednog medijskog operatera, prije početka nogometne sezone ili usporedno tijekom sezone ovisno o uspješnosti nogometnih klubova. Zajednička prodaja omogućava stvaranje kvalitetnog brendiranog proizvoda.

⁶⁸ Rješenje AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza, KLASA: UP/I 034-03/20-01/013, od 31. srpnja 2020.

Zajednička prodaja prava prijenosa nogometnih utakmica u ime svih klubova može biti izuzeta od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a ako je utemeljena na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku prikupljanja ponuda za prodaju navedenih prava, kako bi svi zainteresirani kupci bili upoznati s postupkom prodaje i njezinim uvjetima.

U konkretnom slučaju, zajednička prodaja televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu bila je utemeljena na otvorenom, transparentnom i nediskriminatornom postupku prikupljanja ponuda za prodaju navedenih prava. Poziv je objavljen na internetskim stranicama HNS-a i upućen svim zainteresiranim subjektima za dostavu ponuda. Pozivom su za sve ponuditelje definirani isti tehnički standardi produkcije i televizijske distribucije koji se moraju osigurati. Rok za dostavu ponuda trajao je do 11. svibnja 2020. godine.

AZTN je u postupku zatražio od HNS-a dostavu preslika svih ponuda u cijelosti (s nazivom ponuditelja, definiranim modelima OTT distribucije signala putem interneta, mobilne telefonije i ostalih tehničkih platformi za prenošenje audio i vizualnih informacija, financijskim naknadama i ostalim), a koje je zaprimio vezano uz Poziv. Zatraženu dokumentaciju i javnobilježnički zapisnik o posvjedočenju (potvrđivanju) činjenica, HNS je dostavio AZTN-u.

AZTN je u konkretnom slučaju uzeo u obzir ekonomski i pravni kontekst te specifične činjenice i okolnosti predmetne zajedničke prodaje televizijskih i svih povezanih medijskih prava u ime svih nogometnih klubova od strane HNS-a.

Nesporo je da se Prva HNL, a osobito ostala natjecanja navedena pod točkom A Poziva, ne mogu uspoređivati po značaju, gledanosti i ekonomskoj vrijednosti s engleskom Premier ligom, njemačkom Bundesligom i osobito UEFA Ligom prvaka, u odnosu na odluke Komisije vezane uz te lige.

Prema podacima na službenim internetskim stranicama UEFA o koeficijentima i rangiranju nacionalnih liga: <https://www.uefa.com/memberassociations/uefarankings/country/#/yr/2020>, Prva HNL nalazi se na dvadesetom mjestu, dok su engleska Premier liga i njemačka Bundesliga na drugom odnosno trećem mjestu, temeljem rezultata njihovih klubova u posljednjih pet sezona u natjecanjima UEFA Liga prvaka i UEFA Europska liga.

UEFA Liga prvaka, kao nogometno klupsko natjecanje koje organizira UEFA, prema organizaciji, broju sudionika, financijskom aspektu u dijelu marketinga i nagrada iz tog natjecanja, pripada među najznačajnija klupska nogometna natjecanja i najpoznatije svjetske brendove.

Vezano uz vremensko razdoblje za koje je omogućeno stjecanje televizijskih i svih povezanih medijskih prava za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, a s obzirom na značaj, gledanost i ekonomsku vrijednost Prve HNL i ostalih natjecanja navedenih u Pozivu, potrebno je uzeti u obzir i poslovni rizik te početne troškove ulaganja u komercijalizaciju navedenih prava koje snosi stjecatelj navedenih prava vezano uz ulazak na tržište, kao i vrijeme i ograničenja koji su potrebni kako bi se izvršilo i vratilo ulaganje koje će za posljedicu imati pozitivne učinke.

AZTN je kao objektivne okolnosti prihvatio navode HNS-a da je razumno za pretpostaviti da se u konkretnom slučaju tek kroz razdoblje trajanja ugovora o prodaji prava prijenosa za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu koje je duže od razdoblja od tri godine

odnosno natjecateljske sezone utvrđenog u odlukama Komisije u odnosu na neusporedivo atraktivnija, gledanija i ekonomski značajnija natjecanja (engleska Premier liga, njemačka Bundesliga i UEFA Liga prvaka), može ostvariti značajnija financijska naknada zajedničkom prodajom navedenih prava i omogućiti rentabilnost stjecatelju nakon inicijalnog perioda ulaganja u komercijalizaciju prijenosa za nogometna natjecanja i utakmice navedene u Pozivu, osobito u kontekstu trenutnih okolnosti uzrokovanih pandemijom bolesti COVID-19 i neizvjesnosti u pogledu njezina trajanja i možebitnog utjecaja na ponovni prekid nogometnih natjecanja i otkazivanje utakmica te dodatni pad prihoda od prodaje ulaznica ili sponzorskih ugovora.

Nadalje, AZTN je utvrdio kako na razini država članica EU-a postoje primjeri zaključenja ugovora o prodaji prava prijenosa nogometnih utakmica za natjecanja na nacionalnoj razini, za različita vremenska razdoblja koja su dulja od tri godine.

Analizom sadržaja predmetnog Poziva utvrđeno je kako prava prijenosa nogometnih utakmica u natjecanjima navedenim pod točkom A Poziva nisu podijeljena na više programskih paketa. Naime, u točki A Poziva navedena su natjecanja HNS-a i obvezan minimalan broj prijenosa utakmica po natjecanju, za koja je objavljen početak pregovora o prodaji televizijskih i svih povezanih medijskih prava. Uz Prvu HNL, riječ je o natjecanjima Druga hrvatska nogometna liga (Druga HNL), Hrvatski nogometni kup (HNK), Superkup, Prva hrvatska nogometna liga za žene (Prva HNLŽ), Finalu kupa za žene, utakmicama hrvatske A ženske reprezentacije, Finalu kupa za juniore, kadete i pionire, utakmicama U21, U19 i U17 muških reprezentacija, Prvoj hrvatskoj futsal liga muški, Futsal kupu muški, Futsal kupu žene, utakmicama Futsal muške reprezentacije, Futsal ženske reprezentacije, A muške reprezentacije kojima je HNS organizator (revijalne i memorijalne utakmice) te pripremnim utakmicama klubova.

Nadalje, HNS je obrazložio prodaju u paketu predmetnih prava u svrhu osiguranja razvoja ostalih natjecanja i hrvatskog nogometa u cjelini (posebice u odnosu na ženski nogomet, niže lige, futsal i ostala manje atraktivna događanja s aspekta interesa potrošača). Ponuđeni paket osim Prve HNL uključuje i gore navedena natjecanja za koja se ne bi mogla dobiti naknada za korištenje prava, a time niti osigurati njihov daljnji razvoj.

Niti jedan ponuditelj u svojoj ponudi nije izrazio želju za kupnjom prava prijenosa nogometnih utakmica u gore navedenim natjecanjima, bez da je uključena i Prva HNL. Stoga bi inzistiranje na podjeli prava prijenosa nogometnih utakmica na više programskih paketa u konkretnom slučaju vjerojatno rezultiralo situacijom u kojoj bi pojedina prava prijenosa ili programski paketi ostali neiskorišteni jer ih HNS kao tijelo zajedničke prodaje ne bi uspio prodati na uzlaznom tržištu prodaje i stjecanja navedenih prava. AZTN je također utvrdio da na razini pojedinih država članica EU-a postoji praksa prodaje usporedivih prava u paketu.

Stoga je AZTN, uzevši u obzir sve navedeno, okončao predmetni postupak rješenjem kojim je utvrđeno da HNS nije narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu u smislu odredaba ZZTN-a.

U nastavku dajemo primjer predmeta u kojima je rješenjem AZTN-a odbačena inicijativa podnositelja.

Primjer 6.: AZTN protiv sedam banaka⁶⁹

AZTN je zaprimio inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma protiv poduzetnika Zagrebačka banka d.d., Privredna banka Zagreb d.d., Erste&Steiermärkische banka d.d., Raiffeisenbank Austria d.d., Addiko Bank d.d., OTP banka d.d. i Sberbank d.d.

Podnositelj inicijative u bitnome je naveo kako su prethodno navedene banke utvrđivanjem trgovinskih uvjeta u potrošačkim kreditima vezano za kamatnu stopu koja se mijenja odlukom banke te ugovaranjem nepoštene ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli u švicarskom franku (CHF), počevši od 1. siječnja 2002. godine nadalje, narušile tržišno natjecanje u smislu članka 8. ZZTN-a.

Ugovaranja kredita na nezakonit način, sukladno navodima inicijative, događala su se u razdoblju od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2008. godine vezano za potrošačke kredite s valutnom klauzulom CHF bez obzira na vrstu kredita, kod ugovaranja valutne klauzule CHF te u razdoblju od 1. siječnja 2002. do 10. siječnja 2013. godine za sve potrošačke kredite bez obzira na vrstu kredita i valutnu klauzulu, kod ugovaranja promjenjivih kamatnih stopa.

Od stupanja na snagu Zakona o bankama iz 2002. godine do ulaska RH u EU dana 1. srpnja 2013. godine, primjena prava tržišnog natjecanja u bankarskom sektoru, bila je isključivo u nadležnosti Hrvatske narodne banke (u daljnjem tekstu: HNB).

Ulaskom RH u EU dana 1. srpnja 2013. godine, HNB je prestao biti nadležan za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u sustavu kreditnih unija i kreditnih institucija, a AZTN je od 1. srpnja 2013. godine postao nadležan za vođenje postupaka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u smislu odredaba ZZTN-a u sustavu kreditnih unija i kreditnih institucija.

Uzimajući u obzir navode inicijative kako se moguće narušavanje tržišnog natjecanja odnosi na razdoblje od 1. siječnja 2004. do 31. prosinca 2008. godine te na razdoblje od 1. siječnja 2002. do 10. siječnja 2013. godine te činjenice da je do 1. srpnja 2013. godine za primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u bankarskom sektoru bio nadležan HNB, kao i da AZTN nije, u smislu članka 50. stavka 3. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine), zaprimio niti jedan predmet zatečen u postupku od HNB-a, vezan uz postupanja navedenih sedam banaka opisana u inicijativi, AZTN je rješenjem odbacio inicijativu jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka po predmetnoj inicijativi.

2.3. Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

Postojanje vladajućeg položaja poduzetnika na određenom tržištu nije protivno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, ali je zabranjena zlouporaba toga položaja. Naime, želja poduzetnika za stalnim jačanjem njihove tržišne snage prirodna je i opravdana. Međutim, poduzetnici u vladajućem položaju na nekom tržištu mogu se zbog svoje značajne tržišne snage početi ponašati i djelovati protivno pravilima tržišnog natjecanja. Stoga poduzetnici u

⁶⁹ Rješenje AZTN protiv sedam banaka, KLASA: UP/I 034-03/2019-01/015, od 6. travnja 2020.

vladajućem položaju moraju biti svjesni da imaju posebnu, pojačanu odgovornost ponašati se u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Ako je jačanje tržišne snage rezultat poslovne strategije poduzetnika koja počiva na stalnom poboljšanju učinkovitosti, kvalitete, inovacijama i ulaganju u nove tehnologije, što utječe na povoljnije cijene i kvalitetnije i inovativnije proizvode ili usluge koje nude na tržištu, prednost koju poduzetnik ostvaruje na tržištu u odnosu na konkurente je potpuno opravdana. Njegovo ponašanje sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u takvim slučajevima nije sporno.

Stoga propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne zabranjuju vladajući položaj sam po sebi, već utvrđuju ponašanja koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati zluporabom vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

Pretpostavka vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu postoji kada se poduzetnik zbog svoje tržišne snage može ponašati u znatnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima i to naročito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu ili ima značajnu tržišnu snagu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

Ako djeluju zajednički odnosno ako na tržištu međusobno značajno ne konkuriraju, u **zajedničkom vladajućem položaju** mogu biti dva ili više poduzetnika.

Pritom ZZTN postavlja još jedno polazno mjerilo vladajućeg položaja prema kojem se pretpostavlja da bi u vladajućem položaju mogao biti poduzetnik čiji je **tržišni udjel na mjerodavnom tržištu veći od 40 posto**. Riječ je o oborivoj zakonskoj pretpostavki.

S obzirom na to da se radi tek o polaznim mjerilima, AZTN ih u postupku treba utvrditi odnosno dokazati. Dakle, teret dokaza je na AZTN-u. Naime, iako je visoki tržišni udjel važan kriterij za utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika, on ne predstavlja nužno i jedini kriterij za njegovo utvrđivanje. Tako se pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, njegova financijska snaga, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjerenjem na druge poduzetnike.

2.3.1. Zluporaba vladajućeg položaja može se pojaviti u više oblika od kojih su najčešći:

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;

- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.

Postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika AZTN uvijek pokreće po službenoj dužnosti, a inicijativu za njegovo pokretanje AZTN-u može dati široki krug fizičkih i pravnih osoba.⁷⁰

Kako bi utvrdio postoje li indicije koje su dostatne za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja po službenoj dužnosti, AZTN je tijekom 2020. godine proveo prethodno ispitivanje stanja na šest mjerodavnih tržišta:

- tržištu cestovnog prijevoza putnika⁷¹,
- tržištu upravljanja grobljem i održavanjem groblja i krematorija unutar groblja na području Grada Siska; javno izvođenje glazbenih djela na javnim površinama groblja na sprovodima, ispraćajima i komemoracijama⁷²,
- tržištu trgovine na veliko mješovitom robom⁷³,
- tržištu distribucije programskog rješenja za predaju godišnjih financijskih izvještaja u elektroničkom obliku; pružanje usluge elektroničkog potpisa za poslovne subjekte⁷⁴,
- tržištu gospodarenja šumama⁷⁵,
- tržištu pružanja psiholoških usluga⁷⁶.

AZTN je u 2020. godini riješio 26 predmeta iz područja zlouporabe vladajućeg položaja. Riječ je 14 upravnih predmeta i 12 neupravnih predmeta. U jednom predmetu u kojemu je upravni postupak pokrenut temeljem indicija za pokretanje postupka AZTN nije u postupku utvrdio dokaze kojima bi potvrdio početne indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Stoga je doneseno rješenje o obustavi postupka. U 13 predmeta AZTN je nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu utvrdio da nema dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti te je rješenjima odbacio inicijative za pokretanje postupka.

Iako AZTN u ovoj izvještajnoj godini nije utvrdio zlouporabu vladajućeg položaja, u jednom predmetu provedena je nenajavljena pretraga poslovnih prostorija, a u nekoliko predmeta su postupci došli do faze u kojima je donesena Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku te će nakon održavanja usmene rasprave biti okončani tijekom 2021. godine.

⁷⁰ ZZTN, članak 37., članak 38. stavci 1. i 3. te članak 39.

⁷¹ Rješenje AZTN protiv FlixBus CEE South d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/001 od 17. rujna 2020.

⁷² Rješenje AZTN protiv Gradska groblja Viktorovac d.o.o., Sisak ; KLASA: UP/I 034-03/20-01/007, od 15. lipnja 2020.

⁷³ Rješenje AZTN protiv Vindija d.d., Varaždin, KLASA: UP/I 034-03/20-01/008, od 23. srpnja 2020.

⁷⁴ Rješenje AZTN protiv Financijska agencija, Zagreb; KLASA: UP/I 034-03/20-01/009, od 17. rujna 2020.

⁷⁵ Rješenje AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/010, od 2. srpnja 2020.

⁷⁶ Rješenje AZTN protiv Hrvatska psihološka komora, KLASA: UP/I 034-03/20-01/016, od 8. listopada 2020.

U nastavku se daju kratki opisi nekih od predmeta iz ovog područja, u kojima i nakon detaljnog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnim tržištima nije utvrđeno postojanje dostatnih indicija za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Primjer 1.: AZTN protiv Nike European Operation Netherlands B.V., Nizozemska⁷⁷

AZTN je 16. siječnja 2020. godine donio rješenje o odbacivanju inicijative poduzetnika sa zaštićenim identitetom za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika Nike European Operations Netherlands B.V., sa sjedištem u Nizozemskoj (u daljnjem tekstu: NEON).

Povod za podnošenje inicijative bilo je postupanje NEON-a, koji je 2015. godine prekinuo suradnju s podnositeljem inicijative, zbog čega je podnositelj inicijative bio prisiljen nabavljati proizvode robne marke Nike od posrednika, kojem je kasnije NEON također otkazao suradnju. Također, podnositelj inicijative istaknuo je kako NEON u razdoblju od 2015. do 2018. godine nije dopuštao naručivanje robe svim kupcima iz tzv. „show-rooma“, u kojem je izložena roba za „posebne“ kupce. Podnositelj inicijative smatra kako je navedenim postupanjima NEON zlouporabio vladajući položaj, diskriminirajući poduzetnike i onemogućavajući jednake uvjete na tržištu.

Nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je zaključio kako ne postoje indicije o tome da NEON ima vladajući položaj na mjerodavnom tržištu veleprodaje sportske opreme, odjeće i obuće, u smislu članka 12. ZZTN-a, pa tako nije ispunjena osnovna pretpostavka za pokretanje postupka utvrđenja zlouporabe vladajućeg položaja, u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 13. ZZTN-a.

Naime, utvrđeno je kako NEON ima značajne konkurente na mjerodavnom tržištu koji prodaju zamjenjive sportske robne marke, odnosno kako se NEON na mjerodavnom tržištu ne može ponašati u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima.

Pritom treba naglasiti da AZTN nije prihvatio očitovanja dijela ispitanih poduzetnika - konkurenata podnositelja inicijative, koji su se očitovali da Nike proizvodi nisu zamjenjivi, budući da je utvrđeno kako su Nike proizvodi, s obzirom na bitne značajke, cijenu, način uporabe, odnosno navike potrošača, u smislu članka 5. Uredbe o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta, općenito zamjenjivi s proizvodima drugih poznatih robnih marki, konkurenata poduzetnika NEON. To potvrđuje i prisutnost mnogobrojnih konkurentskih robnih marki na mjerodavnom tržištu, a u tom smislu se očitovao i NEON-ov glavni konkurent, poduzetnik Adidas.

Međutim, neovisno o tome što je AZTN u ovom predmetu odbacio inicijativu podnositelja sa zaštićenim identitetom za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja, odlučeno je kako će se u posebnom predmetu po službenoj dužnosti provesti prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu, u kojem će se utvrditi postoje li dostatne indicije za pokretanje postupka ocjene sporazuma sklopljenih između poduzetnika NEON i njegovih distributera (kupaca) na

⁷⁷ Rješenje AZTN protiv Nike European Operation Netherlands B.V., Nizozemska, KLASA: UP/I 034-03/19-01/006, od 16. siječnja 2020.

hrvatskom tržištu, u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 8. ZZTN-a, odnosno utvrditi jesu li navedeni sporazumi usklađeni s Uredbom o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika. Navedeno je bilo potrebno zbog toga što je NEON promijenio svoju selektivnu distribucijsku politiku.

Primjer 2.: AZTN protiv FlixBus CEE South d.o.o.⁷⁸

AZTN je 17. rujna 2020. godine donio rješenje o odbacivanju inicijative poduzetnika Čazmatrans - Nova d.o.o., (u daljnjem tekstu: Čazmatrans) za pokretanje postupka utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika FlixBus CEE South d.o.o., (u daljnjem tekstu: FlixBus).

Povod za podnošenje inicijative bilo je postupanje poduzetnika FlixBus koji, prema navodima Čazmatransa, narušava tržišno natjecanje snižavanjem prodajne cijene svojih usluga do razine predatorskih cijena, uz financijsko iscrpljivanje ostalih prijevoznika na tržištu, a sve u cilju ostvarivanja monopolističkog položaja, na način da ima povremene kratkoročne „akcije“ s pre niskim prodajnim cijenama usluga prijevoza, na kojima svjesno ostvaruje gubitak.

AZTN je nakon prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu javnog linijskog prijevoza putnika autobusima u cestovnom prometu utvrdio kako u promatranom razdoblju, prema kriteriju ukupno prodanih karata i kriteriju ukupnih prihoda od prodaje karata, na većini od deset mjerodavnih linija, konkretnije na šest linija (Zagreb - Zadar, Zadar - Zagreb, Zagreb - Dubrovnik, Dubrovnik - Zagreb, Zagreb - Beograd i Beograd - Zagreb), tržišni udjel FlixBusa ne prelazi 40 % te je na njima suočen s učinkovitom konkurencijom, uslijed čega je utvrđeno da se FlixBus, sukladno članku 12. ZZTN-a, ne nalazi u vladajućem položaju na tim linijama. Stoga FlixBus na naprijed navedenim linijama ne bi niti mogao počinuti zlorabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Nadalje, AZTN je utvrdio kako u promatranom razdoblju na preostale četiri linije (Zagreb - Biograd na moru - Zagreb te Zagreb – Split - Zagreb), FlixBusovi tržišni udjeli premašuju 40 %. U vezi s navedenim, a s obzirom na to da su tržišni udjeli tek prva indicija za utvrđivanje vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu, prilikom analize položaja FlixBusa na tim linijama uzeti su u obzir i drugi relevantni čimbenici, primjerice, razina poslovne aktivnosti te prihodi i udjeli drugih sudionika na tržištu, prisutnost poduzetnika na mjerodavnom tržištu te trend tržišta.

Analizom navedenih čimbenika, AZTN je zaključio kako se FlixBus ne nalazi u vladajućem položaju na predmetnim tržištima u smislu članka 12. ZZTN-a. Utvrđeno je kako je u promatranom razdoblju od početka 2017. do kraja 2019. godine FlixBus bio izložen snažnom konkurentskom pritisku, tako da se nije mogao ponašati neovisno o svojim konkurentima i potrošačima, a takve tržišne udjele na promatranim linijama ostvario je tek u 2019. godini, što se za dinamično tržište kakvo je tržište javnog linijskog prijevoza putnika autobusima u cestovnom prometu u promatranom razdoblju smatra kratkim vremenskim razdobljem da bi ono bilo indicija postojanja vladajućeg položaja.

⁷⁸ Rješenje AZTN protiv FlixBus CEE South d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/001, od 17. rujna 2020.

Nadalje, tijekom analiziranog trogodišnjeg razdoblja od početka 2017. do kraja 2019. godine uslijedio je razvidan trend porasta tržišta, kako u smislu ukupnog broja prodanih karata, tako i ostvarenih prihoda od prodaje karata, iz čega proizlazi kako je baza korisnika usluga prijevoza i razina ostvarenih prihoda kod konkurenata FlixBusa relativno stabilna u promatranom razdoblju, a da cjenovna politika FlixBusa generira novu potražnju koja prije nije postojala.

Slijedom navedenoga, budući da nema vladajući položaj na gore navedenim preostalim linijama, FlixBus ne bi niti mogao počinuti zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a. Stoga, nema niti uvjeta za pokretanje postupka u smislu članka 39. ZZTN-a. AZTN je zaključno naglasio kako se sva prethodna utvrđenja odnose na promatrano razdoblje od početka 2017. do kraja 2019. godine, što znači da se ona ne mogu presumirati za neka buduća razdoblja.

Primjer 3.: AZTN protiv Financijske agencije, Zagreb⁷⁹

AZTN je 17. rujna 2020. godine donio rješenje o odbacivanju inicijative podnositelja za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv Financijske agencije, sa sjedištem u Zagrebu (u daljnjem tekstu: FINA).

Povod za podnošenje inicijative bilo je postupanje FINE, koja u slučaju da se financijski izvještaji predaju elektronskim putem, uvjetuje ugovaranje Servisa RGFI, uz plaćanje mjesečne naknade. Dodatno, taj je servis za predaju financijskih izvješća moguće koristiti samo uz certifikate koje izdaje FINA, a ako se financijska izvješća predaju u papirnatom obliku onda se to posebno naplaćuje. Navedeno postupanje FINE, smatra podnositelj inicijative, predstavlja zlouporabu vladajućeg položaja, u smislu članka 13. ZZTN-a.

Vezano za predmetne navode podnositelja inicijative, u prethodnom ispitivanju stanja na mjerodavnom tržištu utvrđeno je kako se FINA u smislu članka 12. ZZTN-a nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu programskog rješenja za predaju godišnjih financijskih izvještaja u elektroničkom obliku na teritoriju RH.

Međutim, utvrđeno je kako nema indicija da bi takvo postupanje FINE moglo imati negativnih učinaka na silaznom tržištu pružanja usluge elektroničkog potpisa za poslovne subjekte na teritoriju RH, budući da u smislu članka 4. ZZTN-a jedini poduzetnik koji na tom tržištu pored FINE pruža navedenu uslugu (Agencija za komercijalnu djelatnost d.o.o.) čini jedan gospodarski subjekt s FINOM te joj stoga ne predstavlja konkurenciju.

Također, utvrđeno je kako je postupanje FINE opisano u inicijativi prestalo, budući da je FINA u travnju 2020. godine pokrenula alternativni servis OSPD, kojim se omogućuje predaja godišnjih financijskih izvještaja elektroničkim putem korisnicima svih digitalnih certifikata kojima je izvršen minimalno napredni elektronički potpis, a koji će ostati na snazi sve dok se ne ostvari integracija Servisa RGFI na e-Ovlaštenja u okviru e-Poslovanja, čime će se

⁷⁹ Rješenje AZTN protiv Financijska agencija, Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-01/009, od 17. rujna 2020.

omogućiti korištenje certifikata ostalih pružatelja usluga povjerenja i unutar samog Servisa RGFI.

Slijedom navedenog, zaključeno je kako u konkretnom slučaju nema dostatnih indicija za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv FINE u smislu članka 39. ZZTN-a, a primjenom članka 13. ZZTN-a.

2.4. Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika

Koncentracija poduzetnika (u daljnjem tekstu: koncentracija) u smislu prava tržišnog natjecanja nastaje promjenom u kontroli nad poduzetnikom na trajnoj osnovi⁸⁰.

Do promjene u kontroli nad poduzetnikom može doći:

- pripajanjem ili spajanjem dva ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih;
- stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim ili više drugih poduzetnika, odnosno dijelom ili dijelovima drugog poduzetnika i to stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa ili na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i drugim propisima.

Zajednički pothvat (engl. *joint venture*), kao oblik ugovornog udruživanja u zajedničkom poslovnom pothvatu dva ili više neovisnih poduzetnika, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt.

Koncentracije poduzetnika nisu *a priori* nepoželjne. U pravilu je riječ o redovnom i uobičajenom procesu konsolidacije i restrukturiranja poduzetnika pa i cijelih industrija, kao odgovora na promjene na konkretnim mjerodavnim tržištima, s ciljem da se ostvare uštede i sinergije koje će novostvorenim ekonomskim entitetima omogućiti učinkovitije poslovanje.

Zadatak je AZTN-a procijeniti hoće li opisani pozitivni učinci namjeravane provedbe koncentracije prevladati nad njenim negativnim učincima na tržišno natjecanje, prije svega zbog smanjenja broja tržišnih takmaca (i posljedičnog jačanja tržišne snage novog gospodarskog subjekta) niže razine tržišnog natjecanja (ako je riječ o horizontalnim koncentracijama), zbog povećane opasnosti od koluzije (dogovora o cijenama ili podjeli tržišta), što bi moglo dovesti do smanjivanja dobrobiti za potrošače (u obliku rasta cijena, pada kvalitete, izostanka ulaganja u inovacije). Stoga je ocjena dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika jedna od izuzetno važnih zadaća AZTN-a.

Provedba koncentracija može donijeti korist i potrošačima, tržišnom natjecanju i gospodarstvu u cjelini, primjerice, kroz bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih resursa, veću fleksibilnost pri strukturiranju cijena, niže cijene, bolju kvalitetu i veći izbor proizvoda i usluga.

⁸⁰ ZZTN; članak 15.

2.4.1. Postupci po prijavi za ocjenu dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu koje AZTN uvijek pokreće *ex post* i to po službenoj dužnosti, postupak ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracije poduzetnika provodi se *ex ante* i to u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika⁸¹.

Naime, sudionici koncentracije imaju obvezu **AZTN-u prijaviti namjeru provedbe koncentracije** te ju ne smiju provesti sve dok AZTN ne ocjeni njenu dopuštenost.

AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije poduzetnika koje **kumulativno** premašuju zakonom utvrđene pragove ekonomske veličine na svjetskom i hrvatskom tržištu, iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a, konkretno:

- ako ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskih izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj i
- ako ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskih izvještajima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 100 milijuna kuna⁸².

Ako AZTN na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije te na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže, ocijeni da se može opravdano pretpostaviti da nije riječ o koncentraciji koja će imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje ili ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. 2. razini, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. U tom slučaju AZTN podnositelju prijave dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije na tzv.1. razini⁸³.

Međutim, ako AZTN temeljem analize podataka iz prijave namjere provedbe koncentracije procijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje, osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije na mjerodavnom tržištu, AZTN će u roku od 30 dana od davanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije donijeti zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Time započinje postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na tzv. 2. razini⁸⁴. Riječ je o složenom upravnom (ispitnom) postupku koji zahtijeva opsežno prikupljanje

⁸¹ ZZTN; članak 38. stavak 2.

⁸² ZZTN; članak 17.

⁸³ ZZTN; članak 22. stavci 1. i 2.

⁸⁴ ZZTN; članak 22. stavak 3.

podataka, dokumentacije, mišljenja i očitovanja potrebnih za izradu dubinske pravne i ekonomske analize mjerodavnog tržišta i učinaka konkretne koncentracije na tržišno natjecanje. Postupak se na 2. razini može okončati donošenjem rješenja o dopuštenoj, uvjetno dopuštenoj ili zabranjenoj koncentraciji⁸⁵. U postupku se, kao i u ostalim postupcima utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja koja su ranije detaljnije pojašnjena, mora dati stranci pravo na obranu, obvezno je održavanje usmene rasprave, a u slučaju u kojem bi moglo doći do utvrđenja zabranjene koncentracije i održavanje glavne rasprave⁸⁶.

U području ocjene dopuštenosti koncentracija, AZTN je analizirao 31 mjerodavno tržište.

Od 16 predmeta u radu u 2020. godini, riječ je o deset predmeta ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, jednom predmetu praćenja mjera i uvjeta u za to predviđenim rokovima kod prethodno ocijenjene uvjetno dopuštene koncentracije poduzetnika i o pet predmeta u kojima je AZTN davao odgovore na upite trećih, vezano uz moguće prijave koncentracije tijekom 2020. godine.

Od deset predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija, u šest predmeta su koncentracije ocijenjene dopuštenima na 1. razini budući da se radilo o koncentracijama koje ne dovode do značajnog učinka na tržišno natjecanje, uzimajući u obzir da se istima ne stvara novi niti jača postojeći vladajući položaj poduzetnika.

U tri je predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija postupak okončan donošenjem rješenja kojim se odbacuje prijava koncentracije zbog nepostojanja uvjeta za vođenje postupka ocjene koncentracije. Od ta tri predmeta u dva predmeta je provedenom analizom podataka i dokumentacije u prijavi namjere provedbe koncentracije utvrđeno kako nisu ispunjeni prihodovni pragovi za nastanak obveze prijave AZTN-u, dok su u jednom predmetu zbog nastale situacije uzrokovane pandemijom, stranke odustale od transakcije nakon što su podnijele prijavu AZTN-u.

U jednom predmetu ocjene dopuštenosti koncentracije tijekom druge polovice 2019. godine provedena je dubinska pravna i ekonomska analiza zbog mogućeg značajnog učinka navedene koncentracije na tržišno natjecanje. U takvom je slučaju riječ o postupku ocjene koncentracije na tzv. 2. razini, koji se pokreće donošenjem zaključka o pokretanju postupka, budući da je utvrđeno da je za ocjenu konkretne koncentracije potrebno provesti dubinsku ekonomsku i pravnu analizu tržišta. U tom predmetu, dubinska ekonomska i pravna analiza pokazale su da nisu utvrđeni mogući negativni učinci provedbe predmetne koncentracije na mjerodavnim tržištima i navedeni je predmet okončan donošenjem rješenja u siječnju 2020. o dopuštenoj koncentraciji⁸⁷.

U predmetu provedbe nadzora mjera i uvjeta iz ukupno tri rješenja AZTN-a na telekomunikacijskom tržištu do kraja 2020. godine ukupno je provedeno više od 550 radnji u postupku, odnosno samo tijekom 2020. godine provedeno je više od 120 radnji. Riječ je o izrazito složenom i stručno zahtjevnom procesu. Postupak nadzora mjera i uvjeta provodi se putem povjerenika za praćenje mjera koji osigurava dodatni mehanizam kontrole i objektivnosti u praćenju i koji je institut preuzet iz poredbene prakse Komisije u području

⁸⁵ ZZTN; članak 22. stavak 7.

⁸⁶ ZZTN; članci 48. i 52.

⁸⁷ Rješenje Slovenia Broadband S.a.r.l., Luxembourg i Tele2 d.o.o., Zagreb – ocjena dopuštenosti koncentracije na 2. razini, KLASA: UP/I 034-03/19-02/009, od 23. siječnja 2020.

ocjena koncentracija. Provedba nadzora nad provedbom mjera i uvjeta traje do 10. srpnja 2021. kada koncentracija prestaje na bilo koji od načina predviđenih rješenjima AZTN-a. Riječ je o predmetima ocjene koncentracije Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom i OT-Optima Telekom i H1 Telekom, koji su u 2018. godini objedinjeni u jedan predmet Hrvatski Telekom i OT-Optima Telekom jer je zbog pripajanja H1 OT-Optima Telekomu H1 prestao postojati⁸⁸.

U odnosu na navedeni predmet u tijeku je proces pronalaska potencijalnih kupaca OT-Optima Telekomoma putem svjetski renomirane investicijske institucije, sve sukladno mjerama iz rješenja AZTN-a.

Zabranjenom u 2020. nije ocijenjena niti jedna koncentracija.

Od ostalih ukupno pet predmeta u radu u 2020. godini, AZTN je odgovorio na upite trećih vezano uz različitu problematiku ocjena koncentracija.

U odnosu na 2019. godinu riječ je o smanjenom broju predmeta ocjena koncentracija u 2020. godini, što je izravna posljedica pandemije bolesti COVID-19. Naime, zbog potrebe zatvaranja gospodarstva uslijed epidemioloških mjera i neizvjesnosti na gospodarskom planu, izravni učinak se odrazio na smanjeni broj predmeta koncentracija u 2020. godini. Međutim, tijekom izvještajne 2020. godine AZTN nije zabilježio predmet koji bi se oslanjao na argumente vezane uz tzv. korona krizu.

Predmeti ocjena koncentracija u 2020. godini odnosili su se na različita mjerodavna tržišta, a riječ je o 31 tržištu:

- tržištu pružanja usluga luke nautičkog turizma na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza svježeg mesa junadi na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza svježeg mesa svinja na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza mesnih prerađevina na teritoriju RH,
- tržištu trgovine na veliko svježim svinjskim, junećim, goveđim, telećim, ovčjim, kozjim i mesom peradi i mesnim prerađevinama na teritoriju RH,
- tržištu trgovine na malo mesom i mesnim prerađevinama u specijaliziranim prodavaonicama na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza konditorskih proizvoda na teritoriju RH,
- tržištu trgovine na veliko konditorskim proizvodima na teritoriju RH,
- tržištu trgovine na malo konditorskim proizvodima u specijaliziranim prodavaonicama na teritoriju RH,
- tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel i hostel na području Splitsko-dalmatinske i Dubrovačko-neretvanske županije,
- tržištu prodaje novih motornih vozila (u segmentima osobnih vozila i lakih gospodarskih vozila),
- tržištu prodaje originalnih rezervnih dijelova za motorna vozila robnih marki Jaguar, Land Rover, Saab, Opel i Chevrolet,
- tržištu pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila robnih marki Jaguar, Land Rover, Opel i Chevrolet,
- tržištu proizvodnje i uvoza pekarskih proizvoda na teritoriju RH,

⁸⁸ Rješenje Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije, KLASA: UP/I 034-03/2013-02/007, od 9. lipnja 2017.

- tržištu trgovine na veliko pekarskim proizvodima na teritoriju RH,
- tržištu trgovine na malo pekarskim proizvodima na teritoriju RH,
- tržištu otkupa sirovog mlijeka na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza svježih sireva na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza mlijeka (trajnog i svježeg) na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza jogurta na teritoriju RH,
- tržištu proizvodnje i uvoza vrhnja na teritoriju RH,
- tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Splitsko-dalmatinske županije,
- tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Dubrovačko-neretvanske županije,
- tržištu ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa kamp na području Splitsko-dalmatinske županije,
- tržištu veleprodajnog završavanja glasovnih poziva u vlastitoj mobilnoj mreži na teritoriju RH,
- tržištu završavanja (terminacije) SMS poruka u određenu pokretnu javnu komunikacijsku mrežu na teritoriju RH,
- tržištu najma infrastrukture pokretnih mreža na teritoriju RH,
- tržištu javno dostupne telefonske usluge u pokretnim elektroničkim komunikacijskim mrežama na teritoriju RH,
- tržištu maloprodaje širokopojsnog pristupa internetu u pokretnim mrežama,
- tržištu pristupa i započinjanja (originacije) poziva iz pokretnih javnih komunikacijskih mreža na teritoriju RH i
- tržištu televizijskog oglašavanja na teritoriju RH.

U nastavku se daje kratki opis nekoliko predmeta ocjena dopuštenosti koncentracija tijekom 2020. godine.

Primjer 1.: Venilia Investments S.a.r.l.; Luxembourg i Marina Dalmacija d.o.o., Sukošan, Marina Šibenik d.o.o., Šibenik i Marina Borik d.o.o., Zadar - ocjena dopuštenosti koncentracije⁸⁹

AZTN je ocijenio dopuštenom koncentraciju poduzetnika na 1. razini kojom Venilia Investments iz Luksemburga stječe kontrolu nad Marinom Šibenik, Marinom Dalmacija i Marinom Borik. Te su se tri marine do sada nalazile pod kontrolom Dogus Holdinga. Venilia Investments je dio CVC grupe. Riječ je o društvu posebne namjene osnovanom upravo za potrebe ove transakcije.

Provedba koncentracije imat će učinak na hrvatskom tržištu usluga luka nautičkog turizma. Poduzetnici koji su predmet preuzimanja raspolažu s tri luke nautičkog turizma, dvije na području Zadarske i jednom na području Šibensko-kninske županije. AZTN je provedenom analizom utvrdio da hrvatsko tržište pružanja usluga luka nautičkog turizma obilježava asimetričnost i fragmentiranost.

⁸⁹ Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije Venilia Investments S.a.r.l.; Luxembourg i Marina Dalmacija d.o.o., Sukošan, Marina Šibenik d.o.o., Šibenik i Marina Borik d.o.o., Zadar, KLASA: UP/I 034-03/20-02/001, od 27. veljače 2020.

Na tom je mjerodavnom tržištu ACI d.d. vodeći tržišni takmac koji prema broju vezova i ostvarenom ukupnom prihodu ostvaruje tržišne udjele od 20 % do 30 %. Ciljni poduzetnici, Marina Šibenik, Marina Dalmacija i Marina Borik će nakon provedbe koncentracije ostvarivati zajednički tržišni udjel od 10 % do 15 % i time postati sljedeći najznačajniji takmac. Preostali dio tržišta čini veći broj manjih poduzetnika koji pojedinačno ostvaruju udjele manje od 5 %. Luke nautičkog turizma su ravnomjerno raspoređene duž Jadranske obale, a upravo su Zadarska i Šibensko-kninska županija među najznačajnijim županijama prema broju luka nautičkog turizma, broju vezova i ostvarenom prihodu.

Venilia Investments ranije nije bio prisutan na mjerodavnom tržištu te će provedbom koncentracije samo preuzeti tržišne udjele ciljnih društava. Dakle, provedbom koncentracije neće doći do promjene u strukturi mjerodavnog tržišta, ali će se nastaviti konkurentski pritisak na ACI d.d. kao vodećeg takmaca.

Primjer 2.: Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Vrgorac i Kraš d.d., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije⁹⁰

AZTN je ocijenio dopuštenom koncentraciju poduzetnika na 1. razini, kojom MI braća Pivac stječe kontrolu nad Krašem. Sudionici koncentracije, MI braća Pivac i Kraš ne djeluju na istim mjerodavnim tržištima. Oba sudionika koncentracije svoje proizvode plasiraju u najvećoj mjeri kroz veleprodaju, tj. prodajom velikim kupcima, primarno trgovačkim lancima koji raspolažu razgranatom maloprodajnom mrežom i značajnim logističkim i distribucijskim kapacitetima u Hrvatskoj.

Na razini maloprodaje oba sudionika koncentracije raspolažu vlastitim specijaliziranim maloprodajnim mjestima. Na prodajnim mjestima Kraša ne prodaju se proizvodi iz asortimana Grupe Pivac, dok su na prodajnim mjestima Grupe Pivac Kraševi proizvodi zastupljeni s udjelom manjim od 1 %. Grupa Pivac nakon provedbe predmetne transakcije ne namjerava povećati zastupljenost Kraševih proizvoda na svojim maloprodajnim mjestima.

Maloprodajno tržište konditorskih proizvoda karakterizira fragmentiranost te posljedično značajno tržišno natjecanje. Najveći pojedinačni tržišni udjel na tom mjerodavnom tržištu se prema podacima podnositelja prijave procjenjuje na 20 % do 30 %.

AZTN je koncentraciju ocijenio dopuštenom, budući da iz podataka u prijavi i drugih prikupljenih podataka proizlazi da njezina provedba neće imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje na koncentracijom zahvaćenim mjerodavnim tržištima, osobito ne na način da bi se njezinom provedbom ojačao postojeći ili stvorio novi vladajući položaj sudionika koncentracije.

⁹⁰Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Vrgorac i Kraš d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-02/002, od 25. ožujka 2020.

Primjer 3.: TUI TRAVEL OVERSEAS HOLDING LIMITED, UK i KARISMA HOTELS ADRIATIC d.o.o., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije⁹¹

Koncentracija je ocijenjena dopuštenom na 1. razini, a odnosi se na tržišta ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Splitsko-dalmatinske županije, ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa hotel na području Dubrovačko-neretvanske županije, ugostiteljske djelatnosti smještaja i prehrane gostiju u smještajnim objektima tipa kamp na području Splitsko-dalmatinske županije.

Primjer 4.: BELJE plus d.o.o., Darda i dio Meggle Hrvatska d.o.o., Osijek koji se odnosi na imovinu za djelatnost proizvodnje mliječnih proizvoda - ocjena dopuštenosti koncentracije⁹²

Koncentracija koja nastaje stjecanjem izravne kontrole na trajnoj osnovi poduzetnika Belje plus nad dijelom poslovanja poduzetnika Meggle Hrvatska koji se odnosi na imovinu za djelatnost proizvodnje mliječnih proizvoda – Meggle imovina ocijenjena je dopuštenom na 1. razini.

Belje plus provedbom predmetne koncentracije stječe Meggle imovinu koja predstavlja proizvodni pogon poduzetnika Meggle Hrvatska za obradu sirovog mlijeka te proizvodnju mliječnih proizvoda, na koji način će Belje plus nastaviti proizvodnju u tim pogonima te tako planira širiti vlastito poslovanje i prodajne kapacitete.

Primjer 5.: Slovenia Broadband S.a.r.l.; Luxembourg i Tele2 d.o.o., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije na 2. razini⁹³

Dana 23. siječnja 2020. godine doneseno je rješenje o dopuštenosti koncentracije na 2. razini. AZTN je u provedenom postupku uzeo u obzir sve relevantne činjenice i okolnosti, rezultate provedene pravne i ekonomske analize i analize učinaka predmetne vertikalne koncentracije na tržišno natjecanje na mjerodavnim tržištima zahvaćenima koncentracijom i to primarno nekoordiniranih učinaka.

U provedenom je postupku utvrđeno kako je SBB, putem povezanih poduzetnika United Grupe, prisutan na pojedinim razinama tržišta pružanja medijskih usluga u Hrvatskoj, kao što su proizvodnja audiovizualnog sadržaja i stjecanje licencija na audiovizualni sadržaj trećih strana za vlastite televizijske kanale, na tržištu veleprodaje općih i specijaliziranih televizijskih kanala (Nova TV, Doma TV, N1, Mini TV, Sport Klub kanali, SK Golf, Lov i ribolov, Fight Channel...) kabelskim, satelitskim i IPTV operatorima, od kojih su Nova TV i Doma TV

⁹¹ Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije TUI TRAVEL OVERSEAS HOLDING LIMITED, UK i KARISMA HOTELS ADRIATIC d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/20-02/007, od 18. prosinca 2020.

⁹² Potvrda (obavijest) AZTN-a o dopuštenosti koncentracije BELJE plus d.o.o., Darda i dio Meggle Hrvatska d.o.o., Osijek koji se odnosi na imovinu za djelatnost proizvodnje mliječnih proizvoda, KLASA: UP/I 034-03/20-02/008 od 16. prosinca 2020.

⁹³Rješenje Slovenia Broadband S.a.r.l., Luxembourg i Tele2 d.o.o., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/19-02/009 , od 23. siječnja 2020.

istovremeno slobodno dostupni putem digitalnog zemaljskog signala (DVB-T) na nacionalnoj razini, kao i na tržištu televizijskog oglašavanja na kojem bilježi značajniji tržišni udio pretežito putem Nove TV, a na kojem se Tele 2 pojavljuje kao kupac oglasnog prostora.

Tele2, kao društvo koje je cilj predmetnog preuzimanja, pruža elektroničke komunikacijske usluge u pokretnoj mreži. Utvrđeno je da Tele2 ne obavlja niti jednu od poslovnih djelatnosti koje na teritoriju Hrvatske obavlja SBB. Tele2 je najmanji od tri mobilna operatora na hrvatskom tržištu te jedini koji nema cjelovitu vlastitu infrastrukturu već koristi usluge infrastrukture drugog operatora.

Sudionici koncentracije (SBB i Tele2) u Hrvatskoj nisu prisutni na tržištu prijenosa TV programa uz plaćanje naknade (*pay-TV*), na kojem su prisutna druga dva mobilna operatora (HT i A1) koji su istovremeno operatori nepokretne elektroničke komunikacijske mreže te, među ostalim uslugama, pružaju i uslugu prijenosa TV programa uz plaćanje naknade. Dakle, u Hrvatskoj nema preklapanja djelatnosti SBB/United Grupe i Tele2 na mjerodavnim tržištima zahvaćenim koncentracijom.

AZTN je u ocjeni ove koncentracije na odgovarajući način primijenio kriterije koji proizlaze iz primjene pravila o tržišnom natjecanju u EU, uzimajući u obzir relevantne odluke Komisije. Izvršen je i uvid u odluke tijela nadležnih za tržišno natjecanje država članica EU-a koja su u svojim očitovanjima naveli sudionici koncentracije, kao i uvid u odluke koje je u svom mišljenju po javnom pozivu AZTN-a dostavio jedan zainteresirani poduzetnik.

Kao bitna činjenica i okolnost koju je AZTN uzeo u obzir prilikom donošenja odluke je postojanje pravne zapreke pristupa SBB/United Grupe tržištu prijenosa TV programa uz plaćanje naknade. Naime, temeljem članka 61. Zakona o elektroničkim medijima (ZEM) nije moguće istovremeno obavljanje djelatnosti nakladnika televizije i pružatelja medijskih usluga, s jedne strane, i pružanje usluge prijenosa TV programa uz plaćanje naknade, s druge strane. Navedena okolnost hrvatskog regulatornog okvira u određenoj mjeri razlikuje promatranu relevantnu komparativnu praksu od ocjene predmetne koncentracije.

AZTN je u ocjeni ove koncentracije uzeo u obzir i očitovanja anketiranih poduzetnika i to oglašivača, zakupaca medija te Hrvatske udruge za tržišno komuniciranje (HURA), iz kojih u bitnome proizlazi kako u svom poslovanju ne bilježe odnosno nemaju saznanja o slučajevima odbijanja pružanja usluge oglašavanja od strane Nove TV. Dodatno, većina anketiranih poduzetnika navodi da su uvjeti i način pružanja usluge oglašavanja definirani u općim uvjetima poslovanja Nove TV.

HAKOM, sektorski regulator u području elektroničkih komunikacija, očitovao se da konkretna koncentracija neće imati negativne učinke na elektroničkim komunikacijskim tržištima zahvaćenima konkretnom koncentracijom poduzetnika.

Slijedom navedenoga, AZTN je ocijenio da koncentracija neće imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje, naročito ne na način da bi njenom provedbom došlo do jačanja postojećeg ili stvaranja novog vladajućeg položaja sudionika koncentracije na tržištu te je koncentraciju ocijenio dopuštenom u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Primjer 6.: Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb – praćenje mjera uvjetno dopuštene koncentracije⁹⁴

AZTN obavlja složene poslove i pri praćenju provedbe mjera prethodno odobrene uvjetno dopuštene koncentracije. Tako je u siječnju 2020. prihvatio Četvrto polugodišnje izvješće povjerenika Deloitte d.o.o. za nadzor koncentracije te mu naložio da se u Petom polugodišnjem izvješću izričito referira na konkretne primjedbe i komentare sektorskog regulatora HAKOM-a dostavljene uz Četvrto polugodišnje izvješće.

AZTN je u prosincu 2020. prihvatio Peto i Šesto polugodišnje izvješće povjerenika.

Povjerenik je izvijestio AZTN da je Hrvatski Telekom d.d., u skladu s rješenjem AZTN-a od 9. lipnja 2017. godine o uvjetno dopuštenoj koncentraciji poduzetnika HT-a i Optime, organizirao međunarodni javni natječaj za prodaju dionica Optime te je do 31. siječnja 2020. godine objavio oglas u svezi prodaje u vodećem međunarodnom financijskom glasilu, konkretno u tiskanom izdanju dnevnika „Financial Times“, odnosno da je time HT izvršio mjeru određenu točkom III.3. rješenja od 9. lipnja 2017. godine o uvjetno dopuštenoj koncentraciji poduzetnika HT-a i Optime.

Budući da po proteku roka od šest mjeseci od dana utvrđenog početka prodaje dionica Optime nije bio iskazan interes za kupnju dionica Optime, o čemu je povjerenik obavijestio AZTN u izvanrednom izvješću od 23. srpnja 2020. godine, HT je pokrenuo postupak angažmana investicijske banke s mandatom vođenja procesa prodaje u skladu s odredbom III.3. rješenja. Također, povjerenik je izvanrednim izvješćima od 29. rujna i 28. listopada 2020. godine izvijestio AZTN o tijeku postupka angažmana investicijske banke, te se početkom 2021. godine očekuje novo izvanredno izvješće povjerenika s analizom i mišljenjem o konačnoj odluci o izboru.

2.4.2. Aktivnosti vezane uz notifikacije koncentracija prijavljenih Komisiji

AZTN je u 2020. godini od Komisije zaprimio 405 notifikacije koncentracija poduzetnika. U tim je predmetima AZTN trebao provjeriti imaju li konkretne koncentracije, iako su prijavljene Komisiji, učinak i na hrvatsko tržište. Također, u tom se postupku u okviru ECN-a određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Drugim riječima, radi se o obvezi Komisije da tijelima nadležnim za tržišno natjecanje svih država članica EU-a dostavlja prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje se moraju prijaviti Komisiji budući da imaju europsku dimenziju. U pravilu je riječ o koncentracijama koje imaju učinke u najmanje tri države članice.

⁹⁴ Rješenje Hrvatski telekom d.d., Zagreb i OT-Optima telekom d.d., Zagreb, KLASA: UP/I 034-03/13-02/007, od 9. lipnja 2017.

3. Sektorska istraživanja tržišta

AZTN provodi sektorska istraživanja u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima. Dubinske analize tržišta i istraživanje određenih praksi na nekom tržištu često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te AZTN-u daju osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika. Upravo poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima, načina njihovog funkcioniranja te analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, osnovni su preduvjeti za učinkovitu provedbu propisa iz nadležnosti AZTN-a.

Sektorska istraživanja postaju izvor podataka za mišljenja i preporuke koje AZTN upućuje Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica neadekvatnog regulatornog okvira. Budući da AZTN rezultate sektorskih istraživanja javno objavljuje, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti AZTN-a vezanih uz promicanje tržišnog natjecanja odnosno jačanje kulture tržišnog natjecanja.

AZTN je tijekom 2020. godine proveo istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2019. godini, istraživanje tržišta tiska u RH u 2019. godini, istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2019. godini te istraživanje tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH.

U nastavku se daje prikaz rezultata provedenih sektorskih istraživanja u 2020. godini

3.1. Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2019. godini⁹⁵

AZTN je proveo istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH u 2019. godini. Rezultati istraživanja pokazali su relativno dobru strukturiranost tržišta uz daljnje smanjenje asimetrije, razlike između lidera na tržištu Konzuma plus i drugog trgovca na malo Lidla, promatrajući pojedinačno ostvarene tržišne udjele, a i u odnosu na druge trgovce. Također, u 2019. godini bilježi se daljnja dinamika na tržištu u smislu vlasničkih promjena i koncentracija na tržištu pri čemu treba naglasiti preuzimanja Istarskih supermarketa i Sonika od strane Studenca.

U nastavku se daje detaljniji prikaz rezultata istraživanja, uz napomenu kako se tržišni udjeli poduzetnika navode u rasponima jer su isti izvedeni iz podataka koje su poduzetnici naznačili poslovnom tajnom.

Prihodi iz trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u RH svih trgovaca iz uzorka AZTN-a u promatranoj 2019. godini bilježe nominalan rast u iznosu od 2,25 milijardi kuna u odnosu na prethodnu 2018. godinu (6 %), što predstavlja nešto blaže izraženiji trend rasta u odnosu na istraživanje godinu ranije (rast u 2018. u odnosu na 2017. godinu iznosio je 7 %).

U 2019. godini bilježi se rast ukupnog broja svih prodajnih mjesta u iznosu od 84 prodajna mjesta, kao i povećanje neto prodaje površine u iznosu od 26 tisuća četvornih metara u odnosu na 2018. godinu.

Konzum plus kao najjači trgovac na malo mješovitom robom, u 2019. godini bilježi tržišni udio od 20 % do 30 % i ujedno se bilježi blagi pad tržišnog udjela zbog rasta glavnih konkurenata. U odnosu na 2018. godinu, Konzum plus imao je osam prodajnih mjesta manje.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su nastavak trenda rasta članica Schwarz Grupe. Lidl u 2019. godini bilježi najveći nominalni rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. Tržišni udio Lidla u promatranoj 2019. godini iznosio je 10 % do 20 % uz rast u odnosu na 2018. godinu. Druga članica Schwarz grupe, Kaufland, također bilježi rast prihoda koji je blaže izražen u odnosu na rast koji bilježi Lidl, a tržišni udio u promatranoj 2019. godini iznosio je 5 % do 10 % uz blagi rast tržišnog udjela. Promatrano zbirno, članice Schwarz grupe u 2019. godini bilježe tržišni udio od 20 % do 30 % te je Schwarz grupa prvi put na prvoj poziciji, ispred višegodišnjeg tržišnog lidera Konzuma plus (odnosno Konzuma).

⁹⁵ Prikaz tržišta trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u 2019. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-tr%C5%BEi%C5%A1ta-trgovine-na-malo-mje%C5%A1ovitom-robom-prete%C5%BEo-hranom-pi%C4%87ima-i-higijenskim-proizvodima-za-doma%C4%87instvo-u-Republici-Hrvatskoj-u-2019.pdf>

U promatranj 2019. godini ukupno 38 poduzetnika bilježi rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u odnosu na prethodnu 2018. godinu (u prošlogodišnjem istraživanju za 2018. godinu bilo ih je 34), dok 12 trgovaca na malo bilježi negativan trend.

Deset najvećih trgovaca na malo mješovitom robom u Republici Hrvatskoj

Deset najvećih trgovaca na malo mješovitom robom u 2019. godini prema ostvarenom prihodu su Konzum plus, Lidl, Plodine, Kaufland, Spar, Tommy, Studenac, K.T.C., NTL te Mlin i pekare. U odnosu na prethodno istraživanje za 2018. godinu, Kaufland je prestigao Spar na četvrtoj poziciji.

Regionalni trgovci na malo mješovitom robom

U promatranj 2019. godini rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom bilježi većina regionalnih i/ili lokalnih trgovaca. Jedan od značajnijih regionalnih i/ili lokalnih trgovaca je Studenac, koji bilježi značajne pokazatelje promatrano i na nacionalnom tržištu RH, pogotovo nakon preuzimanja prodanih mjesta Istarskih supermarketa. Studenac je krajem 2019. godine preuzeo i Sonik Trgovinu d.o.o. te ima prodajna mjesta malog formata primarno u Zadarskoj županiji uz jedno u Ličko-senjsko županiji. Studenac ima preko 500 prodajnih mjesta i posljedično bilježi rast tržišnog udjela te svoje poslovanje temelji na tzv. kvartovskim prodavaonicama. Značajniji rast bilježe Decentia, Trgocentar Zabok i TP Varaždin uz dvoznamenkaste stope rasta prihoda.

Pregled tržišta po županijama i Gradu Zagrebu

Promatrano na razini županija i Grada Zagreba, u svih dvadeset županija i u Gradu Zagrebu u promatranj 2019. godini bilježi se pozitivan trend odnosno rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. Kao i godinu ranije, najveći prihodi u trgovini na malo mješovitom robom u 2019. godini ostvareni su u Gradu Zagrebu u iznosu od 7,2 milijardi kuna i prvi put je prihod u najvećem gradu veći od sedam milijardi kuna.

U Splitsko-dalmatinskoj županiji trgovci na malo mješovitom robom su u 2019. godini zajedno ostvarili ukupan prihod od 5,3 milijarde kuna, a više od dvije milijarde kuna prihoda trgovci su zabilježili u još četiri županije: Primorsko-goranskoj, Istarskoj, Zadarskoj i Zagrebačkoj.

U ukupno pet županija zabilježen je prihod u iznosu od jedne do dvije milijarde kuna, a to su: Osječko-baranjska, Dubrovačko-neretvanska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka, Varaždinska i prvi put Vukovarsko-srijemska županija. U preostalih devet županija bilježi se prihod manji od jedne milijarde kuna. I nadalje su Ličko-senjska i Požeško-slavonska županija jedine županije s ostvarenim prihodom manjim od 500 milijuna kuna.

Nominalni rast prihoda koji su ostvarili svi trgovci iz uzorka u Gradu Zagrebu iznosi 311 milijuna kuna i to je ujedno najveći nominalni rast po pojedinom regionalnom tržištu. Slijede Splitsko-dalmatinska županija koja bilježi rast od 309 milijuna kuna, Koprivničko-križevačka s 198 milijuna kuna, Zagrebačka uz rast od 163 milijuna kuna, Primorsko-goranska s rastom od 157 milijuna kuna, Zadarska uz rast od 139 milijuna kuna, Istarska s rastom od 122 milijuna kuna te Osječko-baranjska županija koja bilježi rast od 115 milijuna kuna. Najmanji nominalni rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom u 2019. godini bilježe Ličko-senjska županija (25 milijuna kuna), Požeško-slavonska (26 milijuna kuna) i Virovitičko-podravska (33 milijuna kuna).

Promjene u redosljediu trgovaca po županijama i gradovima

Županije i Grad Zagreb

U 2019. godini Konzum plus više nije na prvoj poziciji u Zadarskoj županiji, već je to postao Tommy, dok K.T.C. nije na prvoj poziciji u Koprivničko-križevačkoj županiji, već je to postao Lidl. U Istarskoj županiji Lidl je prestigao Konzum plus na drugoj poziciji te je sada treći u toj županiji. Unatoč smanjenju tržišnog udjela u nekim županijama, Konzum plus je zadržao prvu poziciju u Gradu Zagrebu, Varaždinskoj, Karlovačkoj, Osječko-baranjskoj i Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Ukupno je i nadalje najveći trgovac na malo mješovitom robom u Gradu Zagrebu i sedam županija, uz gubitak prve pozicije u Zadarskoj županiji.

Lidl je prvi put najveći trgovac u Koprivničko-križevačkoj županiji, prestigavši K.T.C., a uz to je najveći trgovac i u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Nadalje, u četiri županije je na drugoj poziciji (Zagrebačka, Varaždinska, Karlovačka, Istarska županija), uz napomenu da je na drugoj poziciji prestigao Konzum plus u Istarskoj i TP Varaždin u Varaždinskoj županiji.

Plodine su na prvoj poziciji u matičnoj Primorsko-goranskoj te u Istarskoj županiji, dok su na drugoj poziciji u Ličko-senjskoj i Virovitičko-podravskoj županiji. Kaufland je i dalje na prvoj poziciji u Brodsko-posavskoj i Požeško-slavonskoj županiji. Spar i nadalje nije najveći trgovac niti u jednoj županiji, ali je na drugoj poziciji u Gradu Zagrebu.

Tommy najviše prihoda ostvaruje u matičnoj Splitsko-dalmatinskoj županiji i to nešto više od polovice ukupnih prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. I dalje je lider u Splitsko-dalmatinskoj i u Šibensko-kninskoj županiji, a prvi put je najveći trgovac u Zadarskoj županiji.

Od regionalnih i lokalnih trgovaca na malo mješovitom robom, Boso je u promatranoj 2019. godini i dalje lider u Vukovarsko-srijemskoj županiji, Metss je i dalje najveći trgovac na malo mješovitom robom u Međimurskoj županiji, a Mlin i pekare je zadržao prvu poziciju u Sisačko-moslavačkoj županiji, ispred Lonie.

Gradovi Split, Rijeka, Osijek

U Splitu je u 2019. godini zabilježen rast prihoda u trgovini na malo jer su svi trgovci na malo iz uzorka ostvarili nešto manje od 1,9 milijardi kuna prihoda, dok su u prethodnoj 2018. godini ostvarili 1,8 milijardi kuna prihoda. Tommy je u Splitu zadržao prvu poziciju, uz blago smanjenje tržišnog udjela. Konzum plus bilježi pozitivan trend u Splitu, odnosno rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom i tržišnog udjela te je na drugoj poziciji prestigao Spar.

U Rijeci se bilježi blagi rast prihoda u trgovini na malo jer su u promatranoj 2019. godini svi trgovci na malo iz uzorka ostvarili 1,2 milijardi kuna prihoda, dok su u prethodnoj 2018. godini ostvarili 1,17 milijardi kuna prihoda. Plodine kao lider u Gradu Rijeci bilježe rast prihoda, Spar je s treće došao na drugu poziciju prestigavši Lidl i bilježi značajan rast prihoda uz jedan supermarket više u odnosu na 2018. godinu. Konzum plus također bilježi trend rasta i pomak sa šeste na petu poziciju. Brodokomerc bilježi pad s četvrte na šestu poziciju.

U Osijeku se bilježi rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom jer su u promatranoj 2019. godini svi trgovci na malo mješovitom robom iz uzorka ostvarili 847 milijuna kuna prihoda, dok su u prethodnoj 2018. godini ostvarili 794 milijuna kuna prihoda. Konzum plus je u 2019. godini i nadalje najveći trgovac na malo, a Lidl je prestigao Spar na drugoj poziciji.

Grupacije poduzetnika na tržištu trgovine na malo mješovitom robom u RH

Tržišni udio Schwarz grupe u 2019. godini iznosi 20 % do 30 %. S obzirom na to kako unutar Fortenova grupe (nekadašnji Koncern Agrokor) djelatnost trgovine obavlja više pravnih osoba, za potrebe ove analize fokus je bio na Konzumu plus. Narodni trgovački lanac d.o.o. (u daljnjem tekstu: NTL) bilježi rast prihoda koji je jače izražen u odnosu na prethodnu 2018. godinu s tržišnim udjelom od 10 % do 20 %. NTL ima pet članica, Bakmaz, Boso, Studenac, Metss i Gavranović te svoje usluge posredovanja odnosno zastupanja pri ugovaranju nabave roba pruža i svojim partnerima Soniku, Trgostilu i Trgovini Krk, a svoje usluge pruža i poduzetnicima Dergez i Robin.

Ultragros grupacija s ukupno 26 članica na kraju 2019. godine je najbrojnija i ima tržišni udio od 10 % do 20 %. Od početka 2019. godine u Ultragros grupaciju iz NTL-a prelazi Pemo, koji ima prodajna mjesta u Dubrovačko-neretvanskoj županiji te Bure iz Biograda na moru koji ima prodajna mjesta u Zadarskoj županiji. U odnosu na 2018. godinu, Ultragros ima dvije članice manje jer je poslovnu jedinicu Istarski supermarketi d.o.o. i Sonik Trgovina d.o.o., tijekom 2019. preuzeo Studenac d.o.o., koji je udjelničar u NTL-u d.o.o., odnosno u konkurentskoj NTL grupaciji.

Tržište trgovine na malo mješovitom robom u RH u 2019. godini prema tipu prodajnog mjesta

Supermarketi kao tip prodajnog mjesta u promatranoj 2019. godini i dalje su dominantni u strukturi prodaje prema kriteriju ostvarenog prihoda i prema kriteriju neto prodajne površine. U trgovini na malo mješovitom robom izrazito dominira kupovina u hipermarketima i supermarketima jer je više od dvije trećine ostvareno prodajom u supermarketima – nešto više od 49 % i hipermarketima 22 %.

U sva četiri tipa prodajnog mjesta bilježi se rast prihoda u trgovini na malo mješovitom robom. U malim prodavaonicama bilježi se rast od 2 %, u samoposlugama rast od 6 %, u supermarketima rast od 7 % te u hipermarketima rast od 5 %.

Promatrajući sve prodajne formate prodavaonica, u 2019. godini bilo je raspoloživo 84 prodajna mjesta više nego u 2018. godini. U ukupnom broju prodajnih mjesta trgovaca na malo mješovitom robom u RH, najviše je samoposluga. Samoposluge, supermarketi i hipermarketi bilježe rast broja prodajnih mjesta, dok male prodavaonice bilježe neznatan pad u 2019. godini.

Vlasničke i ostale promjene u 2019. godini

U protekloj 2019. godini bilježe se dva značajnija preuzimanja na tržištu trgovine na malo mješovitom robom, i to poslovne jedinice brenda "Istarski Supermarketi", poduzetnika Istarski Supermarketi, i Sonik Trgovine, u oba slučaja od strane poduzetnika Studenac d.o.o. Radilo se o namjeri provedbe koncentracije koja nastaje stjecanjem izravne kontrole poduzetnika Studenac nad navedenim poduzetnicima⁹⁶. Studenac je uz već navedena veća preuzimanja

⁹⁶ Rješenje STUDENAC d.o.o., Omiš i poslovna jedinica brenda "Istarski Supermarketi" poduzetnika Istarski Supermarketi d.o.o., Poreč – ocjena dopuštenosti koncentracije, KLASA: UP/I 034-03/2019-02/006 od 25. travnja 2019.

dotatno uzeo u zakup ukupno 54 prodajna mjesta također od drugih pravnih i fizičkih osoba i to na području više jadranskih županija.

Također, u ožujku 2020. godine realizirano je preuzimanje poduzetnika Sloga Podravska trgovina d.o.o. od strane poduzetnika Lonia d.d. Ovim preuzimanjem koje je započeto krajem 2019. godine, Lonia je preuzela i 71 prodajno mjesto Sloge, a Sloga i nadalje posluje kao samostalni poslovni subjekt. Time je za Loniju, osim širenja maloprodajne mreže, omogućeno dodatno širenje na mlinarsku i pekarsku djelatnost jer otprije posjeduje dva pekarska pogona u Kutini i Bjelovaru preko povezanog poduzetnika Spuga-K d.o.o., Kutina, dok je Sloga povezana s Podravske mlinom d.o.o. U promatranoj 2019. godini bilježe se i uzimanja u zakup određenog broja prodajnih mjesta od strane Trgocentra iz Zaboka, TP Varaždin, Gavranovića te Mlina i pekare od drugih pravnih i fizičkih osoba.

3.2. Istraživanje tržišta tiska u RH u 2019. godini⁹⁷

AZTN je proveo istraživanje tržišta tiska u RH u 2019. godini, s ciljem utvrđivanja tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na tom tržištu, kako bi raspolagao bazom podataka s naglaskom na strukturu ovoga tržišta. Istraživanje ovog tržišta AZTN provodi na godišnjoj razini, među ostalim, zbog odredbe Zakona o medijima („Narodne novine“, br. 59/04., 84/11. i 81/13.; u daljnjem tekstu: ZoM) kao posebnog propisa kojim se, između ostaloga, uređuje način zaštite tržišnog natjecanja na području javnog informiranja.

U tom smislu, u cilju ostvarivanja načela slobode, odnosno neovisnosti i pluralizma medija, ZoM isključuje primjenu općih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Odredbom članka 37. stavka 1. ZoM-a utvrđuje se kao nedopuštena svaka koncentracija poduzetnika na tržištu naklade općeinformativnih dnevnika, odnosno na tržištu općeinformativnih tjednika, kojom bi tržišni udjel sudionika konkretne koncentracije poduzetnika nakon njene provedbe prelazio 40 % ukupno prodane naklade općeinformativnih dnevnika odnosno tjednika u RH.

Istraživanjem su obuhvaćeni poduzetnici iz Upisnika o izdavanju i distribuciji tiska sukladno Zakonu o medijima, koji vodi Hrvatska gospodarska komora, a uzorak u istraživanju predstavljala su ukupno 37 novinska nakladnika i distributera tiska.

Analizom su obuhvaćena tržišta naklade tiska (općeinformativni dnevnici i tjednici), tržišta oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima i tjednicima te tržišta trgovine tiskom na području RH.

Tržišni udjeli poduzetnika na mjerodavnim tržištima utvrđeni su na temelju prodanih naklada izraženih u primjercima tiskovina, odnosno prihoda koji su poduzetnici ostvarili na tržištu oglašavanja te tržištu trgovine na veliko i malo tiskom.

⁹⁷Prikaz tržišta tiska u 2019. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Istra%C5%BEivanje-tr%C5%BEi%C5%A1ta-tiska-za-2019.pdf>

AZTN u nastavku daje prikaz rezultata istraživanja, uz napomenu kako se tržišni udjeli poduzetnika navode u rasponima jer su isti izvedeni iz podataka koje su poduzetnici naznačili poslovnom tajnom.

Tržište prodane naklade općeinformativnih dnevnika

U 2019. godini prodana naklada svih dnevnika u RH iznosila je 53,3 milijuna primjeraka te je u odnosu na prethodnu godinu smanjena za 12 %. Gotovo svi dnevnik bilježe pad prodane naklade u odnosu na 2018. godinu.

Najveću prodanu nakladu u 2019. godini kao i prethodnih godina, ostvario je dnevnik „24sata“, s ostvarenim tržišnim udjelom od 30 % do 40 %, ali uz nastavak trenda pada prodaje. Istovremeno se bilježi blagi rast tržišnog udjela, iz razloga jače izraženog pada ukupnog tržišta prodane naklade općeinformativnih dnevnika. Slijedi „Večernji list“, s ostvarenim tržišnim udjelom od 20 % do 30 % i blagim rastom tržišnog udjela. Treći po prodanoj nakladi je „Jutarnji list“ (Hanza Media Grupa) s tržišnim udjelom od 10 % do 20 %, uz pad prodane naklade i padom s druge na treću poziciju na tržištu prodane naklade općeinformativnih dnevnika.

Značajan iznos prodane naklade u 2019. godini ostvarili su nakladnici dnevnika „Slobodna Dalmacija“ (Hanza Media Grupa) s tržišnim udjelom od 10 % do 20 % i „Novi list“ (Glas Istre) s tržišnim udjelom od 5 % do 10 %.

Promatrano prema vlasničkim grupama, na tržištu dnevnika najveći udjel od 50 % do 60 % ima Styria AG („24 sata“ i „Večernji list“), uz blagi rast tržišnog udjela u odnosu na prethodnu godinu. Hanza Media Grupa („Jutarnji list“ i „Slobodna Dalmacija“) s udjelom od 20 % do 30 % postea bilježi blagi pad tržišnog udjela. Treba spomenuti kako je 1. travnja 2019. godine došlo do pripajanja nakladnika Slobodna Dalmacija d.d., nakladniku Hanza Media d.o.o.

Treća grupacija nakladnika Glasa Istre („Novi list“, „Glas Istre“ i „Zadarski list“) ostvarila je zbirni tržišni udjel od 10 % do 20 %.

Podatci o stranim općeinformativnim dnevnicima dobiveni su od jedinog nacionalnog distributera TISAK plus d.o.o., poduzetnika Inovine d.d., Zagreb te od poduzetnika VIBM d.o.o., Cavtat, koji u sklopu Press Reader Inc projekta (tiskanje stranih tiskovina na osnovu digitalnog tiska i interneta na temelju licence) tiska strane tiskovine te ih prodaje direktno u hotelima i ostalim smještajnim objektima. Na TISAK plus d.o.o. otpada najveći udio broja primjeraka stranih općeinformativnih dnevnika, čak 85 %.

Tržište prodane naklade općeinformativnih tjednika

Prodana naklada tjednika bilježi pad od 15 % u odnosu na 2018. godinu, a većina regionalnih tjednika u skladu s tim općim trendom bilježi pad prodane naklade, uz iznimku „Hrvatskog tjednika“, tjednika „Nacional“, „Međimurskih novina“ i „Bjelovarskog lista“.

Najprodavaniji tjednik je „7Dnevno“ koji bilježi tržišni udjel od 10 % do 20 %, koji je do svibnja 2019. godine izlazio u nakladi poduzetnika Eurocinik d.o.o., a nakon toga izlazi u nakladi poduzetnika Singar d.o.o. te bilježi blagi pad prodaje u odnosu na godinu prije. Drugi je „Hrvatski tjednik“, koji bilježi tržišni udjel od 10 % do 20 %. Značajan pad prodane naklade bilježi tjednik „Globus“, koji je početkom 2019. godine postao dvotjednik te je sada na raspolaganju kupcima 26 puta godišnje, umjesto 52 puta. Najveći pad prodane naklade bilježi regionalni tjednik „Varaždinske vijesti“.

Tržište oglašavanja u općeinformativnom tisku – dnevnicima i tjednicima

Ukupan prihod nakladnika ostvaren od oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima u 2019. godini iznosi 151,3 milijuna kuna te je u odnosu na 2018. godinu manji za 4,3 milijuna kuna, a većina nakladnika bilježi blagi pad prihoda od oglašavanja.

Najveći tržišni udjel u 2019. godini od 20 % do 30 % ostvario je nakladnik Jutarnjeg lista (Hanza Media), uz pad ostvarenih prihoda u odnosu na 2018. godinu. Slijedi Slobodna Dalmacija s tržišnim udjelom od 10 % do 20 % i Novi list s udjelom od 10 % do 20 %. Nakladnik Slobodne Dalmacije (Hanza Media grupa), kao drugi, ostvario je blagi rast ostvarenog prihoda od oglašavanja u odnosu na godinu prije, dok Novi list kao treći, bilježi blagi pad prihoda. Nakladnik Večernjeg lista (Večernji list), kao četvrti, bilježi tržišni udio od 10 % do 20 %, uz pad prihoda u odnosu na 2018. godinu. Peti je nakladnik dnevnika „24 sata“, s ostvarenim tržišnom udjelom od 10 % do 20 % i blagim padom prihoda.

Glas Istre Novine d.o.o. prestigao je na šestoj poziciji Glas Slavonije d.d. prema ostvarenom prihodu od oglašavanja u 2019. godini, uz rast prihoda oglašavanja. Oba nakladnika bilježe nešto manje od 7 % tržišnog udjela u 2019. godini. Prihod nakladnika od oglašavanja u općeinformativnim tjednicima u 2019. godini iznosio je 26,2 milijuna kuna te je u odnosu na 2018. godinu ostao nepromijenjen.

Promatrajući pojedinačno nakladnike tjednika, vodeći tržišni udio od 10 % do 20 % uz blagi pad prihoda, ostvario je nakladnik Dubrovački vjesnik d.o.o. u sastavu Hanza Media Grupe, s tjednikom Dubrovački vjesnik, zadržavši vodeću poziciju na tržištu kao i u prethodnoj 2018. godini. Zbirni udjel Hanza Media Grupe na ovom tržištu u 2019. godini iznosio je od 10 % do 20 % (Dubrovački vjesnik i Globus). Drugi nakladnik tjednika koji izlazi na nacionalnoj razini, Nacional News Corporation d.o.o. (tjednik „Nacional“), bilježi pad prihoda od oglašavanja i tržišni udio na tržištu oglašavanja u tjednicima od 5 % do 10 %.

Kao pozitivan primjer rasta prihoda od oglašavanja su Media novine d.o.o., koji su nakladnik tjednika „Međimurske novine“ i koji u 2019. godini bilježi rast te je sa šeste došao na četvrtu poziciju po potrošnji oglašivača u tjednicima. Rast prihoda od oglašavanja bilježe i još neki nakladnici, primjerice Novosti d.o.o., Varaždinske vijesti d.d., List Međimurje d.o.o. i Zagorski list d.o.o.

Tržište trgovine tiskom na veliko i malo

U odnosu na tržište trgovine na veliko tiskom, jedini distributer tiska nacionalne pokrivenosti u Hrvatskoj u 2019. godini bio je Tisak plus d.o.o. (u daljnjem tekstu: Tisak plus), koji bilježi značajniji pad prihoda u odnosu na 2018. godinu te je to nastavak dugogodišnjeg negativnog trenda. Od 1. travnja 2019. godine, Tisak plus preuzeo je poslovanje, prava i obveze poduzetnika Tisak d.d.

Što se tiče ostvarenih prihoda od trgovine na malo, prvi je također Tisak plus, koji je na 948 prodajna mjesta ostvario blagi pad prihoda u odnosu na 2018. godinu. Drugi po ostvarenom prihodu od trgovine na malo je nakladnik Hanza Media s blagim rastom prihoda, dok je treći nakladnik Večernji list, koji bilježi najveći nominalni rast prihoda od trgovine na malo tiskom u 2019. godini, promatrano po pojedinom poduzetniku.

Poduzetnik Inovine d.d. (u daljnjem tekstu: Inovine), četvrti je po ostvarenom prihodu od trgovine na malo tiskom u 2019. godini. Kao specijalizirani trgovac na malo tiskom i duhanskim proizvodima, ima 278 prodajnih mjesta te je po broju maloprodajnih mjesta drugi iza Tiska plus. U odnosu na prethodnu godinu, Inovine bilježe pad prihoda od trgovine na malo tiskom. Mreža specijaliziranih prodajnih mjesta poduzetnika Inovina, iako rasprostranjena gotovo po cijelom teritoriju RH, po broju prodajnih mjesta približno je 3,5 puta manja od Tiska plus. Poduzetnik Fibis d.o.o. također bilježi smanjenje prihoda od trgovine na malo tiskom u odnosu na 2018. godinu. Iako raspolaže mrežama specijaliziranih prodajnih mjesta, one obuhvaćaju znatno manji broj prodajnih mjesta od onih Tiska plus i Inovina, a rasprostranjenost je regionalnog karaktera.

Pozitivan trend na tržištu predstavlja činjenica rasta prihoda od trgovine na malo tiskom novinskim nakladnicima kroz kanale pretplate i kolportaže, uz iznimku Glasa Istre koji bilježi značajniji postotni rast i to iz razloga rasta pretplate.

3.3. Istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2019. godini⁹⁸

AZTN je proveo redovno istraživanje tržišta osiguranja u RH u 2019. godini. Cilj ovog istraživanja bio je prikupiti podatke i utvrditi osnovne pokazatelje stanja na mjerodavnom tržištu na način da se utvrde tržišni udjeli poduzetnika koji na tom tržištu djeluju, s analizom pokazatelja koncentriranosti tržišta osiguranja. Kao izvori podataka za potrebe utvrđivanja osnovnih pokazatelja stanja na tržištu u bitnome su korišteni dostavljeni, odnosno objavljeni podaci Hrvatskog ureda za osiguranje i Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga.

Naglasak u ovom istraživanju stavljen je na kanale distribucije odnosno prodaje polica osiguranja, posebice online platforme koje osiguratelji koriste u prodaji odnosno distribuciji polica osiguranja. Istraživanjem je obuhvaćeno tržište životnih i neživotnih osiguranja, a unutar tržišta neživotnih osiguranja detaljnije je obuhvaćeno i analizirano tržište osiguranja motornih vozila. Tržišni udjeli poduzetnika na pojedinim segmentima tržišta utvrđeni su na temelju propisanog kriterija ukupno zaračunate bruto premije osiguranja.

Opći pokazatelji tržišta osiguranja u RH u 2019. godini

Na tržištu osiguranja u RH u 2019. godini poslovalo je 16 društava za osiguranje. Dodatni učinak na tržištu imala su i dva osiguratelja sa sjedištem u drugoj državi članici EU-a putem

⁹⁸Prikaz tržišta osiguranja u RH u 2019. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Prikaz-istra%C5%BEivanja-tr%C5%BEista-osiguranja-u-RH-u-2019.pdf>

podružnica i to Sava osiguranje d.d. - Podružnica Hrvatska i Adriatic Slovenica d.d., Podružnica Zagreb.

U odnosu na prethodnu 2018. godinu, u promatranoj godini tri su osiguratelja manje. Sava osiguranje d.d. preuzela je i pripojila 30. studenog 2019. godine Ergo osiguranje d.d. i Ergo životno osiguranje d.d., dok je 6. siječnja 2020. godine Adriatic Slovenica d.d., Podružnica Zagreb pripojena poduzetniku Generali zavarovalnica d.d.

Nadalje, u razdoblju provođenja predmetnog istraživanja u 2020. godini bilježe se dodatne promjene. Naime, Generali osiguranje d.d. je u drugom tromjesečju 2020. godine preuzeo Izvor osiguranje d.d., odnosno preuzet je cjelokupan portfelj osiguranja nekadašnjeg osiguratelja Izvor osiguranje d.d. Opisanim preuzimanjem Generali grupa je u manjoj mjeri ojačala svoju poziciju jer Izvor osiguranje d.d. u ukupnom pokazatelju zaračunate bruto premije (životna i neživotna osiguranja) u 2019. godini bilježi tržišni udio manji od 1 %. Također, od 30. travnja 2020. godine, po sili zakona, prestala su važiti odobrenja za obavljanje poslova osiguranja društva Izvor osiguranje d.d. za poslove neživotnog osiguranja. Slijedom navedenog, u trećem tromjesečju 2020. godine aktivno je bilo 15 osiguravatelja.

Zaračunata bruto premija osiguranja (životna i neživotna osiguranja) iznosila je neznatno više od 10,6 milijardi kuna. U odnosu na 2018. godinu u kojoj je iznosila 10 milijardi kuna, bilježi se rast od 6,5 % i to je nastavak trenda rasta ukupne zaračunate bruto premije petu godinu zaredom. Rast zaračunate bruto premije osiguranja temelji se na rastu segmenta tržišta neživotnog osiguranja na koje u ukupnoj strukturi otpada nešto više od dvije trećine tržišta (71 % u strukturi), dok na segment tržišta životnih osiguranja otpada nešto manje od jedne trećine tržišta (29 % u strukturi). Ujedno se bilježi pad segmenta životnih osiguranja u ukupnoj strukturi jer je u prethodnoj 2018. godini zabilježen udio segmenta životnih osiguranja u ukupnoj strukturi od 32 %.

Rast premije neživotnih osiguranja posljedica je povoljnih makroekonomskih kretanja te je prvenstveno generiran rastom premije osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranja, rastom osiguranja kredita s obzirom na intenzivniju kreditnu aktivnost banaka, i zdravstvenog osiguranja.

Premijski pad životnih osiguranja prisutan je u svim vrstama životnih osiguranja, a posljedica je dugotrajnog okruženja niskih kamatnih stopa, zbog kojih proizvodi životnog osiguranja nisu više toliko atraktivni ugovarateljima osiguranja koji ipak traže proizvode koji nose nešto viši prinos.

Najveći iznos zaračunate bruto premije u 2019. godini, promatrajući pojedine osiguratelje, ostvarila je Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj s tržišnim udjelom nešto manjim od 26 %, najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u RH u 2019. godini, uz trend blagog smanjenja zaračunate bruto premije u odnosu na 2018. godinu. Drugi je Agram koncern čije članice, Euroherc osiguranje, Adriatic i Agram Life osiguranje bilježe trend rasta premije, a njihov zajednički tržišni udio u 2019. godini iznosio je nešto manje od 23 %. Promatrano pojedinačno, vidljivo je da Euroherc osiguranje u nominalnim iznosima bilježi izraženiji rast bruto zaračunate premije u iznosu nešto manje od 160 milijuna kuna (14,3 %), dok sve tri članice Agram koncerna imaju rast zaračunate bruto premije između 10 % (Agram Life) i 14,3 % (Euroherc).

Na trećem mjestu slijedi Allianz Hrvatska s tržišnim udjelom od 13 % i rastom u iznosu nešto manje od 200 milijuna kuna, Vienna Insurance Grupa je na četvrtoj poziciji s udjelom nešto manjim od 9 %, a Generali je na petoj poziciji s 7,5 % tržišnog udjela. Uniqa, Triglav, Grawe, HOK osiguranje također bilježe rast, kao i Izvor osiguranje, Hrvatsko kreditno osiguranje, OTP osiguranje te Wüstenrot životno osiguranje, no navedeni osiguratelji bilježe tržišni udio manji od 1 %. Ukupno 16 osiguratelja bilježi rast u 2019. godini, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko poslovnica. Negativan trend odnosno blaži pad zaračunate bruto premije u promatranj 2019. godini u odnosu na prethodnu 2018. godinu uz Croatiju osiguranje bilježi i Merkur osiguranje.

Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2019. godini relativno dobro strukturirano i bilježi kompetitivnost, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se, promatrajući pojedinačno osiguratelje, bilježi trend blagog pada koncentriranosti.

Tržište životnih osiguranja

Na tržištu životnih osiguranja u 2019. godini djelovalo je 13 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica. U skupini životnih osiguranja u 2019. godini zaračunata bruto premija iznosila je 3,1 milijardi kuna, što predstavlja blagi pad od 69 milijuna kuna ili 2,2 % u odnosu na prethodnu 2018. godinu.

Pad ukupne premije životnih osiguranja u promatranj 2019. godini najvećim je dijelom generiran padom zaračunate bruto premije životnih osiguranja Generali osiguranja (preko 101 milijuna kuna pada premije odnosno 30 %) i u manjoj mjeri Croatia osiguranja (preko 47 milijuna kuna pada premije odnosno 8 %).

Najveći iznos zaračunate bruto premije na tržištu životnih osiguranja u 2019. godini ostvario je Allianz Hrvatska i prvi put je nakon 2016. godine na prvoj poziciji u ovom segmentu. Allianz bilježi ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu od 563,4 milijuna kuna i tržišni udio nešto veći od 18 %. Drugi je Wiener osiguranje VIG koji bilježi iznos zaračunate bruto premije životnih osiguranja u iznosu od 545 milijuna kuna i tržišni udio oko 17,5 %. Treći je poduzetnik Croatia osiguranje uz ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu od 517 milijuna kuna i tržišni udio od 16,6 %.

Četvrti je Agram Life s ukupno zaračunatom bruto premijom u iznosu od 317 milijuna kuna, uz značajan rast zaračunate bruto premije u životnim osiguranjima koji iznosi 31 milijuna kuna odnosno 11 %. Peti je Grawe s iznosom zaračunate bruto premije u iznosu nešto većem od 298 milijuna kuna i tržišnim udjelom od 9,6 % te rastom zaračunate bruto premije životnih osiguranja od 3 %.

Nominalan rast zaračunate bruto premije životnih osiguranja iznosi 8,6 milijuna kuna.

Rast premije bilježe još i Triglav osiguranje, Wüstenrot životno osiguranje, OTP osiguranje i Adriatic Slovenica d.d., Podružnica Zagreb, uz napomenu da se kod Wüstenrot životnog osiguranja bilježi značajniji rast od 22 % odnosno devet milijuna kuna, no navedeni osiguratelj bilježi tržišni udio manji od 2 %. Pet osiguravatelja (Generali osiguranje, Croatia osiguranje, Merkur osiguranje, Uniqa osiguranje i Wiener osiguranje te Sava osiguranje-Podružnica Zagreb) bilježe negativan trend odnosno smanjenje zaračunate bruto premije životnih osiguranja u odnosu na 2018. godinu.

Tržište neživotnih osiguranja

Na tržištu neživotnih osiguranja u 2019. godini bilo je aktivno 16 osiguratelja, uključujući i dva osiguratelja koji posluju preko podružnica. Allianz je na trećoj poziciji prestigao Adriatic osiguranje, a jače je izražena asimetrija u visini tržišnih udjela prva tri osiguratelja promatrajući pojedinačno osiguratelje (Croatia osiguranje, Euroherc osiguranje, Allianz Hrvatska).

U skupini neživotnih osiguranja, zaračunata bruto premija u promatranoj 2019. godini iznosila je 7,4 milijardi kuna te je u odnosu na 2018. godinu povećana za 10,5 % uz nastavak rastućeg trenda.

Croatia osiguranje je lider u skupini neživotnih osiguranja s ukupno zaračunatom bruto premijom u iznosu nešto manjem od 2,2 milijardi kuna i tržišnim udjelom od 29 %. Koncern Agram sa svojim članicama – Euroherc, Adriatic i Agram Life bilježi tržišni udio nešto manji od 28 %, a promatrano pojedinačno, Euroherc bilježi ukupno zaračunatu bruto premiju u iznosu nešto manjem od 1,3 milijarde kuna i tržišnim udjelom od 17 %, Adriatic u iznosu od 753 milijuna kuna (10 %), a Agram life u iznosu od 70 milijuna kuna (1%).

Allianz Zagreb s ukupno zaračunatom bruto premijom u 2019. godini u iznosu od 801 milijuna kuna bilježi tržišni udio od 10,6 % te rast zaračunate bruto premije u iznosu od 150 milijuna kuna odnosno 23 % i to je ujedno treći nominalni rast u ovom segmentu osiguranja. Slijede Generali osiguranje, Uniqa osiguranje, Triglav osiguranje i Wiener osiguranje VIG, čiji tržišni udjeli pojedinačno iznose između 5 % i 7,6 %. Ovdje treba istaknuti Generali osiguranje koji u ovom segmentu bilježi zaračunatu bruto premiju u iznosu od 571,6 milijuna kuna i tržišni udjel od 7,6 %. Ujedno bilježi rast zaračunate bruto premije neživotnih osiguranja u postotnom iznosu nešto manjem od 50 %.

Nominalan rast zaračunate bruto premije neživotnih osiguranja iznosi nešto manje od 190 milijuna kuna i to je ujedno najveći nominalni rast u segmentu neživotnih osiguranja.

Triglav osiguranje, Wiener osiguranje, HOK osiguranje i Grawe osiguranje u 2019. godini u odnosu na 2018. godinu bilježe također trend rasta zaračunate bruto premije od 8 % (Grawe) do 15 % (Triglav osiguranje).

Istraživanje je pokazalo kako je tržište neživotnih osiguranja u 2019. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti.

Tržište obveznog osiguranja motornih vozila

Tržišni segment osiguranja motornih vozila koji uključuju obvezno osiguranje vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama (obvezno osiguranje) i osiguranje cestovnih vozila (kasko osiguranje) predstavljaju najznačajnije vrste osiguranja, koje u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u 2019. godini bilježe tržišni udjel od 33,4 %. Pozitivni trend je u korelaciji s trendom rasta novoregistriranih vozila, kojih je u 2019. godini zabilježeno 189.257 (rast od 7,4 %).

Prema javno dostupnim podacima HUO-a na tržištu osiguranja motornih vozila u 2019. godini bilo je aktivno 11 osiguratelja. Ukupno zaračunata bruto premija polica obveznog osiguranja vlasnika iznosila je 2,15 milijardi kuna. Nominalan rast premije iznosi nešto manje od 77,6 milijuna kuna odnosno 3,8 %. Od 11 društava za osiguranje sa sjedištem u RH, u 2019. godini osam ih je godinu zaključilo s rastom premije obveznog osiguranja vlasnika, dok je ostalih tri

(Uniq, Triglav, Generali) godinu zaključilo s padom premije u odnosu na prethodnu 2018. godinu.

Najveći tržišni udio na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti od 44,7 % ima Agram koncern kroz Euroherc osiguranje i Adriatic osiguranje uz rast tržišnog udjela. Slijede Croatia osiguranje s tržišnim udjelom nešto manjim od 23,1 % te Allianz, Triglav, Generali, HOK osiguranje i Wiener VIG, s pojedinačnim tržišnim udjelima između 4 % (Wiener VIG) i 5,7 % (Allianz).

Promatrajući pojedinačno osiguratelje, najveću zaračunatu bruto premiju i tržišni udio prema javno dostupnim podacima HUO-a bilježi Euroherc osiguranje, uz trend rasta prihoda i tržišnog udjela od 28,6 % i bruto premiju od 614 milijuna kuna. Slijedi Croatia osiguranje s tržišnim udjelom od 23,1 % i rastom zaračunate bruto premije od 22,6 milijuna kuna. Što se tiče koncentriranosti ovoga tržišta, u usporedbi s 2018. godinom bilježi se manji rast koncentriranosti, što je nastavak trenda prošlogodišnjeg istraživanja.

Kanali distribucije za prodaju proizvoda i usluga društava za osiguranje

Najzastupljeniji kanal distribucije u prodaji osiguranja (životna i neživotna) u 2019. godini bili su interni zastupnici s 37,9 % udjela u zaračunatoj premiji, agencije s 21,2 %, bankoosiguranje s 19,1 % te zaposlenici društava (bez provizije) s 11,7 %, dok su ostali prodajni kanali imali udjel manji od 10 %.

U segmentu neživotnog osiguranja najzastupljeniji su bili interni zastupnici s 43,1 % udjela u zaračunatoj premiji, agencije s 21,6 %, brokeri s 13,1 % te zaposlenici društava (bez provizije) s 12,7 %, a ostali prodajni kanali imali su udjel manji od 10 %.

Prodaja životnog osiguranja se najvećim dijelom odvijala preko bankoosiguranja s 43,9 %, internih zastupnika s 25,3 % i agencija s 20,4 %. Zaposlenici društava za osiguranje generirali su 9,3 % zaračunate premije životnih osiguranja.

U 2019. godini online prodaja svih 15 anketiranih osiguratelja u ukupnoj strukturi iznosi nešto manje od 2 %. Isto se temelji na kriteriju pokazatelja broja prodanih polica osiguranja kroz sve dostupne kanale distribucije.

Značaj online platforme u ukupnoj prodaji polica osiguranja je kod svih anketiranih osiguratelja nizak i iznosi od 0,01 % do 3,7 %. Neki od anketiranih osiguratelja očekuju rast značaja vlastite online platforme u prodaji i planiraju daljnji razvitak online platforme što je posebice bitno zbog pandemije bolesti COVID-19. Putem vlastite online platforme prodaju se većinom limitirane vrste osiguranja, a to su putna i zdravstvena osiguranja te obvezno AO osiguranje.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazali su kako je ukupna online prodaja putem vlastite platforme kao kanala distribucije u ukupnoj strukturi broja polica osiguranja svih 15 osiguratelja u 2019. godini rasla za 71 % u odnosu na 2018. godinu. No, u odnosu na ukupnu prodaju u 2019. godini i dalje je riječ o neznatnom udjelu od 1,8 % vlastite platforme u ukupnoj prodaji.

Najveći broj prodanih polica osiguranja putem online prodaje u 2019. godini bilježi Croatia osiguranje, slijedi Allianz, dok ostali osiguratelji bilježe znatno manji broj polica osiguranja prodanih putem vlastite platforme.

Nadalje, rezultati istraživanja pokazuju kako većina anketiranih osiguratelja primjenjuje različite cijene police osiguranja prodane putem tradicionalnih kanala prodaje i putem online platformi. Visina cijene police osiguranja i eventualne razlike u cijeni ovise prije svega o proizvodu osiguranja, a razlika u cijeni police može nastati zbog razlike u troškovima koji pak ovise o načinu i kanalu distribucije istog proizvoda. Na taj način potiče se online prodaja, a sve u cilju efikasnijeg poslovanja, smanjenja troškova i zaštite okoliša.

3.4. Istraživanje tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH⁹⁹

AZTN je u 2020. godini proveo sektorsko istraživanje tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH. Sektorsko istraživanje pokrenuto je krajem 2019. godine i provedeno tijekom 2020. godine. Prikupljeni podaci i pokazatelji u ovom istraživanju u bitnome se odnose na 2017. i 2018. godinu kao posljednje dvije pune poslovne godine jer su dopisi anketiranim poduzetnicima od strane AZTN-a poslani tijekom 2019. godine.

Povod za provođenje ovog sektorskog istraživanja, među ostalim, bio je rast utjecaja digitalne ekonomije u djelatnosti pružanja usluga smještaja globalno pa tako i u RH, kao i utjecaj istog na tržišno natjecanje na predmetnom tržištu. Tijekom zadnjih desetak godina Komisija i pojedina nacionalna tijela za tržišno natjecanje te nacionalne vlade, interveniraju na predmetnom tržištu online rezervacija smještaja putem sektorskih istraživanja, vođenjem postupaka u području tržišnog natjecanja te kroz zakonodavstvo.

Postavljeni opći ciljevi istraživanja bili su analizirati zakonodavni i provedbeni okvir tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja, utvrditi opće pokazatelja stanja na tržištu pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH, utvrditi relevantne činjenice o načinu i mehanizmu određivanja cijene online rezervacija smještaja u RH. Nadalje, cilj istraživanja bio je izvršiti uvid u ugovorne odnose između online putničkih agencija i smještajnih objekata (hotelski lanci i hoteli, boutique hoteli, hosteli). U sklopu istraživanja provedena je i poredbena analiza stanja na predmetnom tržištu uvidom u relevantna istraživanja Komisije i drugih nacionalnih tijela.

U vezi s ciljevima istraživanja, obuhvaćen je cijeli lanac u pružanju usluga rezervacija i prodaje smještaja i to kroz odnos smještajni objekt – online putnička agencija (OTA) – krajnji potrošač.

⁹⁹Prikaz tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH u 2019. godini, dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a <http://www.aztn.hr/aztn-proveo-sektorsko-istrazivanje-trzista-pruzanja-usluga-online-rezervacija-smjestaja-u-republici-hrvatskoj/>

U okviru predmetnog istraživanja, AZTN je kontaktirao Ministarstvo turizma, kao i relevantne institucionalne dionike poput Instituta za turizam i Hrvatske gospodarske komore, a radi dostave relevantnih podataka i očitovanja radi boljeg razumijevanja stanja na predmetnom tržištu.

Za potrebe predmetnog istraživanja proveden je anketni upitnik među svim kategorijama dionika na mjerodavnom tržištu pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH (28 pružatelja usluga smještaja, uključujući najveće hotelske lance). U dijelu koji se odnosi na pružatelje smještaja (hotele i dr.), uzorak poduzetnika određen je na temelju podataka iz javno dostupne baze podataka Financijske agencije i to prema djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (razred 55.10 Hoteli i sličan smještaj).

Izvršena je podjela prema kriteriju veličine poduzetnika (veliki i srednje veliki poduzetnici), kao i prema kriteriju zemljopisne lokacije smještajnih objekata radi što boljeg obuhvata poduzetnika u uzorku. Isto uključuje područje od Istarske županije do Dubrovačko-neretvanske županije, kao i kontinentalni dio RH (Zagreb te sjeverne i istočne dijelove RH). Dodatno je uzet u obzir i kriterij prema vrsti smještajnih objekata (hoteli, boutique hoteli, hosteli, toplice i terme) radi što bolje reprezentativnosti uzorka.

Anketni upitnik proveden je i u dijelu koji se odnosi na online putničke agencije (OTA).

U nastavku se daje prikaz rezultata istraživanja, uz napomenu kako se tržišni udjeli poduzetnika navode u rasponima jer su isti izvedeni iz podataka koje su poduzetnici naznačili poslovnom tajnom.

U vezi sa zakonodavnim okvirom obavljanja djelatnosti online rezervacija smještaja odnosno pružanja usluga rezervacije smještajnih usluga u RH, rezultati istraživanja pokazuju da su predmetne usluge online rezervacije smještaja kao pojam u bitnome određene Zakonom o pružanju usluga u turizmu („Narodne novine“, br. 130/17., 25/19., 98/19. i 42/20.). Nadalje, ne postoji specifičan propis, bilo zakon ili podzakonski akt, koji bi posebno regulirao predmetnu djelatnost online rezervacije smještaja. Međutim, propisi o zaštiti potrošača i elektroničkoj trgovini u određenom dijelu reguliraju zaštitu potrošača, odnosno pružanje usluga informacijskog društva, a nadležno tijelo je Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (ranije Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta).

U odnosu na strukturu tržišta online rezervacija smještaja u RH, rezultati istraživanja pokazuju da poduzetnik Booking.com predstavlja najznačajniju OTA agenciju s tržišnim udjelom, temeljenim na rezervacijama napravljenima putem OTA agencija, od 60 % do 70 % u 2017. godini, odnosno 70 % do 80 % u 2018. godini te bilježi trend rasta. Slijedi poduzetnik Expedia s tržišnim udjelom od 20 % do 30 % u 2017. godini, odnosno 10 % do 20 % u 2018. godini. Zatim slijede druge OTA agencije odnosno platforme: Hotelbeds.com, HRS, Prestigia.com, Kuoni Global Travel Services i druge, koje bilježe tržišne udjele manje od 5 %.

AZTN je izvršio uvid u pokazatelje tržišnih udjela OTA platformi iz recentnog istraživanja iz listopada 2019. godine koje je proveo D-EDGE, najveći europski i treći svjetski pružatelj usluga u segmentu distribucijske tehnologije u hotelijerstvu, koje uključuje evaluaciju, na europskoj razini, preko 200 različitih distribucijskih kanala i 680 hotela na području Europe. Usporedbom rezultata te analize i utvrđenih pokazatelja u istraživanju AZTN-a, proizlazi kako su pokazatelji tržišnog udjela vodećeg poduzetnika na tržištu, poduzetnika Booking.com, a i drugih pružatelja usluga online rezervacija smještaja u bitnome usporedivi.

U dijelu istraživanja koje se odnosilo na kanale prodaje i rezervacije smještaja koje poduzetnici koji pružaju usluge smještaja koriste u RH, rezultati istraživanja pokazuju kako u pravilu svi anketirani poduzetnici koriste tradicionalne kanale prodaje kao što su pozivni centar, zatim rezervacije i prodaja na samoj recepciji smještajnog objekta („walk-in“ prodaja) te također koriste vlastite digitalne platforme na svojim internetskim stranicama, a što sve zajedno predstavlja direktne kanale prodaje. Nadalje, anketirani poduzetnici u pravilu i u sve značajnijem dijelu koriste i indirektni posrednički kanal prodaje putem OTA platformi. Pored toga koriste i druge kanale poput alotmanskog kanala (touroperatori), putem tradicionalnih putničkih agencija, grupne prodaje, globalnog distribucijskog sustava (GDS), prodaje za kongrese i evente (MICE – Meetings, Incentives, Conferences & Exhibitions) i putem DMC (Destination Management Company) tvrtke za upravljanje destinacijom.

U dijelu koji se odnosi na značaj vlastitih platformi smještajnih objekata u odnosu na OTA platforme u prodaji i rezervaciji smještaja, rezultati istraživanja u bitnome su pokazali kako hotelski lanci i hoteli bilježe veći broj rezervacija putem OTA agencija u usporedbi s vlastitom platformom, uz izuzetak jednog poduzetnika u kontinentalnom dijelu Hrvatske koji jedini bilježi veći značaj vlastite platforme u odnosu na OTA agencije. Nadalje, većina anketiranih poduzetnika koji pružaju usluge smještaja, u 2018. godini bilježi rast oba digitalna kanala prodaje, putem vlastite web platforme kao i putem platformi OTA agencija u odnosu na 2017. godinu. Pritom, broj online rezervacija putem platformi OTA agencija bilježi rast od 42 % u 2018. godini u odnosu na 2017. godinu, dok rast broja online rezervacija putem vlastite platforme smještajnih objekata u 2018. godini iznosi 24 % u odnosu na 2017. godinu.

U odnosu na posredničke naknade koje OTA agencije obračunavaju za pružanje usluga online rezervacija smještaja, rezultati istraživanja pokazuju kako se iste razlikuju između pojedinih OTA agencija. Neke OTA agencije obračunavaju isti postotni iznos posredničke naknade na obračunatu cijenu smještaja krajnjem potrošaču, a koje smještajni objekti plaćaju OTA agenciji, dok neke OTA platforme primjenjuju posredničke provizije u različitim iznosima u određenom postotnom rasponu. Zaračunati iznos posredničke naknade ovisi o veličini poduzetnika.

Nadalje, u predmetnom istraživanju utvrđivane su činjenice o tome postoji li unaprijed određen broj smještajnih kapaciteta unutar smještajnog objekta za online rezervaciju smještaja od ukupno raspoloživog kapaciteta i kako se isti određuje. Svi anketirani poduzetnici osim jednog, naveli su da ne postoji unaprijed određen broj smještajnih kapaciteta (soba) za online rezervaciju od ukupno raspoloživog kapaciteta smještaja. Neki od anketiranih poduzetnika naveli su da isto ovisi o trenutnom vremenskom periodu prodaje, odnosno o tome radi li se o vrhu potražnje u sezoni (ljetni period) ili vansezonskim mjesecima (zimski period). Bez obzira na plan kapaciteta smještaja, anketirani poduzetnici naveli su kako nastoje ostvariti što je moguće veći broj rezervacija bez posrednika odnosno plaćanja posredničke naknade, tj. putem vlastitih prodajnih kanala te se ovisno o stanju rezervacija za pojedini smještajni objekt u pojedinom razdoblju i ovisno o postojećim trendovima povremeno zaustavlja prodaja putem pojedinih kanala.

Nadalje, u okviru ovog sektorskog istraživanja, izvršena je sveobuhvatna analiza općih uvjeta poslovanja OTA agencija i ugovornih odnosa koje OTA agencije imaju sklopljene s pružateljima usluga smještaja (hoteli i dr.)

Rezultati istraživanja u tom dijelu pokazuju kako je klauzula najvećeg povlaštenja (engl. *the most-favoured nation clause* – MFN) u pravilu sastavni dio odredbi općih uvjeta poslovanja i/ili ugovora koje u bitnome sve OTA agencije imaju sklopljene s pružateljima usluga smještaja. Pritom se u pojedinim općim uvjetima poslovanja i u pojedinim ugovorima razlikuje primjena MFN klauzule u užem smislu i primjena MFN klauzule u širem smislu.

U vezi s analizom poredbene prakse, izvršen je uvid u sve relevantne i recentne aktivnosti Komisije i nacionalnih tijela u odnosu na tržište pružanja usluga online rezervacija smještaja. Iz uvida u poredbenu praksu, treba istaknuti pitanje transparentnosti i informiranosti pružatelja usluga smještaja. Naime, u istraživanju online rezervacija u hotelskom sektoru, koji je ECN proveo 2016. godine, u dijelu koji se odnosi na pitanje jesu li hoteli upoznati s pozitivnim promjenama temeljem navedenih odluka, rezultati tog istraživanja pokazali su kako čak 47 % hotela u deset zemalja članica EU-a nemaju saznanja da su poduzetnici i vodeće OTA agencije bile izmijenile ili uklonile ograničavajuće klauzule odnosno odredbe.

Štoviše i većina onih hotela koja je imala saznanja o pozitivnim promjenama u primjeni MFN klauzule, odgovorila je kako se nisu ponašali u skladu s promjenama uvjeta poslovanja OTA agencija po bilo kojem pitanju (diferencijacija cijena ili raspoloživosti soba), a čak 79 % od onih koji su dostavili odgovore očitovalo se da i nadalje ne primjenjuje različite, odnosno niže cijene za razliku od OTA platformi.

AZTN zaključuje 2020. godinu dovršetkom tek prve faze sektorskog istraživanja tržišta pružanja usluga online rezervacija smještaja u RH. Nakon stjecanja sveobuhvatnog uvida u ovaj sektor u RH, a s obzirom na prisutnost mogućih negativnih učinaka na tržišno natjecanje, AZTN će aktivno nastaviti pratiti tržište pružanja usluga online rezervacija smještaja na nacionalnoj razini. Pritom treba naglasiti da će daljnji koraci u tom smislu biti usuglašavani s Komisijom unutar ECN mreže u cilju jedinstvene provedbe propisa o tržišnom natjecanju. Podsjetimo, na razini EU-a je 2017. godine dogovoreno da će se objaviti rezultati tadašnjeg praćenja ovoga sektora. Kako bi se rezultati tadašnjeg, sada već starijeg istraživanja osvježili i stekao uvid u nova kretanja na tržištu pružanja usluga online rezervacija, Komisija planira provesti novo istraživanje tijekom 2021. godine, a AZTN i druga nacionalna tijela za tržišno natjecanje pozvana su uključiti se u navedeno istraživanje.

U tom je smislu razvidna pravodobnost ovoga istraživanja, koje će svakako biti dobra podloga za daljnje usuglašavanje na razini EU u dijelu koji se odnosi na uvjete i načine pružanja usluga online rezervacija smještaja.

4. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Značajne aktivnosti u ovoj izvještajnoj godini bile su usmjerene na promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosno na razvitak kulture tržišnog natjecanja.

U tom je smislu veoma važan alat u rukama AZTN-a institut stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona, postojećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. AZTN ih donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. AZTN na taj način nastoji prevenirati donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Uz to, AZTN je jednako angažiran u aktivnom promicanju značaja tržišnog natjecanja kroz edukaciju poduzetnika i potrošača te transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na stvaranje ukupnog institucionalnog i gospodarskog okruženja kojim se potiče ulazak poduzetnika na tržište i/ili uklanjaju prepreke razvoju konkurencije.

U 2020. godini u AZTN-u je iz područja promicanja prava i politike tržišnog natjecanja riješeno 75 predmeta, od tog broja 22 su stručna mišljenja i 53 očitovanja na upite različitih pravnih i fizičkih osoba.

Primjerice, na zahtjev Ministarstva financija, AZTN je dao stručna mišljenja na Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost¹⁰⁰, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak¹⁰¹, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom¹⁰², Nacrt Uredbe o tarifi upravnih pristojbi¹⁰³, Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa¹⁰⁴, Prijedlog Uredbe o načinu ocjene i postupka odobravanja investicijskog projekta¹⁰⁵ te Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma („Narodne novine“, br. 108/17., 39/19.) - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa¹⁰⁶.

Povodom zahtjeva Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja dana su stručna mišljenja na Konačni prijedlog Zakona o provedbi Uredbe 2019/1150 o promicanju prednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja¹⁰⁷ i Nacrt prijedloga

¹⁰⁰Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/016 od 14. prosinca 2020.

¹⁰¹Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/018 od 14. prosinca 2020.

¹⁰²Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/019 od 14. prosinca 2020.

¹⁰³Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/013 od 16. studenoga 2020.

¹⁰⁴Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/010 od 6. travnja 2020.

¹⁰⁵Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/006 od 9. travnja 2020.

¹⁰⁶Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/005 od 6. travnja 2020.

¹⁰⁷Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/12 od 14. listopada 2020.

Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2019/1150 o promicanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja¹⁰⁸.

Na zahtjev Ministarstva kulture i medija AZTN je tijekom 2020. godine dao i stručno mišljenje na Nacrt prijedloga Zakona o elektroničkim medijima¹⁰⁹. Ostala stručna mišljenja u 2020. godini dana su na zahtjev HAKOM-a na Prijavu za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Elektromodul d.o.o., Osijek¹¹⁰, Prijavu za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga FumaPRINT d.o.o., Repušnica¹¹¹, na Tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa¹¹² te na Tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji¹¹³, Državnom zavodu za intelektualno vlasništvo na Nacrt Pravilnika o patentu¹¹⁴, Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture na Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom registru brodova¹¹⁵, Karaula veterinarskoj ambulanti d.o.o., Zagreb na upit o javnom natječaju¹¹⁶, Općini Sirač na Program poticanja gospodarstva na području Općine Sirač¹¹⁷, Općini Tovarnik – na Prijedlog Programa poticanja poduzetništva na području Općine Tovarnik i druga.

U nastavku dajemo sažeti prikaz nekoliko predmeta iz ovoga područja.

Primjer 1.: Izrada Nacrta prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja

Ono što je posebno obilježilo 2020. godinu je značajna i intenzivna suradnja AZTN-a s resornim ministarstvom (Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja), s kojim se u okviru radne skupine koju je temeljem ovlasti tog ministarstva AZTN osnovala i koordinirala njezinim radom, intenzivno radilo na izradi Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja (u daljnjem tekstu: Prijedlog zakona). Pri izradi Prijedloga zakona, AZTN je intenzivno surađivao s relevantnim tijelima državne uprave te Komisijom, kako bi se odredbe Direktive ECN+, uspješno i na pravilan i zakonit način preuzele za primjenu u hrvatsko zakonodavstvo.

Svrha koju Direktiva ENC+ treba ostvariti je osigurati neovisnost tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a, dostatne resurse za provedbu njihovih ovlasti, minimalne ovlasti koje ta tijela moraju imati te mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni za utvrđene povrede, a sve u cilju ujednačene i učinkovite primjene članka 101. i 102. UFEU-a.

Prijedlogom zakona uvode se novi pravni instituti i ovlasti AZTN-a, mogućnost izricanja novčanih kazni i dnevnih novčanih kazni, a pravni položaj, neovisnost, ustrojstvo i resursi

¹⁰⁸Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/009 od 3. kolovoza 2020.

¹⁰⁹Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/011 od 29. rujna 2020.

¹¹⁰Mišljenje, KLASA: 034-08/20-01/058 od 14. listopada 2020.

¹¹¹Mišljenje, KLASA: 034-08/20-01/015 od 1. travnja 2020.

¹¹²Mišljenje, KLASA: 034-08/20-01/009 od 12. ožujka 2020.

¹¹³Mišljenje, KLASA: 034-08/20-01/008 od 12. ožujka 2020.

¹¹⁴Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/003 od 12. ožujka 2020.

¹¹⁵Mišljenje, KLASA: 011-01/20-02/002 od 18. veljače 2020.

¹¹⁶Mišljenje, KLASA: 034-08/19-01/085 od 24. siječnja 2020.

¹¹⁷Mišljenje, KLASA: 034-08/19-01/104 od 16. siječnja 2020.

AZTN-a usklađeni su s Direktivom ECN+ pa se time osigurava institucionalna, financijska i operativna neovisnost AZTN-a.

Prijedlog zakona je 21. siječnja 2021. godine usvojen od strane Vlade RH te je kao takav upućen u proceduru donošenja u Hrvatski sabor. **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja Hrvatski sabor je usvojio 9. travnja 2021. godine, a stupio je na snagu 24. travnja 2021. godine.**

Države članice trebale su u svoja zakonodavstva preuzeti Direktivu ECN+ do 4. veljače 2021. godine¹¹⁸. Međutim, zbog okolnosti vezanih uz pandemiju bolesti COVID-19 većina država je zakasnila s preuzimanjem navedene Direktive, tako da je Republika Hrvatska među prvima uskladila svoj zakon iako je kasnila više od dva mjeseca s njegovim donošenjem.

Primjer 2.: Tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji¹¹⁹

AZTN je zaprimio zahtjev HAKOM-a kojim traži mišljenje AZTN-a o zaključcima iz Prijedloga odluke kojom se utvrđuje mjerodavno tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, a čiji sastavni dio je pripadajući dokument analize tržišta. Pritom, na temelju članka 54. stavka 5. ZEK-a, HAKOM je zatražio mišljenje u svezi utvrđivanja i određivanja mjerodavnog tržišta te procjene postojanja značajne tržišne snage operatora. AZTN je izvršio uvid u dostavljeni prijedlog odluke te je donio mišljenje kako nema primjedbi na zaključke iz prijedloga odluke, a koji se odnose na utvrđivanje i određivanje mjerodavnog tržišta te procjenu značajne tržišne snage operatora.

Primjer 3.: Digitalni tahograf d.o.o., Lučko; Upit o Pravilniku o radionicama za tahografe¹²⁰

AZTN je zaprimio podnesak poduzetnika Digitalni tahograf d.o.o., sa sjedištem u Lučkom, (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) u kojem se navodi kako je u postupku donošenja Pravilnika o radionicama za tahografe predloženo ukidanje mobilnih radionica, čime je prema mišljenju podnositelja zahtjeva, narušeno tržišno natjecanje. Povodom zaprimljenog podneska, AZTN je izvršio uvid u Pravilnik o radionicama za tahografe („Narodne novine“, br. 36/19.; dalje: Pravilnik) te je donio mišljenje kako nema primjedbi na Pravilnik.

Pritom, AZTN je uzeo u obzir očitovanje nadležnog Ministarstva mora, prometa i infrastrukture (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), KLASA: 011-02/20-04/15, u kojem se u bitnome navodi kako je temeljem podataka o iskustvima ostalih zemalja članica EU-a koje je Ministarstvo prikupilo, bilo razvidno da institut mobilnih radionica za tahografe ne postoji na području EU-a te da ga europsko zakonodavstvo i praksa ne poznaju. Također, Ministarstvo je navelo da mobilna radionica ne može zadovoljiti tehničke uvjete koje moraju zadovoljiti radionice za tahografe,

¹¹⁸ SL L 11, 14. 1. 2019. Direktiva je stupila je na snagu 4. veljače 2019. godine. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 4. veljače 2021. godine

¹¹⁹Mišljenje; KLASA: 034-08/20-01/008, od 12. ožujka 2020.

¹²⁰Mišljenje; KLASA 011-01/20-02/008, od 7. svibnja 2020.

odnosno kako je tražene uvjete nemoguće ispuniti u prostorijama ili parkiralištima u vlasništvu prijevoznika, tj. općenito izvan radionica.

Primjer 4.: Upit Inicijative elektrotehničara u svezi primjene Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju i Pravilnika o manje složenim radovima¹²¹

AZTN je zaprimio podnesak Inicijative elektrotehničara (u daljnjem tekstu: podnositelj zahtjeva) u vezi s primjenom Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju¹²²; u daljnjem tekstu: Zakon iz 2019.) i Pravilnika o manje složenim radovima¹²³, u daljnjem tekstu: Pravilnik). Podnositelj zahtjeva u bitnome je naveo kako je člankom 41. stavkom 3. Zakona iz 2019., propisano kako su osobe upisane u Imenik ovlaštenih voditelja građenja, odnosno Imenik ovlaštenih voditelja radova po odredbama Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju¹²⁴, dužne u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, podnijeti zahtjev za upis u odgovarajući imenik u skladu s odredbama ovoga Zakona, po isteku kojeg će se, ako zahtjevi nisu podneseni, rješenja o upisu u Imenik ovlaštenih voditelja građenja, odnosno Imenik ovlaštenih voditelja radova, ukinuti.

Međutim, podnositelj zahtjeva istaknuo je kako Hrvatska komora inženjera elektrotehnike (u daljnjem tekstu: Komora) odbija obaviti upis podnositelja zahtjeva uz obrazloženje kako nije plaćena članarina, odnosno kako Komora nije nadležna za tehničare. Time su prema mišljenju podnositelja zahtjeva oduzeta tzv. „stečena prava“ i u konačnici pravo na rad u dijelu vođenja manje složenih radova do 1 kV. Pritom, podnositelj zahtjeva traži izmjenu članka 2. stavka 15. Pravilnika na način da odredba glasi: „Elektroinstalaterski radovi na građevinama do 1 kV“.

Radi utvrđivanja činjenica u konkretnom slučaju, AZTN je zatražio očitovanja Komore, Ministarstva graditeljstva i prostornog uređenja, Hrvatske gospodarske komore i Hrvatske obrtničke komore. AZTN je izvršio uvid i u odredbe Pravilnika te je podnositelju zahtjeva dostavio očitovanje u kojem je iznio kako Pravilnik nije sporan s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Nadalje, uvidom u odredbu članka 23. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju, AZTN je utvrdio kako poslove vođenja imenika i evidencija Komora obavlja kao javnu ovlast. Temeljem članka 37. navedenog Zakona, propisano je kako je protiv rješenja kojim je odlučeno o upisu u imenik Komore, odbijanju upisa u imenik, mirovanju članstva u Komori ili brisanju člana iz imenika Komore dopuštena žalba i podnosi se Ministarstvu. Člankom 61. Zakona o komori arhitekata i komorama inženjera u graditeljstvu i prostornom uređenju, propisano je kako Ministarstvo prati i nadzire zakonitost rada Komore u obavljanju poslova na osnovi danih joj javnih ovlasti.

Slijedom svega navedenoga, AZTN je zaključio kako u konkretnom slučaju nije riječ o području koje je uređeno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja u nadležnosti AZTN-a, već je riječ o primjeni propisa koji uređuju pravni položaj Komore i to u obavljanju dodijeljenih joj javnih

¹²¹ Mišljenje; KLASA: 034-08/20-01/022.; od 2.srpnja 2020.

¹²² „Narodne novine“, br. 110/19.

¹²³ „Narodne novine“, br. 14/20.

¹²⁴ „Narodne novine“, br. 78/15. i 114/18.

ovlasti za što su nadzor i pravna zaštita propisani gore navedenim Zakonom i podzakonskim propisima koji uređuju prava i obveze Komore.

Primjer 5.: Problemi autoservisne djelatnosti u poslovnoj suradnji s osiguravajućim društvima¹²⁵

AZTN je u svrhu promicanja znanja o tržišnom natjecanju odnosno podizanja razine svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja dostavio stručno mišljenje Hrvatskom uredu za osiguranje, Hrvatskoj agenciji za nadzor financijskih usluga, Hrvatskoj gospodarskoj komori, Hrvatskoj obrtničkoj komori i Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja vezano uz probleme autoservisne djelatnosti u poslovnoj suradnji s osiguravajućim društvima.

Povod za davanje predmetnog mišljenja bili su brojni upiti u kojima su podnositelji problematizirali postupanje osiguravajućih društava na način da prilikom štetnog događaja na vozilu ne priznaju u cijelosti cijene radnog sata i/ili drugih troškova popravka iz ispostavljenih računa auto servisnih radionica koje su obavile popravak vozila.

AZTN je sukladno svojim zakonskim ovlastima proveo prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu isplate šteta po osnovi obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti, kako bi se prikupili podaci o postupanju osiguravajućih društava u postupcima prijave, obrade i likvidacije šteta s osnove obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti, u svrhu utvrđivanja ima li uvjeta za pokretanje postupka u smislu odredaba ZZTN-a. Na temelju rezultata predmetnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, nisu utvrđene dostatne indicije za pokretanje postupka AZTN-a po službenoj dužnosti protiv osiguravajućih društava na području Republike Hrvatske, radi utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja.

Naime, iz dostavljenih zapisnika o izvidu štete, naknadnih izvida štete, računa ispostavljenih od strane auto servisnih radionica te dokaza o isplatama po računima auto servisnih radionica iz postupaka naknade štete, utvrđeno je kako u praksi, osim slučajeva u kojima osiguravajuća društva ne priznaju u cijelosti trošak rada auto servisne radionice koja je obavila popravak vozila, postoje i slučajevi u kojima osiguravajuća društva isplaćuju u cijelosti iznos troškova popravka priznajući auto servisnim radionicama s kojima nemaju ugovorenu poslovnu suradnju, cijene radnog sata iz ispostavljenih računa, a koje su u pojedinim slučajevima i veće od cijena radnog sata procijenjenih od strane osiguravajućih društava u zapisnicima o izvidu štete.

Također, iz dostavljene dokumentacije i zaprimljenih očitovanja osiguravajućih društava o načinu, kriterijima i/ili tržišnim uvjetima temeljem kojih u procesu kalkulacije popravka štete procjenjuju iznos cijene radnog sata za izvođenje lakirerskih, limarskih i drugih radova, proizlazi kako nije riječ o jedinstveno utvrđenoj cijeni radnog sata u određenom iznosu, već postoje određene razlike u procijenjenim cijenama radnog sata između samih osiguravajućih društava, te osobito prema zemljopisnom području unutar RH.

Mišljenje je AZTN-a kako cijenu radnog sata za izvođenje limarskih, lakirerskih i drugih radova u slučaju štetnog događaja na vozilu, treba određivati mjerodavno tržište popravka vozila, odnosno auto servisne radionice koje su registrirane za obavljanje djelatnosti popravka i

¹²⁵ Mišljenje; KLASA: 034-08/18-01/093, od 20. veljače 2020.

održavanja vozila na određenom području, prema cijenama koje imaju istaknute u svojim cjenicima u poslovnom prostoru i prema kojima redovno posluju.

Tržišno natjecanje za sve usluge popravka i održavanja vozila, u kojem često sudjeluju neovisni mali i srednji poduzetnici, vrlo je bitno za potrošače. Trošak usluga popravka i održavanja, dostupnost i odabir lokalnih auto servisnih radionica te sloboda izbora dijelova i kvalitete dijelova ključni su čimbenici koji određuju potrošačev izbor i korist koju će ostvariti.

Primjenom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja osiguran je neovisnim (neovlaštenim) serviserima pristup podacima za popravak i održavanje vozila, originalnim rezervnim dijelovima, alatima za popravke te dijagnostičkoj opremi, čime je omogućeno učinkovitije natjecanje na poslijeprodajnom tržištu automobila, smanjenje troškova popravka i održavanja te mogućnost izbora za potrošače, jer je vlasniku omogućeno da svoje vozilo odveze u koju god auto servisnu radionicu želi.

Slijedom navedenoga, AZTN smatra kako bi u slučaju štetnog događaja na vozilu, oštećena osoba trebala u mjestu prebivališta imati pravo izbora auto servisne radionice registrirane za obavljanje djelatnosti popravka i održavanja vozila, koja će obaviti popravak vozila prema cijenama uredno istaknutim u svojem cjeniku, temeljem kojih redovno posluje na tržištu te plaća poreze i doprinose, uz zadovoljen kriterij kvalitete popravka.

Postupanje osiguravajućih društava na način da u slučaju štetnog događaja na vozilu ne priznaju u cijelosti cijene radnog sata i/ili drugih troškova popravka iz ispostavljenih računa auto servisnih radionica koje su obavile popravak vozila, prema ocjeni AZTN-a, može biti sporno s aspekta posebnih propisa i pravila o odgovornosti za štetu i naknadi štete, u pogledu okolnosti koje su nastupile poslije prouzročenja štete i naknade u iznosu koji je potreban da se oštećenikova materijalna situacija dovede u ono stanje u kojem bi se nalazila da nije bilo štetne radnje ili propuštanja, a čije je tumačenje i primjena u nadležnosti sudova.

Na temelju zaprimljene dokumentacije i očitovanja osiguravajućih društava tijekom predmetnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, utvrđeno je kako osiguravajuća društva, u pravilu, priznaju u cijelosti cijenu radnog sata izvršenih lakirerskih, limarskih i drugih radova, ako oštećenik popravi vozilo u auto servisnoj radionici koja s osiguravajućim društvom ima sklopljen ugovor o poslovnoj suradnji. Stoga je preporuka AZTN-a da bi svako osiguravajuće društvo trebalo zasebno utvrditi jasne, transparentne i objektivne kriterije za ulazak u mrežu njegovih ugovornih servisa, koje primjenjuje pri odabiru auto servisnih radionica s kojima sklapa ugovore o poslovnoj suradnji, a koji bi bili jedinstveno utvrđeni i javno dostupni svim auto servisnim radionicama na području RH.

Preporuka i/ili isticanje popisa ugovornih servisa na internetskim stranicama ili u poslovnicama osiguravajućeg društva, uz obveznu napomenu da oštećenik u slučaju štetnog događaja na vozilu ima pravo takvu preporuku prihvatiti ili ne, prema mišljenju AZTN-a, ne bi bili sporni s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Na taj način bi se u velikoj mjeri izbjegla mogućnost, pa makar i neznatnog utjecaja na izbor auto servisne radionice u kojoj će oštećenik popraviti vozilo. Pri tome, AZTN ističe kako je nužno da oštećenik ima pravo samostalno odabrati auto servisnu radionicu neovisno o tome je li riječ o radionici koja je uvrštena u mrežu ugovornih servisa ili ne.

AZTN zaključno ističe i upozorava kako bi ugovori o poslovnoj suradnji između osiguravajućih društava i auto servisnih radionica, njihovi usmeni dogovori ili usklađena praksa koja je

posljedica takvih dogovora, mogli imati za cilj ili posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu i biti sankcionirani kao zabranjeni sporazumi u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ako bi se njima primjenjivali nejednaki uvjeti na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima, u konkretnom slučaju auto servisnim radionicama (ovlaštenim, neovlaštenim), čime bi ih se dovodilo u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju, ili ako bi se njima uvjetovalo sklapanje takvih ugovora prihvaćanjem od strane auto servisnih radionica dodatnih obveza, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u vezi s predmetom tih ugovora.

Navedeno je posebno značajno u slučaju sklapanja ugovora o poslovnoj suradnji s ovlaštenim servisom unutar sustava distribucije pojedinog proizvođača vozila, budući da se takav ovlašteni servis, u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, smatra neovisnim (neovlaštenim) servisom u onoj mjeri u kojoj on pruža i usluge popravka ili održavanja motornih vozila koja nisu obuhvaćena sustavom distribucije navedenog proizvođača vozila.

Primjer 6.: Suradnja AZTN-a s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Osijeku¹²⁶

AZTN je 22. listopada 2020. godine s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Osijeku (u daljnjem tekstu: Fakultet) sklopio Sporazum o suradnji temeljem kojeg su ugovorne strane potvrdile potrebu i spremnost na zajedničko djelovanje te se suglasile da će podupirati razvoj izravne suradnje kroz različite aktivnosti, a osobito kroz povezivanje znanosti i prakse te održavanje zajedničkih edukacija.

Pri ostvarenju suradnje posebna će se pozornost posvetiti stručnom usavršavanju studenata Fakulteta kroz gostujuća predavanja zaposlenika AZTN-a na nastavi te provedbi programa edukacije studenata od strane zaposlenika AZTN-a.

¹²⁶ Mišljenje; KLASA UP/I-034-03/20-01/006.; od 20.studenoga 2020.

5. Sudska kontrola odluka AZTN-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja

Protiv rješenja AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: VUSRH), u roku od 30 dana od dana dostave rješenja. VUSRH o tužbi odlučuje u vijeću sastavljenom od tri suca.

Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču upravno-kaznene mjere može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka jer nema uvjeta za njegovo pokretanje, kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem AZTN-a utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Tužba se može podnijeti zbog:

- povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
- bitne povrede odredbi o postupku,
- pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- pogrešne odluke o upravno-kaznenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje AZTN.

Protiv odluke VUSRH-a kojim se odbija tužbeni zahtjev tužitelja u upravnom sporu odnosno kojom se potvrđuje zakonitost odluke AZTN-a može se podnijeti ustavna tužba u slučajevima uređenim Ustavom RH¹²⁷, primjerice kada nezadovoljna stranka smatra da joj je povrijeđeno pravo na pravično suđenje (članak 29. stavak 1. Ustava RH) ili kada smatra da je došlo do povrede zakonitosti pojedinačnih akata državne uprave i tijela s javnim ovlastima i njihovoj sudskoj kontroli (članak 19. Ustava RH).

U svih šest odluka koje je donio u 2020. godini, VUSRH je odbio tužbene zahtjeve tužitelja i potvrdio u cijelosti odluke AZTN-a, koje su time postale pravomoćne.

Također je nekoliko tužbenih zahtjeva protiv odluka AZTN-a donesenih u 2020. godini odbijeno već početkom 2021. godine i u cijelosti su potvrđene odluke AZTN-a.

Međutim, valja posebno istaknuti presudu Vrhovnog suda Republike Hrvatske koji je u trenutku izrade ovoga Izvješća, početkom 2021. godine¹²⁸ povodom prvog izvanrednog pravnog lijeka korištenog u području zaštite tržišnog natjecanja, a riječ je bila o zahtjevu za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude VUSRH-a, preinačio nakon pet i pol godina presudu VUSRH-a i odbio tužbeni zahtjev tužitelja te na taj način potvrdio odluku AZTN-a iz 2014. godine.

¹²⁷ „Narodne novine“, br. 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.

¹²⁸ Presuda Vrhovnog suda RH, broj U-zpz-16/2015-4 od 2. ožujka 2021., objavljena na mrežnoj stranici AZTN-a.

Naime, AZTN je rješenjem od 12. lipnja 2014. godine¹²⁹ okončao upravni postupak pokrenut u rujnu 2013. godine i utvrdio kako je Hrvatsko društvo ortodonata (u daljnjem tekstu: HDO), u razdoblju od 1. listopada 2010. do 9. listopada 2013. godine dokumentom „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ utvrdilo minimalne cijene ortodontskih usluga čime je sklopljen zabranjeni sporazum (kartel) u smislu odredaba ZZTN-a, a čiji je cilj ili posljedica ograničavanje tržišnog natjecanja. Navedenom udruženju poduzetnika, HDO-u, uvažavajući utvrđene olakotne okolnosti, izrečena je simbolična upravno-kaznena mjera u iznosu od 150.000,00 kuna. U skladu s odredbama ZZTN-a, „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ utvrđen je *ex lege* ništetnim.

AZTN je u spomenutom rješenju utvrdio kako HDO nema niti je imao zakonsko uporište za izradu cjenika zbog čega navedeni dokument treba smatrati dogovorom o cijenama između konkurenata koji je zabranjen prema cilju, a takav dogovor između konkurenata predstavlja jednu od najtežih povreda propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Činjenica da je za određivanje najniže cijene dentalnih usluga, sukladno svojim zakonskim i statutarnim ovlastima, ovlaštena isključivo Hrvatska komora dentalne medicine koja tu ovlast nije koristila, nije mogla ni na koji način ovlastiti HDO na donošenje takvog cjenika niti je HDO mogao izbjeći utvrđenje povrede članka 8. stavka 1. ZZTN-a koju je počinilo donošenjem „Minimalnog cjenika ortodontskih usluga“. Isto tako, činjenicu da članovi HDO-a nisu imali obvezu primjene spornog cjenika, AZTN je razmatrao kao jednu od olakotnih okolnosti koja je pridonijela izricanju simbolične upravno-kaznene mjere, ali nikako kao temelj za oslobađanje od odgovornosti za počinjenje povrede ZZTN-a.

Unatoč tome što je AZTN detaljno odgovorio na navode tužbe HDO-a i još jednom obrazložio razloge za donošenje svoje odluke, VUSRH je presudom od 5. ožujka 2015. godine¹³⁰ usvojio tužbeni zahtjev HDO-a i poništio rješenje AZTN-a.

AZTN je smatrao kako je VUSRH u tom predmetu donio presudu koja na određeni način negira koncept kartela kakvog poznaju ZZTN i kriteriji iz pravne stečevina EU-a te da je riječ o presedanu koji bi, ako bi presuda VUSRH-a ostala na snazi, mogao imati dugoročne štetne učinke na interese potrošača, poduzetnika i tržišno natjecanje u cjelini. Budući da protiv pravomoćne presude VUSRH-a nema redovnog pravnog lijeka, AZTN je u srpnju 2015. godine uputio prijedlog Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: DORH) za podnošenje zahtjeva Vrhovnom sudu Republike Hrvatske za izvanrednim preispitivanjem zakonitosti pravomoćne presude VUSRH-a u tom predmetu. DORH je prijedlog AZTN-a smatrao osnovanim te je u rujnu 2015. godine obavijestio AZTN da je DORH podnio Vrhovnom sudu Republike Hrvatske zahtjev za izvanredno preispitivanje zakonitosti pravomoćne presude.

U obrazloženju presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske od 2. ožujka 2021. godine utvrđeno je kako je AZTN u provedenom upravnom postupku pravilno utvrdio da je HDO donošenjem i objavom dokumenta „Minimalni cjenik ortodontskih usluga“ sklopilo zabranjeni sporazum iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

¹²⁹ Rješenje KLASA: UP/I 034-03/13-01/034 od 12. lipnja 2014.; objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

¹³⁰ Presuda VUSRH, poslovni broj: UsII-70/14-6 od 5. ožujka 2015., objavljena na mrežnoj stranici AZTN-a.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u svojoj je presudi naveo i ono što je AZTN tijekom cijelog postupka isticao, da kada zakonom nije dana ovlast nekom udruženju poduzetnika da utvrđuje cijene proizvoda odnosno usluga svojih članova, da se tada svako utvrđivanje cijena, a pogotovo utvrđivanje minimalnih ili fiksnih cijena, smatra povredom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Nadalje, Vrhovni sud Republike Hrvatske je u skladu i pozivajući se na kriterije iz pravne stečevine EU-a, potvrdio i utvrđenje AZTN-a da su takvi sporazumi zabranjeni prema cilju i da je za njihovo postojanje irelevantno jesu li primijenjeni u praksi, drugim riječima, kako nije potrebno da nastanu i posljedice takvih sporazuma na mjerodavnom tržištu. Stoga za sporazume koji su zabranjeni prema cilju¹³¹, nije potrebno provoditi niti ispitivanje stvarnih ili potencijalnih učinaka takvih sporazuma na tržište.

AZTN pozdravlja odluku Vrhovnog suda Republike Hrvatske izražavajući nadu kako će pravna shvaćanja Vrhovnog suda u ovom predmetu, iako donesena nakon pet i pol godina od zaprimanja zahtjeva, kao svojevrsan izvor prava koji ima posebnu snagu i autoritet, utjecati na pravilno tumačenje odnosno pravilnu primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

5.1. Mogućnost podnošenja privatne tužbe nadležnim trgovačkim sudovima

Treba naglasiti da adresati ZZTN-a imaju izbor pri podnošenju inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika zbog kršenja članka 101. ili 102. UFEU-a: inicijativu mogu podnijeti AZTN-u ili se mogu odlučiti na podnošenje privatne tužbe nadležnom trgovačkom sudu.

Naime, poduzetnici mogu pred trgovačkim sudovima u RH pokrenuti privatnopravni spor radi utvrđivanja zabranjenih sporazuma u smislu članka 101. UFEU-a ili zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika u smislu članka 102. UFEU-a. U takvom je slučaju trgovački sud dužan o tome bez odlaganja obavijestiti AZTN.

O naknadama štete zbog povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU-a u prvom stupnju odlučuju nadležni trgovački sudovi koji kao specijalizirani sudovi i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose.

¹³¹ Prema točki 24. Smjernica Komisije o primjeni članka 101. UFEU-a riječ je o horizontalnim sporazumima (kartelima) kojima se utvrđuju cijene, dijele tržišta ili ograničava proizvodnja koji sadrže ograničenja tržišnog natjecanja prema cilju, a ograničenje tržišnog natjecanja prema cilju je ono koje po svojoj samoj suštini ima mogućnost ograničavanje tržišnog natjecanja te ispitivanje stvarnih ili potencijalnih učinaka sporazuma na tržištu nije potrebno kad se utvrdi njegov protutržišni cilj. Isto je utvrđeno i u presudi Suda EU-a u predmetu C-49/92P, Komisija protiv Anic Partecipazioni SpA (1999) ECR-I-4125).

U tom kontekstu treba spomenuti **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**¹³², koji je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Taj bi propis trebao doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima naknade štete, mogao bi imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknadu štete u RH, a poduzetnike dodatno odvratiti od kršenja propisa o tržišnom natjecanju.

¹³² „Narodne novine“, br. 69/2017.

6. Provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

AZTN je od 7. prosinca 2017. godine u nadležnost dobio i provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom¹³³ (u daljnjem tekstu: ZNTP), kojim je u RH prvi put uređeno područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

ZNTP-om se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i taksativno utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače.

Cilj toga zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

Adresati ZNTP-a su svi sudionici u lancu opskrbe hranom, a riječ je o proizvođačima, otkupljivačima, prerađivačima, trgovcima na veliko i trgovcima na malo poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

Zabranjeno je iskorištavanje značajne pregovaračke snage otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi. U razdoblju usklađivanja odnosno od stupanja ZNTP-a na snagu 7. prosinca 2017. godine pa do njegove „pune“ primjene 1. travnja 2018. godine, AZTN je u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede prikupio, analizirao i odgovorio na najčešća pitanja adresata koja su prikupljena putem Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata predmetnog zakona. Navedena pitanja i odgovori objedinjeni su u dokumentu „Odgovori na pitanja adresata ZNTP-a“, koji je objavljen na mrežnoj stranici AZTN-a i Ministarstva poljoprivrede 5. veljače 2018. godine.

U svrhu lakšeg uvida adresata ZNTP-a u navedene odgovore, Ministarstvo poljoprivrede i AZTN izrađivali su i pročišćene tekstove. Zadnje izrađeni pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a od 9. listopada 2018. godine dostupan je na mrežnoj stranici AZTN-a: <http://www.aztn.hr/nepostene-trgovacke-prakse/cesta-pitanja> kao i na mrežnoj stranici Ministarstva poljoprivrede: <http://www.mps.hr>

Pod trgovcem značajne pregovaračke snage podrazumijeva se trgovac čiji ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva trgovca) u RH prelazi iznos od 100.000.000,00 kuna.

Značajna pregovaračka snaga otkupljivača i prerađivača podrazumijeva se ako ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva) u RH prelazi iznos od 50.000.000,00 kuna. U prihode se ne računava prihod ostvaren između povezanih društava (društava unutar grupe).

Ono što je potrebno posebno naglasiti je da AZTN nije nadležan za provođenje nadzora nad ispravnosti deklaracije proizvoda odnosno da AZTN nije ovlašten ispitivati, niti sankcionirati

¹³³ „Narodne novine“, broj 117/17.

situacije u kojima postoji sumnja i/ili je utvrđeno da bi pojedini poljoprivredni ili prehrambeni proizvodi bili pogrešno deklarirani i kao takvi nuđeni i prodavani u maloprodaji.

Označavanje proizvoda prvenstveno spada u domenu Zakona o zaštiti potrošača¹³⁴, u kojem je člankom 5. točkom 11. „označavanje“ definirano kao navođenje bilo koje riječi, podataka, trgovačkih naziva, žiga, slikovnog prikaza ili simbola koji se odnose na proizvod, a nalazi se na proizvodu, ambalaži, obavijesti, etiketi ili privjesnici koji prate ili se odnose na taj proizvod.

Puna primjena ZNTP-a započela je 1. travnja 2018. godine te su od tog datuma svi ugovori između trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača sklopljeni prije stupanja na snagu ZNTP-a, a bili su važeći u trenutku stupanja na snagu ZNTP-a 7. prosinca 2017. godine, trebali biti usklađeni s tim zakonom. Stoga je AZTN, počevši od lipnja 2018. godine, po službenoj dužnosti pokrenuo veliki broj upravnih postupaka u kojima je utvrđivao iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom od strane velikog broja trgovaca, otkupljivača i prerađivača. Do kraja 2020. godine AZTN je okončao dvadeset upravnih postupaka u ovom području.

U tim je postupcima AZTN ispitivao sve elemente koji se odnose na sadržaj i realizaciju ugovornih, odnosno poslovnih odnosa. Pritom, AZTN uvijek naglašava kako samo pokretanje upravnog postupka protiv određenog trgovca ili otkupljivača ili prerađivača ne znači nužno postojanje povrede ZNTP-a, već je AZTN obvezan u postupku utvrditi sve relevantne činjenice i okolnosti, odnosno utvrditi postoje li konkretni dokazi koji potvrđuju indicije koje su bile razlog za pokretanje postupka. Tek na temelju konačno utvrđenog činjeničnog stanja, AZTN donosi meritornu odluku u konkretnom predmetu.

6.1. Postupovne odredbe

Složen postupak predviđen ZNTP-om zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke. Riječ je, dakle, o postupku formalnog legaliteta on ni na koji način ne može biti skraćten.

Trajanje postupka svakako ovisi ne samo o količini i složenosti podataka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade pred AZTN-om, već i o samoj aktivnosti stranke te njezinoj suradnji s AZTN-om i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Stručnjaci stručne službe AZTN-a ovlaštteni su za vođenje postupka u nadležnosti AZTN-a. Riječ je o pravnicima s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. U postupku sudjeluju i stručnjaci ekonomisti u dijelu vezanim uz ekonomska pitanja pojedinog predmeta.

Postupak se sastoji od pet dijelova.

¹³⁴ „Narodne novine“, br. 41/14., 110/15., 14/19.

I. dio – prikupljanje pisanih obavijesti, podataka, ugovora i druge potrebne dokumentacije

Riječ je o upravnom (ispitnom) postupku u kojem se od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora, prikupljaju pisane obavijesti, podaci i dokumenti (članak 17. ZNTP-a). Prikupljeni materijali analiziraju se s pravnog i ekonomskog aspekta te se na taj način utvrđuju sve relevantne činjenice i okolnosti u konkretnom postupku vezane uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača kao i činjenice i okolnosti vezane uz iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima.

Iako se ispitni postupak uglavnom provodi prikupljanjem pisanih očitovanja, podataka ugovora i drugih potrebnih dokumenata, u situacijama kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe, provodi se očevid.

II. dio – usmena rasprava

U cilju utvrđivanja svih okolnosti i činjenica bitnih za razjašnjenje pravog stanja stvari, ali i omogućivanja strankama ostvarenje i zaštitu njihovih prava i pravnog interesa, u okviru ispitnog postupka održava se i usmena rasprava.

Na usmenoj raspravi izvode se dokazi saslušanjem stranaka i svjedoka, najčešće će se raditi o dobavljaču za kojeg se smatra da mu je nametnuta nepoštena trgovačka praksa i vještaku, u situacijama kada AZTN ne raspolaže stručnim znanjima potrebnim za razjašnjenje pojedinog aspekta poslovnog odnosa (posebna agronomska znanja, znanja vezana uz sustav kvalitete, znanja iz kemijskog inženjerstva i tehnologije i sl.).

U ovoj fazi se stranka protiv koje se vodi postupak ima pravo pisano i usmeno izjašnjavati o svim okolnostima i činjenicama koje su iznesene u ispitnom postupku, o prijedlozima za izvođenje dokaza i podnesenim dokazima, sudjelovati u izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka i vještaka, postavljati pitanja kao i upoznati se s rezultatima dokaza i izjašnjavanja o rezultatima dokaza.

III. dio – odluka Vijeća o utvrđenim činjenicama u postupku

Nakon utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti u ispitnom postupku stručna služba o tome izvješćuje Vijeće koje temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi odluku o tome je li stranka povrijedila odredbe ZNTP-a.

IV. dio – Obavijest o utvrđenim činjenicama u postupku dostavlja se stranci i upućuje joj se poziv na glavnu raspravu

Ako Vijeće donese odluku o tome da je stranka povrijedila ZNTP nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi dobavljaču, započinje postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

U tom postupku AZTN stranci u postupku dostavlja:

- obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu,

- obavijest o sadržaju odluke Vijeća donesene na temelju utvrđenog činjeničnog stanja,
- poziv na glavnu raspravu i dostavu pisane obrane.

Na glavnoj raspravi stranci protiv koje se vodi postupak mora biti omogućeno iznositi svoju obranu i štititi svoje interese, a osobito vezano uz utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanje olakotnih i otegotnih okolnosti, kao i kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

V. dio – po okončanju glavne rasprave Vijeće donosi odluku o povredi i upravno-kaznenoj mjeri.

Na temelju dvije odluke Vijeća: odluke kojom je utvrđeno iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi odnosno utvrđenje povrede zakona i odluke kojom je utvrđeno postojanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere i njezina visina, AZTN okončava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

Rok za donošenje rješenja je 60 dana od dana utvrđenja svih činjenica relevantnih za donošenje odluke. Rješenje kojim se okončava postupak objavljuje se na mrežnoj stranici AZTN-a, bez podataka označenih poslovnom tajnom.

AZTN je u području nepoštenih trgovačkih praksi tijekom 2020. godine riješio ukupno 91 predmet, od toga deset upravnih predmeta i 81 neupravni predmet.

U tijeku je još 19 upravnih postupaka, pri čemu su tri postupka pokrenuta u drugom i trećem kvartalu 2020. godine, dok je većina preostalih postupaka pokrenuta u drugoj polovici 2019. godine, a koji zbog složenosti postupaka i nemogućnosti održavanja usmenih i glavnih rasprava tijekom pet mjeseci ove izvještajne godine zbog zatvaranja vezanih uz pandemiju bolesti COVID-19 nisu riješeni do kraja 2020. godine. S obzirom na fazu u kojem se pojedini postupci nalaze, realno je očekivati da će dio njih biti riješen u prvom kvartalu 2021. godine, a veći dio njih do kraja 2021. godine. Riječ je o postupcima pokrenutima protiv trgovaca: PLODINE d.d., KAUFAND HRVATSKA k.d., PEMO d.o.o., SPAR HRVATSKA d.o.o., Narodni trgovački lanac d.o.o. te otkupljivača: SETOVIA VOĆE d.o.o., FILIP d.o.o., FRAGARIA NERETVA d.o.o., MARINADA d.o.o., SLAVONIJA ŽUPANJA d.d., GLAVICE d.o.o., Moslavina voće d.o.o., AGRO GOLD d.o.o., PPK Valpovo d.o.o. i KOKA d.d., FERMOPROMET d.o.o. i PREHRAMBENO INDUSTRIJSKI KOMBINAT d.d.

Tijekom 2020. godine, AZTN je zaprimio ukupno 16 predstavlki u smislu ZUP-a za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti iz područja nepoštenih trgovačkih praksi. Od ukupnog broja zaprimljenih predstavlki anonimnih je bilo sedam po kojima je AZTN ipak postupao, smatrajući ih predstavkama u smislu ZUP-a za pokretanje upravnih postupaka po službenoj dužnosti.

Povodom dvije predstavke su nakon prethodno provedenog ispitivanja stanja na tržištu donesene Obavijesti o pokretanju dva upravna postupka po službenoj dužnosti iz područja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi.

Ukupno deset predstavlki je odbačeno dostavom podnositeljima Obavijesti o nepostojanju uvjeta za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti.

O četiri predstavke podnositelja AZTN do kraja izvještajne godine nije donio odluku o tome ima li uvjeta za pokretanje postupka budući da provodi prethodno ispitivanje stanja na tržištu u svrhu utvrđenja dostatnih indicija za pokretanje postupka.

6.2. Primjeri upravnih postupaka

AZTN je u 2020. godini okončao deset upravnih postupaka i donio devet rješenja budući da su neki upravni postupci spojeni u jedan postupak, pri čemu je u šest predmeta donio rješenja u kojima je utvrdio da je stranka u postupku, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, dobavljačima nametnula nepoštene trgovačke prakse te joj je za utvrđene povrede izrekao upravno-kaznene mjere, dok je u tri predmeta postupak obustavljen jer nije više bilo zakonskih pretpostavki za njegovo daljnje vođenje. Od ukupno deset okončanih upravnih postupaka u odnosu na trgovce i otkupljivače i/ili prerađivače koji su svi pokrenuti po službenoj dužnosti, povod za pokretanje dva upravna postupka bila su saznanja do kojih je AZTN došao iz anonimnih prijava/priopćenja, dok su ostali postupci pokrenuti na temelju rezultata istraživanja stanja na tržištu koja je AZTN proveo po službenoj dužnosti odnosno analize dokumentacije pribavljene u skladu s člankom 17. stavkom 1. ZNTP-a.

AZTN je za utvrđene povrede ZNTP-a u 2020. godini prekršiteljima izrekao upravno-kaznene mjere u ukupnom iznosu od 1.600.000,00 kuna.

ZNTP razlikuje iznimno teške, teške i lakše povrede te u skladu s tim određuje iznose upravno-kaznenih mjera.

Svrha upravno-kaznenih mjera je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom, kažnjavanje počinitelja povrede te odvracanje počinitelja i drugih osoba od budućih povreda ZNTP-a. Pri utvrđivanju i izricanju upravno-kaznene mjere AZTN u svakom predmetu uzima u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače. Utvrđeni iznos upravno-kaznene mjere se smanjuje ili povećava ovisno o utvrđenim olakotnim i/ili otegotnim okolnostima.

AZTN smatra da će se izrečenim upravno-kaznenim mjerama ostvariti cilj njihova izricanja u smislu odvracanja prekršitelja, ali i ostalih adresata ZNTP-a od budućih povreda odredaba ZNTP-a.

AZTN je u okviru okončanih upravnih postupaka obradio veliki broj ugovora sklopljenih s dobavljačima trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, kao i priloga i aneksa ugovora te općih uvjeta poslovanja, a ujedno je u odnosu na sve promatrane dobavljače obrađena i opsežna ekonomska dokumentacija u vidu analitičkih kartica, računa, otkupnih blokova, otpremnica, primki, potvrda o vaganju, izvještaja o kalibriranju, potvrda o plaćanju, cjenika, komercijalnih uvjeta, kao i druga dokumentacija koja se odnosi na promatrano vremensko razdoblje u svakom od okončanih upravnih postupaka.

U nastavku se daje kratak opis odluka AZTN-a kojima su utvrđene nepoštene trgovačke prakse i izrečene upravno-kaznene mjere, kao i odluka u kojima su upravni postupci obustavljeni u 2020. godini.

Primjer 1.: AZTN protiv KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb¹³⁵

Pokretanje ovog upravnog postupka bilo je rezultat ispitivanja stanja na tržištu koje je AZTN po službenoj dužnosti proveo u posebnom predmetu kojim je bio obuhvaćen 31 trgovac, radi utvrđivanja posluju li trgovci u skladu s odredbama ZNTP-a.

Analizom sadržaja kupoprodajnog ugovora koji je trgovac KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb (u daljnjem tekstu: Kaufland) sklopio s domaćim dobavljačem poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, utvrđeno je postojanje indicija za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti u smislu ZNTP-a, radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u vezi sadržaja i načina provedbe toga ugovora.

Nakon provedenog ispitnog postupka, AZTN je utvrdio kako ugovor koji je Kaufland sklopio s tim dobavljačem ne sadrži odredbu o trajanju ugovora kojom bi na jasan i nedvosmislen način bilo određeno trajanje ugovora, što je protivno odredbama ZNTP-a i predstavlja nepoštenu trgovačku praksu.

Isto tako, AZTN je uvidom u ugovor koji je dobavljač sklopio s Kauflandom, utvrdio da je Kaufland s tim dobavljačem ugovorio rabat za isporuku na centralno skladište, unatoč odredbi ZNTP-a koja uređuje da na mjestu isporuke svi rizici i odgovornosti za poljoprivredni ili prehrambeni proizvod prelaze na trgovca i činjenici da Kaufland ima samo jedno mjesto isporuke – centralno skladište te da troškove prijevoza do ugovorenog mjesta isporuke snosi dobavljač. Na taj je način Kaufland u stvari ugovorio naplatu naknade za dostavu poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda izvan ugovorenog mjesta isporuke, naplatu naknade za čuvanje i manipulaciju nakon isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda te naplatu naknade za usluge koje nisu pružene dobavljaču, što je protivno odredbama ZNTP-a i predstavlja nepoštenu trgovačku praksu. Naime, svoje troškove koje Kaufland treba snositi nakon isporuke proizvoda na centralno skladište, primjerice prijevoza do pojedinih prodajnih mjesta Kauflanda i postupanja s proizvodima nakon isporuke, prebačeni su na dobavljača.

Utvrđene povrede u ovom postupku trajale su u razdoblju od 1. travnja 2018. do 30. svibnja 2019. godine. Sve opisane povrede predstavljaju teške povrede ZNTP-a za koje se pravnoj osobi može izreći upravno-kaznena mjera do najviše 3,5 milijuna kuna, a trajale su dulje od godine dana.

Stoga je AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljača te utvrđene olakotne okolnosti, Kauflandu izrekao upravno-kaznenu mjeru u visini od 1.100.000,00 kuna.

¹³⁵ Rješenje AZTN c/a KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb; KLASA: UP/I 034-03/2018-04/006, od 29. svibnja 2020.

Ovom upravno-kaznenom mjerom ostvarit će se cilj njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a i to ne samo u odnosu na Kaufland već i na sve druge trgovce, otkupljivače ili prerađivače.

AZTN je radi otklanjanja utvrđenih povreda zabranio Kauflandu svako daljnje prethodno opisano postupanje te mu naložio da u primjerenom roku dostavi dokaz o usklađenju sada važećeg ugovora, kojim će jasno i razumljivo odrediti trajanje ugovora u skladu s ZNTP-om te da u sada važećem ugovoru briše odredbu o rabatu za isporuku na centralno skladište.

AZTN je isto tako odredio mjere, uvjete i rokove za otklanjanje takvog nedozvoljenog postupanja. U ostavljenom roku stranka je dostavila dokaz o izvršenju mjera koje je AZTN odredio rješenjem. Protiv opisanog rješenja AZTN-a, Kaufland je tužbom pokrenuo upravni spor pred nadležnim upravnim sudom koji je još u tijeku.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 2.: AZTN protiv RIBOLA d.o.o., Kaštel Lukšić¹³⁶

AZTN je protiv trgovca RIBOLA d.o.o., Kaštel Lukšić (u daljnjem tekstu: Ribola) po službenoj dužnosti pokrenuo upravni postupak u smislu ZNTP-a, radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u vezi sadržaja i načina provedbe ugovora kojeg je Ribola sklopila s jednim od svojih dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Tako je AZTN utvrdio da je Ribola u odnosu na dobavljača s kojim je sklopila Ugovor plaćanja izvršila izvan roka propisanog ZNTP-om. Takvu je nepoštenu trgovačku praksu Ribola nametnula svom dobavljaču u odnosu na 188 računa, u razdoblju od 30. srpnja 2018. do 27. rujna 2018. godine.

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povrede za dobavljača, kao i više olakotnih okolnosti, Riboli izrekao upravno- kaznenu mjeru u visini od 65.000,00 kuna.

AZTN smatra da je izrečena upravno-kaznena mjera razmjerna težini, opsegu i trajanju povrede te da će time biti ostvaren cilj njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a, ne samo u odnosu na Ribolu već i u odnosu na sve druge trgovce, otkupljivače i/ili prerađivače.

Naime, postupanjem Ribole povrijeđena je samo jedna odredba ZNTP-a, u razdoblju neposredno nakon tzv. pune primjene ZNTP-a te je bila primijenjena u kratkom razdoblju, pri čemu je kod najvećeg broja računa plaćenih izvan roka propisanog ZNTP-om utvrđeno da je rok plaćanja prekoračen za najviše devet dana. Isto tako, veći broj računa koje je dobavljač izdao Riboli u promatranom razdoblju plaćen je u roku koji je propisan ZNTP-om. Također, AZTN je uvažio navode Ribole o njezinom plaćanju računa dobavljaču u zakonom propisanom roku u razdoblju koje je uslijedilo nakon pokretanja postupka po službenoj dužnosti.

¹³⁶ Rješenje AZTN protiv RIBOLA, d.o.o., Kaštel Lukšić; KLASA: UP/I 034-03/2018-04/028 od 31. srpnja 2020.

Ribola je u roku određenom predmetnim rješenjem dostavila dokaz o plaćanju cjelokupnog iznosa izrečene upravno-kaznene mjere.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 3.: AZTN protiv JADRANKA TRGOVINA d.o.o., Mali Lošinj¹³⁷

AZTN je protiv trgovca JADRANKA TRGOVINA d.o.o. Mali Lošinj (u daljnjem tekstu: Jadranka trgovina) po službenoj dužnosti pokrenuo tri upravna postupka u smislu ZNTP-a, radi utvrđivanja iskorištavanja njezine značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u vezi sadržaja i načina provedbe ugovora koje je Jadranka trgovina sklopila s tri svoja dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

Međutim, budući da je tijekom provedbe tih postupaka utvrđeno da je riječ o istom ili sličnom činjeničnom stanju, vodeći se načelom ekonomičnosti, AZTN je spojio sve tri upravne stvari u jedan postupak te ga okončao jedinstvenim rješenjem.

AZTN je utvrdio da je Jadranka trgovina u razdoblju od 15. svibnja 2018. do 26. kolovoza 2019. godine plaćanja u odnosu na dva svoja dobavljača vezano uz 93 računa izvršavala izvan roka propisanog ZNTP-om. U istom razdoblju, AZTN je također utvrdio da je od 175 računa, približno polovina od svih analiziranih računa plaćena u ZNTP-om propisanom roku. U vezi s plaćanjem izvršenim izvan roka propisanog ZNTP-om, AZTN je utvrdio da je kod više od trećine od ukupnog broja računa riječ o zakašnjenju u plaćanju ne duljem od deset dana.

Također, AZTN je utvrdio da Jadranka trgovina u ugovorima s promatrana tri dobavljača nije odredila mjesta isporuke, dakle mjesto ili mjesta isporuke nisu činila sastavni dio predmetnih ugovora, čime je povrijedila odredbe ZNTP-a kojima je izričito propisano da mjesto ili mjesta isporuke moraju činiti sastavni dio ugovora između trgovca i dobavljača.

Nadalje, AZTN je utvrdio da je Jadranka trgovina naručivala i kupovala proizvode koji nisu navedeni u cjeniku jednog od dobavljača, što je protivno odredbama ZNTP-a, budući da je cjenik sastavni dio ugovora o kupnji i prodaji prehrambenih proizvoda te predstavlja predmet kupoprodaje. Riječ je o dva proizvoda koji nisu bili određeni ugovorom sklopljenim s jednim od dobavljača.

AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg i vrijeme trajanja povrede te posljedice povreda za dobavljače, kao i više olakotnih okolnosti, Jadranka trgovini izrekao upravno – kaznenu mjeru u visini od 85.000,00 kuna.

AZTN smatra da je izrečena upravno – kaznena mjera razmjerna težini, opsegu i trajanju povrede te da će time biti ostvareni cilj i svrha njezina izricanja u smislu odvratanja od kršenja odredbi ZNTP-a, ne samo u odnosu na Jadranka trgovinu već i u odnosu na sve druge trgovce, otkupljivače i/ili prerađivače.

Uzimajući u obzir sve olakotne okolnosti utvrđene u postupku, kao i okolnost da je Jadranka trgovina trgovac koji po svojim prihodima spada u kategoriju tzv. malih trgovaca, a osobito

¹³⁷ Rješenje AZTN protiv JADRANKA TRGOVINA d.o.o., Mali Lošinj; KLASA:UP/I 034-03/2018-04/005, od 8. listopada 2020.

situaciju da se sva prodajna mjesta tog trgovca nalaze na otocima što predstavlja usku povezanost poslovanja s turizmom, a i okolnost da je Jadranka trgovina tijekom cijelog postupka surađivala s AZTN-om te da za dobavljače nije nastala znatnija šteta, AZTN je primjerenu kaznu izrekao u skladu s tim okolnostima.

Jadranka trgovina je u roku određenom predmetnim rješenjem dostavila dokaz o plaćanju cjelokupnog iznosa izrečene upravno-kaznene mjere.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 4.: AZTN protiv Narodnog trgovačkog lanca d.o.o., Sesvete¹³⁸

Ovaj upravni postupak rezultat je ispitivanja tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koje je AZTN provodio u cilju utvrđivanja posluju li trgovci s dobavljačima u skladu s odredbama ZNTP-a i jesu li uskladili svoje ugovore s tim zakonom.

Analizom sadržaja jednog od kupoprodajnih ugovora koji je trgovac Narodnog trgovačkog lanca d.o.o., Sesvete (u daljnjem tekstu: NTL) sklopio s domaćim dobavljačem poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, utvrđeno je postojanje indicija za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti u smislu ZNTP-a. Nakon provedenog ispitnog postupka, u kojem su razjašnjena sporna pitanja i pojašnjenje odredbe koje se učinile nejasnima ili nerazumljivima, AZTN je utvrdio da nema zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje toga postupka budući da u postupku nisu utvrđeni dokazi koji bi potvrdili indicije za pokretanje upravnog postupka te dokazi kojima bi se utvrdile ostale moguće povrede ZNTP- a koje je AZTN ispitivao u ovom upravnom postupku, slijedom čega je postupak obustavljen.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 5.: AZTN protiv JASENSKA, d.o.o., Opuzen¹³⁹

Upravni postupak koji je AZTN po službenoj dužnosti pokrenuo protiv otkupljiivača mandarina JASENSKA d.o.o., Opuzen (u daljnjem tekstu: Jasenska) radi utvrđivanja iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi, rezultat je prethodno povedenog istraživanja stanja na tržištu mandarina u Republici Hrvatskoj u okviru kojeg je AZTN prikupljao i analizirao podatke i dokumentaciju pribavljenu od otkupljiivača mandarina, među kojima i od Jasenske, s ciljem utvrđivanja postoje li nejasnoće ili nedoumice u primjeni pojedinih odredaba ZNTP-a te identificiranja možebitnih problema s kojima se adresati susreću prilikom sklapanju ugovora u skladu s odredbama ZNTP-a nakon 1. travnja 2018. godine – dana početka njegove pune primjene u smislu članka 32. ZNTP-a.

¹³⁸ Rješenje AZTN protiv Narodnog trgovačkog lanca d.o.o., Sesvete; KLASA: UP/I 034-03/2018-04/004, od 3. prosinca 2020.

¹³⁹ Rješenje AZTN protiv JASENSKA, d.o.o., Opuzen; KLASA: UP/I 034-03/2019-04/001, od 18. prosinca 2020.

Nakon provedenog upravnog postupka, AZTN je utvrdio da je Jasenka, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu, svojim dobavljačima mandarina nametnula više nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a i to na sljedeći način:

U razdoblju od 1. rujna 2018. godine do 31. prosinca 2018. godine imala je javno objavljene uvjete poslovanja pod nazivom „Opći uvjeti otkupa mandarine, te „Uvjeti za otkup – Veličina i kvaliteta mandarine 2018. - Odredbe o veličini agruma“ od 1. rujna 2018. godine, koji nisu sadržavali odredbe o uvjetima i rokovima plaćanja, rokovima isporuke i mjestu isporuke mandarina, dakle nisu bili sastavljeni u skladu s odredbama ZNTP-a.

Isto tako, AZTN je utvrdio da je Jasenska poslovala s pet dobavljača mandarina (izabranih metodom uzorka) na temelju ugovora koji:

- nisu sadržavali jasno određenje o cijeni i/ili načinu određivanja odnosno izračuna cijene, prema kojem bi na jasan i nedvojbjen način bilo moguće utvrditi na temelju kojeg se pojedinog parametra kvalitete izračunava cijena poljoprivrednog proizvoda koja je osnova za izračun cijene i kako se obavlja njezina korekcija,

- nisu sadržavali jasno određenje o uvjetima i rokovima isporuke mandarina u sezoni njihova otkupa 2018. godine, prema kojima bi na jasan i nedvojbjen način bilo moguće utvrditi uvjete i rokove isporuke.

ZNTP propisuje da ugovori između dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača moraju biti u pisanom obliku i sadržavati odredbe bitne za ugovorni odnos, a osobito one o: 1) cijeni proizvoda i/ili načinu određivanja, odnosno izračuna cijene, 2) kvaliteti i vrsti poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje otkupljivaču i/ili prerađivaču, 3) uvjetima i rokovima plaćanja isporučenog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda, a rok plaćanja ne može biti dulji od 60 dana od dana primitka poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji je predmet isporuke, odnosno ne može biti dulji od 30 dana od dana primitka svježeg proizvoda koji je predmet isporuke, 4) uvjetima i rokovima isporuke poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda koji su predmet ugovora, 5) mjestu isporuke poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda i 6) trajanju ugovora, pri čem ugovorne odredbe moraju biti jasne i razumljive. Jasenska nije uskladila svoje ugovore s odredbama ZNTP-a u dijelu cijena i uvjeta i rokova isporuke.

Trajanje ove povrede AZTN je utvrđivao prema trajanju svakog od promatranih Ugovora, pa je početak trajanja povrede označen datumom naznačenim na svakom od ugovora, a kao zadnji dan trajanja ugovora određen je dan prije sklapanja novog ugovora.

S obzirom na to da je Jasenska sklapala tipske ugovore, odnosno ugovore istovrsnog sadržaja sa svim svojim dobavljačima mandarina, ova je nepoštena praksa primijenjena i na 223 ostala dobavljača mandarina.

Isto tako, sklapanjem i provedbom Ugovora o skladištenju i čuvanju poljoprivrednih proizvoda na temelju metode pet odabranih dobavljača mandarina tijekom otkupne sezone 2018. godine, u okviru kojih je preuzimala nesortirane i nedozrele mandarine radi njihove obrade i pripreme za tržište, iako to ni na koji način nije bilo regulirano ni tim Ugovorima, niti Ugovorima o proizvodnji i isporuci poljoprivrednih proizvoda, u stvari je odgodila stvarni trenutak isporuke mandarina, čime je prebacila rizik poslovanja na dobavljače te je na taj način nametnula nepoštenu trgovačku praksu u smislu ZNTP-a.

Također, obustavom otkupa mandarina, odnosno njihovim ne preuzimanjem u roku 8 dana sezone otkupa 2018. godine, a bez da su razlozi za ne preuzimanje mandarina bili prethodno utvrđeni ugovorima, dobavljačima mandarina nametnula je nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a.

Sve opisane povrede, okvalificirane su kao teške povrede ZNTP-a, za koje se može izreći upravno-kaznena mjera u iznosu do najviše 3,5 milijuna kuna. AZTN je uzimajući u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice povrede za dobavljače, kao i utvrđene olakotne okolnosti, Jasenski izrekao upravno-kaznenu mjeru u visini od 350.000,00 kuna.

Pored zabrane daljnjih postupanja koja su u postupku utvrđena kao nepoštene trgovačke prakse, Jasenski je AZTN kao mjeru naložio dostavu dokaza o usklađivanju njezinog poslovanja s odredbama ZNTP-a. U ostavljenom roku stranka je dostavila dokaz o izvršenju mjera koje je AZTN odredio rješenjem. Protiv opisanog rješenja AZTN-a Jasenska je tužbom pokrenula upravni spor pred nadležnim upravnim sudom koji je još u tijeku.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 6.: AZTN protiv ŽITO d.o.o., Osijek¹⁴⁰

Ovaj upravni postupak pokrenut je na temelju anonimnog telefonskog priopćenja dovedenog u vezu s drugim obavijestima s kojima je AZTN u navedenom razdoblju raspolagao, a čiji je sadržaj upućivao na potrebu pokretanja upravnog postupka radi zaštite javnog interesa protiv otkuplivača žitarica ŽITO d.o.o., Osijek (u daljnjem tekstu: Žito), s ciljem utvrđivanja je li taj otkuplivač, iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu nametao svojim dobavljačima žitarica nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a.

Nakon provedenog upravnog (ispitnog) postupka, tijekom kojeg su razjašnjena sporna pitanja i pojašnjene odredbe koje su se činile nejasnima ili nerazumljivima, ATZN je utvrdio da Žito nije iskoristilo značajnu pregovaračku snagu nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u smislu ZNTP-a svojim otkuplivačima te je utvrdio da ne postoje zakonske pretpostavke za daljnje vođenje postupka slijedom čega je postupak obustavljen.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

Primjer 7.: AZTN protiv ULTRA GROS d.o.o., Zagreb¹⁴¹

Ovaj upravni postupak rezultat je ispitivanja tržišta poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, koje je AZTN provodio u cilju utvrđivanja posluju li trgovci s dobavljačima u skladu s odredbama ZNTP-a i jesu li uskladili svoje ugovore s tim zakonom.

Analizom sadržaja dva kupoprodajna ugovora koji je trgovac ULTRA GROS d.o.o. (u daljnjem tekstu: ULTRA GROS) sklopio s domaćim dobavljačem poljoprivrednih i prehrambenih

¹⁴⁰ Rješenje AZTN protiv ŽITO, d.o.o., Osijek; KLASA: UP/I 034-03/18-04/019, od 29. prosinca 2020.

¹⁴¹ Rješenje AZTN protiv ULTRA GROS, d.o.o., Zagreb; KLASA: UP/I 034-03/18-04/014, od 18. prosinca 2020.

proizvoda, utvrđeno je postojanje indicije za pokretanje upravnog postupka po službenoj dužnosti u smislu ZNTP-a.

Međutim, nakon provedenog ispitnog postupka, u kojem su razjašnjena sporna pitanja i pojašnjene odredbe koje su se učinile nejasnima ili nerazumljivima, AZTN je utvrdio da nema zakonskih pretpostavki za daljnje vođenje toga postupka budući da u postupku nisu utvrđeni dokazi koji bi potvrdili indicije za pokretanje upravnog postupka te dokazi kojima bi se utvrdile ostale moguće povrede ZNTP- a koje je AZTN ispitivao u ovom upravnom postupku, slijedom čega je postupak obustavljen.

Tekst rješenja bez poslovnih tajni objavljen je na mrežnoj stranici AZTN-a.

6.3. Nepravni predmeti

AZTN zaprima veliki broj upita fizičkih i pravnih osoba iz područja nepoštenih trgovačkih praksi koji nisu vezani uz konkretne upravne postupke, na koje žurno odgovara u neupravnim predmetima. Pored toga, navode iz pretežito anonimnih predstavki koje dobiva ispituje u okviru neupravnih predmeta na način da se izravno od navodnih prekršitelja ZNTP-a traže podatci, dokumentacija i pisana pojašnjenja u skladu s ovlastima koje AZTN ima iz članka 17. stavka 1. ZNTP-a te se na temelju pribavljenih i analiziranih materijala utvrđuje postojanje uvjeta (indicija) za pokretanje upravnog postupka.

Osim dvije anonimne prijave, ispitivanje kojih je rezultiralo pokretanjem upravnih postupka koji su prethodno navedeni, te četiri prijave povodom kojih ispitivanje nije dovršeno do kraja 2020., AZTN je u odnosu na ostale utvrdio kako nema uvjeta za pokretanje upravnih postupaka, a riječ je o prijavama-predstavkama protiv poduzetnika COP-EXPORT d.o.o., Osijek , VINDIJA d.d., Varaždin , PIK VINKOVCI d.d. , MELON d.o.o. , Opuzen, EUROSPIN HRVATSKA d.o.o., Rijeka, VITALIS CROP CARE d.o.o. i TILZIT d.o.o. , PLODINE d.d. , Rijeka, ali i protiv nenaznačenih trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača.

Za ilustraciju ovakvih postupanja AZTN-a, u nastavku dajemo kratak opis jednog od predmeta u kojem AZTN nije utvrdio da postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu odredbi ZNTP-a.

Primjer 1.: Predstavka proizvođača zbog neplaćanja za isporučene poljoprivredne proizvode protiv MELON d.o.o., Opuzen¹⁴²

AZTN je početkom rujna 2020. godine zaprimio predstavku proizvođača poljoprivrednih proizvoda iz Metkovića, iz čijeg sadržaja je u bitnom proizlazilo kako za poljoprivredne proizvode isporučene trgovačkom društvu MELON d.o.o., sa sjedištem u Opuzenu, (u daljnjem tekstu: Melon) u razdoblju od 26. listopada 2019. do 20. veljače 2020. godine nije

¹⁴² Odgovor na predstavku; KLASA: 034-08/10-04/019, od 10. rujna 2020.

uspio naplatiti svoja potraživanja za koje su izdani otkupni blokovi, zbog čega je zamolio da mu AZTN u tome pomogne.

ZNTP se primjenjuje na one poslovne odnose u kojima su otkupljivač i/ili prerađivač, ili trgovac pravne ili fizičke osobe, koje iskorištavajući značajnu pregovaračku snagu nameću svojim dobavljačima nepoštene trgovačke prakse.

Smatra se kako značajnu pregovaračku snagu ima otkupljivač i/ili prerađivač čiji ukupni godišnji prihod, zajedno s ukupnim godišnjim prihodom s njim povezanih društava, prema posljednjim predanim godišnjim financijskim izvještajima prelazi 50.000.000,00 kuna, pri čemu se ovdje ne uračunavaju prihodi ostvareni njihovom međusobnom prodajom robe, odnosno pružanjem usluga (u daljnjem tekstu: prihodovni cenzus).

Stoga je u konkretnom slučaju potrebno prije svega bilo utvrditi primjenjuje li se ZNTP na konkretan poslovni odnos, dakle poslovni odnos podnositelja predstavke, kao proizvođača poljoprivrednih proizvoda i Melona, koji bi se u tom poslovnom odnosu, a prema sadržaju dostavljene predstavke, mogao nalaziti u ulozi otkupljivača i/ili prerađivača poljoprivrednih proizvoda. To znači da bi se ZNTP primjenjivao na navedeni poslovni odnos samo ako bi Melon imao ukupni godišnji prihod zajedno s ukupnim godišnjim prihodom s njim povezanih društva prema posljednjem predanom godišnjem financijskom izvješću svakog od njih veći od 50.000.000,00 kuna.

Nakon izvršenog uvida u sudski registar elektroničkim putem, Registar godišnjih financijskih izvješća te u podatke s AZTN-u dostupnog portala FININFO, a posebno u odnosu na alat „Mreža poveznica“, za Melon je utvrđeno da je osnovna djelatnost toga društva trgovina na veliko voćem i povrćem. Iz objavljenog godišnjeg financijskog izvješće odnosno financijskog izvještaja za 2019. godinu – Račun dobiti i gubitka za razdoblje od 1. siječnja 2019. do 31. prosinca 2019. godine, utvrđeno je da Melon u navedenom razdoblju ostvario ukupne prihode u iznosu od 3.851.295,00 kuna.

Ni iz podataka iz sudskog registra, niti iz podataka iz mreže poveznica s portala FININFO na dan 10. rujna 2020. godine nije utvrđena povezanost Melona s drugim trgovačkim društvima.

Slijedom iznesenog, a s obzirom na ostvareni ukupni godišnji prihod prema godišnjem izvješću za 2019. godinu, kao posljednjem predanom u trenutku utvrđivanja ukupnog godišnjeg prihoda za potrebe postupanja u ovom predmetu, jasno je proizlazilo da Melon ne udovoljava kriterijima prihodovnog cenzusa opisanog u odredbama ZNTP-a odnosno da nema značajnu pregovaračku snagu pa se na konkretan poslovni odnos ne mogu primijeniti odredbe ZNTP-a.

U tom smislu, na temelju navedenih podataka, a u kontekstu odredbi ZNTP-a, podnositelj predstavke je pisanim putem obaviješten o tome da u tom trenutku nisu bili ispunjeni uvjeti za pokretanje i vođenje (ispitnog) upravnog postupka protiv Melona.

Stoga je podnositelj predstavke upućen da svoja potraživanja kao vjerovnik, ako za to postoje pretpostavke, može pokušati ostvariti neposredno u okviru ovršnog postupka, ili posredno, kroz instrumente predviđene Zakonom o financijskom poslovanju i predstečajnoj nagodbi.

6.4. Ostale aktivnosti iz područja zabrane nepoštenih trgovačkih praksi

6.4.1. Prijenos odredbi Direktive (EU) br. 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća, od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima u domaće zakonodavstvo

Direktiva (EU) br. 2019/633 stupila je na snagu 30. travnja 2019. godine i prvi je zakonodavni akt kojim se uređuje pitanje nepoštenih trgovačkih praksi na razini EU-a.

Njezinim odredbama uspostavlja se minimalni popis zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi u odnosima između kupaca i dobavljača u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima te se utvrđuju minimalna pravila u smislu provedbe tih zabrana te mehanizmi za koordinaciju među provedbenim tijelima. Određivanjem minimalnog popisa zabranjenih nepoštenih trgovačkih praksi te minimalnih pravila u pogledu provedbe zabrana nastoji se postići ujednačena razina zaštite javnopravnih interesa na cjelokupnom području EU-a.

U tom smislu Direktiva (EU) br. 2019/633 postavlja kriterije o tome u kojim situacijama s obzirom na prihodovnu snagu kupca u odnosu na njegovog dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, može doći do nametanja nepoštenih trgovačkih praksi.

Isto tako, Direktiva (EU) br. 2019/633 određuje listu od osam nepoštenih trgovačkih praksi koje su uvijek (apsolutno) zabranjene u poslovnim odnosima kupca i dobavljača poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda, a predviđa i listu od sedam nepoštenih trgovačkih praksi koje su zabranjene, osim ako su pod jasnim i nedvosmislenim uvjetima prethodno dogovorene u okviru ugovora o isporuci ili u okviru naknadnog ugovora između kupca i dobavljača (uvjetno ili relativno zabranjene nepoštene trgovačke prakse).

Direktiva (EU) br. 2019/633 zahtijeva i da države članice omoguće upućivanje pritužbi provedbenom tijelu države članice u kojoj dobavljač ima poslovni nastan ili provedbenom tijelu države članice u kojoj kupac za kojeg se sumnja da je provodio zabranjenu trgovačku praksu ima poslovni nastan, dok države članice moraju osigurati da, ako podnositelj pritužbe to zatraži, provedbeno tijelo poduzme potrebne mjere za primjerenu zaštitu identiteta podnositelja pritužbe, kao i da osigura primjerenu zaštitu svih ostalih informacija u odnosu na koje podnositelj pritužbe smatra da bi otkrivanje takvih informacija bilo štetno za interese podnositelja pritužbe ili za interese članova udruženja ili dobavljača.

Zbog potrebe koordiniranog djelovanja svih provedbenih tijela Direktivom (EU) br. 2019/633 također je određen minimum ovlasti koje ona moraju imati u provedbi zabrane nepoštenih praksi, predviđena je suradnja država članica i to na način:

- da provedbena tijela učinkovito surađuju međusobno i s Komisijom,
- da uzajamno pružaju pomoć u istragama (postupcima) koje imaju prekograničnu dimenziju,

- da se provedbena tijela sastaju najmanje jednom godišnje kako bi raspravila o primjeni navedene Direktive na temelju godišnjih izvješća Komisiji,
- da međusobno raspravljaju o najboljim praksama te razmjenjuju informacije posebice o provedbenim mjerama koje su donijela u skladu s navedenom Direktivom.

Krajnji rok za donošenje i objavu zakona i drugih propisa potrebnih radi usklađivanja s ovom Direktivom za države članice bio je do 1. svibnja 2021. godine, a mjere unesene u zakonodavstva država članica počinju se primjenjivati najkasnije 1. studenoga 2021. godine.

Tijelo nadležno za izradu nacrtu prijedloga propisa kojim je ZNTP trebao biti usklađen s Direktivom (EU) br. 2019/633 je Ministarstvo poljoprivrede koje je u listopadu 2019. godine započelo s pripremama za izmjene i dopune važećeg ZNTP-a. Aktivnosti na pripremama Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama ZNTP-a (u daljnjem tekstu: Prijedlog ZID ZNTP-a) su se značajno intenzivirale tijekom 2020. godine.

Krajem veljače 2020. godine osnovano je Povjerenstvo za izradu Prijedloga ZID ZNTP-a, u kojem su osim predstavnika iz Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva financija, Hrvatske gospodarske komore, Hrvatske udruge poslodavaca, Hrvatske obrtničke komore i Hrvatske poljoprivredne komore, bile imenovane i tri predstavnice AZTN-a. Prijedlog ZID ZNTP-a upućen je Vladi RH krajem prosinca 2020. godine, nakon čega je dokument upućen na prvo čitanje u Hrvatski sabor.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom¹⁴³ (u daljnjem tekstu: ZID ZNTP) stupa na snagu 1. rujna 2021., a njegova puna primjena započinje 1. ožujka 2022. godine. Osim što se donošenjem ZID ZNTP-a ispunjava zadaća usklađivanja s navedenom Direktivom, taj zakon dosljedno nastavlja izgradnju pravnog okvira unutar kojeg će se nastojati urediti poslovno ponašanje svih adresata u lancu opskrbe poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u cilju suzbijanja nepoštenih trgovačkih praksi. U tom smislu, važeći ZNTP je pored suštinskog i terminološkog usklađenja s odredbama Direktive, dodatno uređen na temelju iskustava iz dosadašnje primjene ZNTP-a.

Nadogradnjom postojećeg pravnog okvira u skladu s odredbama ove Direktive, u okviru kojeg se povećava broj nepoštenih trgovačkih praksi i dodavanjem nekih novih nepoštenih trgovačkih praksi, dodatno se uređuje i postupak utvrđivanja postojanja nepoštenih trgovačkih praksi uvođenjem novih postupovnih instrumenata te uspostavlja bazni okvir za suradnju s Komisijom i provedbenim tijelima drugih država članica o pitanjima borbe protiv nepoštenih trgovačkih praksi.

Stoga, ZID ZNTP ima za cilj da se jasnijim određivanjem nepoštenih trgovačkih praksi, dodjelom širih postupovnih ovlasti AZTN-u kao nadležnom provedbenom tijelu te institucionalnim povezivanjem i osnaživanjem na europskoj razini svih provedbenih tijela država članica EU-a i Komisije, utječe na ispravljanje prisutnih poremećaja u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima.

¹⁴³ „Narodne novine“, broj 52/21. od 14. svibnja 2021., stupa na snagu 1. rujna 2021.

Sudjelovanje na sastancima radne podskupine ECN-a za hranu

Predstavnici AZTN-a su sudjelovali na virtualnim sastancima ECN-a podskupine za hranu u dva navrata i to 7. i 8. listopada 2019. godine te 20. svibnja 2020. godine. Na sastancima su izmijenjena iskustva s kojima se susreću kolege u drugim državama članicama EU-a.

Competition Talk of the BWB - Unfair Trade Practice

Na poziv kolega iz austrijskog Federalnog tijela za tržišno natjecanje, 29. siječnja 2020. godine, predstavnica AZTN-a sudjelovala je na austrijskom tradicionalnom 43. Competition Talk of the BWB, čija su glavna tema bile nepoštene trgovačke prakse, odnosno prijenos Direktive (EU) br. 2019/633 u nacionalna zakonodavstva država članica EU-a.

6.5. Sudska zaštita u području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom. U drugom stupnju nadležan je VUSRH. Tužba ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu upravno-kaznene mjere. Tužba protiv rješenja AZTN-a radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavlja tijek postupka.

Ovdje je bitno naglasiti kako stručnjaci AZTN-a, pravnici s položenim pravosudnim ispitom, zastupaju AZTN pred sudovima u postupcima koji se vode protiv odluka AZTN-a. Kod provedbe ZNTP-a to mogu biti mjesno nadležni upravni sudovi u prvom stupnju te VUSRH u drugom stupnju.

ZNTP-om je propisano da su svi sporovi pokrenuti pred upravnim sudom žurni.

Do danas su svi podneseni tužbeni zahtjevi tužitelja protiv rješenja AZTN-a odbijeni u prvom stupnju pred mjesno nadležnim upravnim sudovima (u Zagrebu, Rijeci i Osijeku) u primjerenim rokovima, u pravilu godinu dana nakon podnošenja tužbe. Do kraja 2020. godine nije donesena niti jedna presuda u drugom stupnju od nadležnog VUSRH.

6.6. Zaključno o području utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi

Treba imati na umu da primarni cilj i svrha ZNTP-a nije kažnjavanje, već uspostava pozitivnog poslovnog ozračja koje će donijeti uspostava i poštivanje poštenih trgovačkih praksi. Navedeno uključuje i razvoj svijesti poduzetnika o potrebi za drugačijim, ZNTP-u i njegovim adresatima prihvatljivim obrascima ponašanja i poslovanja, kako na strani trgovaca, otkupljivača i/ili prerađivača, tako i na strani dobavljača.

U skladu s odredbom članka 34. ZNTP-a, Ministarstvo poljoprivrede je u studenome 2019. godine izradilo naknadnu procjenu učinaka toga zakona o kojoj se AZTN očitovao 23. travnja 2020. godine. Nakon analize učinaka, u bitnom proizlazi **da je ZNTP donio važne pozitivne promjene u poslovnim odnosima između dobavljača i trgovaca, kao i u odnosima između dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača.** Propisivanje obveznog sadržaja i oblika ugovora, pridržavanje ugovornih obveza, pravila za izdavanje računa i pravila vezana uz primjenu vlastitih općih uvjeta poslovanja dovela su do veće discipline i pravne sigurnosti u poslovanju proizvođača.

ZNTP je pridonio poboljšanju likvidnosti i tržišne pozicije proizvođača hrane propisivanjem striktnih rokova plaćanja za svježe proizvode 30 dana i za ostalu hranu 60 dana, čime je umanjena dotadašnja praksa odgađanja plaćanja koja je ponekad iznosila i preko 120 dana ili kompenzacijskog plaćanja nametnutog od strane trgovaca ili otkupljivača.

Boljoj tržišnoj poziciji dobavljača doprinijela je i odredba ZNTP-a koja se odnosi na zabranu brisanja proizvoda s liste ugovorenih proizvoda koje dobavljač isporučuje trgovcu, kao i zabrana značajnog smanjivanja narudžbi pojedinog poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda bez prethodne pisane najave od strane trgovaca u roku utvrđenom ugovorom ili u roku koji ne može biti kraći od 30 dana, u slučaju kada rok nije utvrđen ugovorom.

Slijedom iznesenog, **može se zaključiti da je važeći ZNTP kao prvi zakon iz ovoga područja u RH unio pozitivne promjene u dotadašnjim obrascima poslovanja koji su pogodovali trgovcima, otkupljivačima i/ili prerađivačima te je na taj način imao i pozitivan učinak na ukidanje dotadašnjih nepoštenih poslovnih praksi.**

Uvjereni smo da će općoj i posebnoj prevenciji trgovaca i otkupljivača od povreda ZNTP-a pridonijeti dosljedna praksa AZTN-a odnosno odluke AZTN-a kojima se utvrđuje nametanje nepoštenih trgovačkih praksi i izriču propisane upravno-kaznene mjere.

7. Međunarodna suradnja AZTN-a

7.1. Multilateralna suradnja

7.1.1. OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak

Kao i sve ostale međunarodne organizacije i forumi, tako se i OECD u 2020. godini prilagodio novonastaloj situaciji uslijed pandemije COVID-19 i redovne sastanke organizirao virtualnim putem. Sudjelovanje AZTN-a s OECD-om se odvija dva puta godišnje, u Odboru za tržišno natjecanje, gdje AZTN ostvaruje status sudionika već od lipnja 2016. godine te jednom godišnje u Globalnom forumu za tržišno natjecanje, gdje je sudjelovanje otvoreno svim svjetskim jurisdikcijama, bez obzira je li dotična država članica OECD-a. Sastanci Odbora za tržišno natjecanje strukturirani su kroz niz okruglih stolova i rasprava, na temelju pisanih i usmenih priloga sudionika, a obuhvatili su sljedeće teme: ograničenja poslovanja; tržišno natjecanje u sektoru revizije; konglomeratski učinci koncentracija; *start-upovi*, “ubojite” akvizicije i pragovi u ocjeni koncentracija; tržišno natjecanje i javna nabava. Neizbježna tema bila je i tržišno natjecanje u vrijeme pandemije COVID-19, a u okviru teme kriminalizacije kartela i namještanja natječaja pisanim prilogom sudjelovala je članica Vijeća, mr. sc. Ljiljana Pavlic, gdje je prikazan hrvatski zakonodavni okvir koji, uz odredbe ZZTN-a, obuhvaća i kaznene odredbe kada se radi o kartelizaciji kroz namještanje natječaja¹⁴⁴. Također je za OECD-ov Odbor za tržišno natjecanje, dr.sc. Mirta Kapural, članica Vijeća, pripremila pisani prilog na temu “Korištenje istraživanja tržišta kao instrumenta za postupanje s novim problemima tržišnog natjecanja”.

Izazovi korona krize bili su okosnica OECD-ovog webinara, na kojem je AZTN predstavljala članica Vijeća, dr.sc. Mirta Kapural. Cilj je bio dobiti uvid u postupanja tijela nadležnih za tržišno natjecanje u vrijeme pandemije COVID-19 te stajališta stručnjaka iz područja tržišnog natjecanja o primjeni prava tržišnog natjecanja u vrijeme krize, kao što je pandemija korona virusa. Gđa. Kapural je također, u svojstvu uvodničara i moderatora, sudjelovala na virtualnom seminaru pod nazivom “Sporazumi o suradnji između konkurenata u vrijeme krize”, u organizaciji OECD-ovog Regionalnog centra za tržišno natjecanje (RCC) u Budimpešti. Predstavnici stručne službe također su sudjelovali na redovnim seminarima RCC-a koji je format svojih događanja prilagodio novonastalim okolnostima.

7.1.2. EU: Europska mreža za tržišno natjecanja (ECN) i Vijeće EU-a

Europska mreža za tržišno natjecanje, odmah po izbijanju pandemije bolesti COVID-19, reagirala je donošenjem Zajedničkog stajališta ECN-a o primjeni prava tržišnog natjecanja u vrijeme krize uzrokovane pandemijom te objavom Preporuka Komisije za pružanje smjernica poduzetnicima tijekom pandemije. Kriza izazvana pandemijom bolesti COVID-19 bila je

¹⁴⁴ Kazneni zakon; članak 254.

neizbježna tema sastanka šefova nacionalnih agencija, gdje je AZTN predstavljala članica Vijeća mr. sc. Ljiljana Pavlic. Ona je također o izazovima koje kriza postavlja pred nadležna tijela, razgovarala na bilateralnoj telekonferenciji, održanoj krajem svibnja, na zahtjev zastupnika u Europskom parlamentu.

Europska mreža za tržišno natjecanje već je u travnju 2020. godine krenula s održavanjem virtualnih sastanaka, što ostaje praksa do daljnjega. Na taj je način održan kontinuitet broja održanih sastanaka, kao i sudjelovanja naših predstavnika na sastancima radnih skupina i podskupina ECN-a, savjetodavnih odbora te radne skupine Vijeća EU-a. U razdoblju od 1. siječnja 2020. do 31. prosinca 2020. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora sudjelovalo je 13 predstavnika AZTN-a, ukupno 23 puta (od ukupno 26 održanih sastanaka – jedan je održan u Bruxellesu, a 25 je održano virtualno). U godinu dana AZTN je od Komisije zaprimio i riješio 405 notifikacija koncentracija, zaprimio i odgovorio na 72 zahtjeva za dostavu informacija, a uputili smo 2 zahtjeva prema ostalim državama članicama.

Statistički prikaz protoka zahtjeva za dostavu informacija (RFI) tijekom 2020. godine, izrađen unutar ECN-a, ukazuje na to da se od 2017. godine primjećuje kontinuirani trend porasta upućenih RFI-ja. Tijekom 2020. godine upućena su tako 82 zahtjeva preko ECN mreže i ECN2 portala, što prosječno iznosi 3,5 upućena zahtjeva po državi članici. Vezano za odgovore na upite, na prvom mjestu je Bugarska s 98 % odgovora, dok drugo mjesto dijele Hrvatska i Švedska s 91 %, što je izvrstan rezultat za AZTN koji se još jednom pokazuje kao promicatelj aktivne suradnje među državama članicama.

Jedan od naglasaka rada u okviru ECN-a u 2020. godini bio je tzv. Novi alat tržišnog natjecanja (New Competition Tool, NCT), koji je bio tema dvaju *ad hoc* ECN sastanaka i upitnika u okviru savjetovanja s državama članicama, kao i dvaju sastanaka Radne skupine Vijeća EU-a, održanih u okviru njemačkog predsjedanja Vijećem EU-a. Novi alat tržišnog natjecanja naknadno je ugrađen u Prijedlog Uredbe o digitalnim tržištima (Digital Markets Act, DMA) koji je Komisija objavila u prosincu 2020. godine, a o kojem su konkretni pregovori počeli u okviru portugalskog predsjedanja Vijećem EU-a.

Uz rad na NCT-u, odnosno DMA, AZTN se aktivno uključio i u sva savjetovanja Komisije, vezana uz akte kojima uskoro istječe važenje, a koji će ovisno o ishodima savjetovanja biti ukinuti ili ažurirani kako bi se bolje prilagodili digitalnom gospodarstvu i recentnoj sudskoj praksi i tako doveli do veće pravne sigurnosti za europske poduzetnike. To su prije svega Obavijest Komisije o utvrđivanju mjerodavnog tržišta i revizija Smjernica o vertikalnim sporazumima.

7.1.3. ICN – Međunarodna mreža za tržišno natjecanje

U organizaciji američke Savezne komisije za trgovinu održana je virtualna konferencija Međunarodne mreže za tržišno natjecanje (ICN), koja je okupila brojne čelnike i djelatnike svjetskih agencija – tijela nadležnih za tržišno natjecanje, predstavnike institucija kao što je Svjetska banka, nevladine savjetnike ICN-a i mnoge druge stručnjake na području tržišnog natjecanja. Rad tijekom konferencije organiziran je u skladu s temama pojedinih radnih skupina ICN-a, a uz prevladavajuću temu digitalnih tržišta i novih izazova za nacionalna tijela

za zaštitu tržišno natjecanje. Također, održani su i posebni paneli o ulozi, angažmanu i doprinosu nevladinih savjetnika u izradi ICN-ovih „proizvoda” te o iskustvima mladih agencija, uključenih u poseban pilot projekt ICN-a od 2019. godine. Osim sudjelovanja na navedenoj konferenciji, predstavnici stručne službe AZTN-a sudjelovali su u ažuriranju upitnika u okviru radne skupine za koncentracije, radne skupine za karte, kao i radne skupine za učinkovitost nacionalnih agencija, gdje je naglasak bio na razmjeni iskustava o digitalizaciji poslovanja tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja.

7.2. Bilateralna suradnja

7.2.1. Bilateralni susreti

Početak 2020. godine, prije stupanja na snagu epidemioloških mjera, predstavnici Javne agencije Republike Slovenije za varstvo konkurencije bili su u radnom posjetu AZTN-u, u svrhu razmjene iskustava u prevenciji nametanja nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Mladen Cerovac, tadašnji predsjednik Vijeća, Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća, Sandra Mikinac, voditeljica Odjela za pravna pitanja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi i Vedran Kolarić, mlađi savjetnik u Odjelu za ekonomska pitanja utvrđivanja nepoštenih trgovačkih praksi, u gostili su predstavnike slovenske agencije, koju je predvodio Andrej Matvoz, direktor Agencije uz gospođu Jasnu Pleteršek, voditeljicu Odjela za sprečavanje zlouporabe u lancu opskrbe hranom. Budući da AZTN već ima iskustva s provedbom ZNTP-a, a slovenski kolege su tek nedavno započeli s provedbom zabrane nepoštenih trgovačkih praksi, koja je u Sloveniji uređena Zakonom o poljoprivredi, na njihovu zamolbu predstavnici AZTN-a su ih u gostili i upoznali s dosadašnjom primjenom ZNTP-a u RH, okončanim postupcima, izrečenim upravno-kaznenim mjerama te najčešćim nepravilnostima na koje nailaze u provedbi ovog kompleksnog zakona.

Razgovaralo se i o prenošenju Direktive (EU) 2019/633 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. godine o nepoštenim trgovačkim praksama u odnosima među poduzećima u lancu opskrbe poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima u nacionalna zakonodavstva država članica. Ovaj sastanak je stvorio dobru podlogu za nastavak daljnje kvalitetne suradnje dviju agencija i razmjenu iskustava u području prevencije nametanja nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

7.2.2. EU projekti pomoći

Kako smo već izvijestili u prošlogodišnjem izvješću, AZTN je sudjelovao u projektu koji je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova ostvarilo s Njemačkim saveznom ministarstvom razvoja i suradnje (BMZ) i GIZ Ukrajinu: ImpAcT project (Implementation of DCFTA supporting activities in Georgia, Moldova and Ukraine). U okviru ovog projekta organizirano je osam dvotjednih stažiranja u kojem je AZTN u jednom od programa pružio stručnu, logističku i mentorsku podršku. U programe stažiranja bilo je uključeno sveukupno 29 državnih službenika srednje upravljačke razine Ukrajine, Moldavije i Gruzije, koji su u svojim institucijama uključeni u poslove EU-a. S obzirom na nemogućnost organizacije aktivnosti uživo, u srpnju 2020. godine održana je online konferencija koja je okupila 40 sudionika, a kojom je obilježen završetak projekta, predstavljena njemačko-hrvatska suradnja te dan pregled ostvarenih ciljeva.

Predstavljeni su zaključci Eastern Partnership leaders' video konferencije, tehnička i sadržajna strana projekta te iskustva sudionika koji su sudjelovali u programu stažiranja u hrvatskim institucijama. Dio programa posvećen je pregledu rezultata projekta o kojima su izvijestili sami stažisti. U sedam različitih virtualnih soba mentori – iz AZTN-a dr.sc. Mirta Kapural, članica Vijeća i mr.sc. Branimira Kovačević, voditeljica Odjela za međunarodnu i europsku suradnju – susreli su se sa stažistima koji su nakon vremenskog odmaka od edukacije u Hrvatskoj, izvijestili kako su usvojeno znanje primijenili u svom svakodnevnom radu, na koji način je to znanje i novo iskustvo unaprijedilo njihovu instituciju te ih približilo standardima EU-a. Na kraju su predstavljeni zaključci o korisnosti ovog programa, njegovom eventualnom razvoju u zemlji korisnici u obliku novonastalih projekata te mogućim daljnjim potrebama stažista u određenom sektorskom području te nastavku suradnje.

8. Javnost rada AZTN-a

Kroz različite komunikacijske kanale AZTN osobitu pozornost posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada. Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja provodi se putem edukacija poduzetnika i potrošača te kroz transparentnu i otvorenu komunikaciju s javnosti. Na isti je način AZTN angažiran na edukaciji u području zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i upoznavanju adresata s propisima iz tog područja.

AZTN primjenjuje i poštuje transparentnost, neovisnost, nepristranost i profesionalnost u svojoj komunikaciji prema strankama i javnosti. Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji, AZTN na svojim mrežnoj stranici objavljuje svoje odluke, mišljenja, godišnja izvješća o radu, programe rada, strateške planove, sektorska istraživanja tržišta, stručne članke, publikacije, kao i priopćenja za javnost i medije o pokrenutim postupcima i donesenim odlukama i praksi AZTN-a.

Predstavnici AZTN-a nastupaju u medijima te imaju redovite kontakte s novinarima, a AZTN izdaje publikacije i edukativne brošure te sudjeluje na seminarima o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i nepoštenih trgovačkih praksi.

AZTN na svojim mrežnoj stranici redovito objavljuje i odluke VUSRH-a donesenih po tužbama protiv rješenja AZTN-a, kao i odluke Ustavnog suda RH koje su u vezi s odlukama AZTN-a.

U skladu s člankom 59. stavkom 2. ZZTN-a, rješenja AZTN-a objavljuju se u „Narodnim novinama“. Sve odluke donesene tijekom 2020. godine i koje su objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a, nalaze se u Prilogu I. ovoga Izvješća.

Promicanje svijesti o koristi koju građanima donosi tržišno natjecanje ostvaruje se kroz komunikacijske aktivnosti vezane uz predstavljanje rada AZTN-a putem raspoloživih komunikacijskih kanala - mrežne stranice i mjesečnog elektronskog biltena „AZTN info“, elektronske publikacije koja općoj i stručnoj javnosti na jednostavan i razumljiv način predstavlja odluke i aktivnosti AZTN-a, ali i prenosi zanimljivije informacije i teme iz područja tržišnog natjecanja iz EU-a i svijeta.

„AZTN info“ se zainteresiranim primateljima šalje elektronskim putem te se objavljuje i na službenim mrežnoj stranici AZTN-a, gdje su arhivirani i dostupni svi objavljeni brojevi. Tijekom 2020. godine objavljeno je osam mjesečnih informativnih biltena „AZTN info“.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja planira se ostvariti i organizacijom međunarodne konferencije iz područja tržišnog natjecanja. Uz jednu međunarodnu konferenciju godišnje koju iz područja zaštite tržišnog natjecanja organizira AZTN, stručnjaci AZTN-a tijekom cijele godine održavaju predavanja na drugim konferencijama, radionicama, seminarima koje organiziraju visokoškolske ustanove (Pravni i Ekonomski fakulteti u RH), Hrvatsko društvo za pravo i politiku tržišnog natjecanja te strukovna udruženja poduzetnika.

Edukacija, u pravilu, uz praktične primjere obuhvaća temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju s Komisijom, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike

tržišnog natjecanja. Na taj način se komunikacija AZTN-a s opće, produbljuje na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega poduzetnike, sudstvo, odvjetništvo i akademsku javnost.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama, u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama. AZTN osigurava pravo na pristup informacijama u svojem radu redovitim objavljivanjem odluka koje donosi iz svoje nadležnosti na vlastitim mrežnoj stranici, kao i priopćenja, mišljenja, akata općeg i internog karaktera te davanjem informacija korisniku koji je podnio AZTN-u zahtjev za ostvarivanje prava na pristup informacijama.

U 2020. godini u AZTN-u je zaprimljeno šest zahtjeva za pristup informacijama, koji su u roku riješeni, a izvješće o provedbi Zakona o pravu na pristup informacijama za 2020. godinu je dostavljeno Povjereniku za informiranje te objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

9. Financiranje AZTN-a

Proračun AZTN-a

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a sukladno članku 26. stavku 9. ZZTN-a osiguravaju se u Državnom proračunu RH.

Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje izriče i naplaćuje AZTN sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a prihod su Državnog proračuna RH.

U Tablici 2. prikazan je plan i izvršenje rashoda AZTN-a za 2020. godinu, promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 2. Plan i izvršenje rashoda AZTN-a za 2020. godinu, promatrano po izvorima financiranja (u tisućama kuna)

Izvor financiranja	Plan 2020.	Izvršenje 2020.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja u %
11 - Opći prihodi i primici	13.458.428	13.369.939	99,34	98,09 %
31 - Prihodi od pruženih usluga	295.822	252.036	85,20	1,85 %
51 – Pomoći EU	2.388	-	-	-
559 - Ostale refundacije iz pomoći EU	20.000	8.961	44,81	0,06 %
Ukupno	13.776.638	13.630.936	98,94	100 %

Izvor: AZTN

U 2020. godini AZTN se financirao iz više izvora:

- Izvor 11 - Opći prihodi i primici,
- Izvor 31 - Prihodi od pruženih usluga,
- Izvor 51 - Pomoći EU i
- Izvor 559 - Ostale refundacije iz pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu za 2020. godinu iznosila su 13.776.638 kuna, dok je izvršenje rashoda iznosilo 13.630.936 kuna, što predstavlja izvršenje od 98,94 % u odnosu na plan.

U Tablici 3. prikazan je pregled plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2020. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji.

Tablica 3. Pregled plana i izvršenja rashoda AZTN-a za 2020. godinu, prema proračunskoj klasifikaciji (u tisućama kuna)

Skupina/podskupina računa	Plan 2020.	Izvršenje 2020.	Izvršenje %	Struktura izvršenja %
1	2	3	4(3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	10.250.521	10.239.371	99,89	75,12 %
311 Plaće (bruto)	8.688.672	8.688.671	100,00	
312 Ostali rashodi za zaposlene	204.250	193.101	94,54	
313 Doprinosi na plaće	1.357.599	1.357.599	100,00	
32 Materijalni rashodi	3.116.257	2.983.046	95,73	21,88 %
321 Naknade troškova zaposlenima	281.823	192.566	68,33	
322 Rashodi za materijal i energiju	150.100	138.543	92,30	
323 Rashodi za usluge	2.532.886	2.514.021	99,26	
324 Naknade troškova osobama izvan RO	15.508	14.621	94,28	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	135.940	123.294	90,70	
34 Financijski rashodi	1.900	600	31,58	0,004 %
343 Ostali financijski rashodi	1.900	600	31,58	
42 Rashodi za nabavu proizved. dugotrajne imovine	407.960	407.920	99,99	2,99 %
422 Postrojenja i oprema	407.960	407.920	99,99	
U k u p n o	13.776.638	13.630.936	98,94	100,00 %

Izvor: AZTN

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 10.239.371 kuna, odnosno 99,89 % od planiranog.

Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene čine 75,12 % u odnosu na ukupne rashode.

U odnosu na 2019. godinu rashodi za zaposlene veći su za 343.097 kuna, odnosno za 3,47 %. Do većih rashoda došlo je zbog povećanja osnovice za obračun plaće od 1. siječnja 2020. godine te fluktuacije radnika unutar razdoblja.

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 2.983.046 kuna, odnosno 95,73 % u odnosu na planirano i čine 21,88 % u odnosu na ukupne rashode.

Najveći udio u materijalnim rashodima (84,28 %) čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar ovih rashoda najznačajniji su rashodi za najam poslovnog prostora i opreme, koji s izvršenim iznosom od 1.342.242 kuna čine 53,39 % rashoda za usluge.

Materijalni rashodi u odnosu na 2019. godinu smanjeni su za 948.729 kuna odnosno 24,13 %. Do smanjenja je u većem dijelu došlo zbog proglašenja pandemije bolesti COVID-19 i otkazivanja službenih putovanja, završene suradnje na provedbi Twinning light projekta u Crnoj Gori, dovršenog tekućeg investiranja u adaptaciju i rekonstrukciju prostora AZTN-a, kao i zbog smanjenog deviznog tečaja prilikom plaćanja najma uredskog prostora.

Financijski rashodi (34)

Financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 600 kuna, odnosno 31,58 % u odnosu na planirano. Isti se odnose na bankarske troškove (provizija i naknade prilikom kupnje deviznih sredstava za potrebe službenih putovanja zaposlenika).

U odnosu na 2019. godinu rashodi su znatno smanjeni (90,30 %), a sve zbog otkazivanja službenih putovanja u inozemstvo.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su u 2020. godini 407.920 kuna ili 2,99 % ukupnih rashoda AZTN-a.

Nabavljena je planirana oprema: računala, informatička oprema, telefonska centrala i telefoni.

U odnosu na prethodnu 2019. godinu rashodi su smanjeni za 11,33 %.

U Tablici 4. prikazano je izvršenje rashoda AZTN-a za 2020. godinu u odnosu na 2019. godinu.

Tablica 4. Izvršenje rashoda AZTN-a za 2020. godinu u odnosu na 2019. godinu. (u tisućama kuna)

Grupa računa	Izvršenje 2019.	Izvršenje 2020.	Indeks 2020/2019
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	9.896.273	10.239.371	103,47
32 Materijalni rashodi	3.931.775	2.983.046	75,87
- redovna aktivnost AZTN (izvor 11)	3.615.104	2.932.908	81,13
- prihodi od pruženih usluga (izvor 31)	232.046	41.177	17,75
- pomoći EU (izvor 51)	0	0	0,00
- ostale refundacije iz pomoći EU (izvor 559)	84.625	8.961	10,59
34 Financijski rashodi	6.183	600	9,70
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	460.049	407.920	88,67
- redovna aktivnost AZTN (izvor 11)	423.055	196.972	46,56
- prihodi od pruženih usluga (izvor 31)	36.994	210.860	569,98
U k u p n o	14.294.281	13.630.936	95,36

Izvor: AZTN

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda AZTN-a za 2020. godinu u odnosu na izvršenje 2019. godine, vidljivo je smanjenje ukupnih rashoda za 663.344 kuna, odnosno za 4,64 %.

AZTN je tijekom 2020. godine smanjio svoj izvorni plan proračuna kroz uštede u ukupnom iznosu od 2.575.433 kuna.

Najveći dio ušteta, iznos od 2.195.227 kuna odnosi se na rashode za zaposlene (bruto plaće, ostale rashode za zaposlene, doprinose na plaću) i materijalne rashode (naknade troškova zaposlenima).

Ostali dio ušteta odnosi se na materijalne rashode (rashodi za materijal i energiju i rashode za usluge).

10. Unutarnji ustroj AZTN-a

AZTN je na dan 31. prosinca 2020. godine imao zaposlena 52 radnika, kao i u prethodnoj 2019. godini, uz napomenu da su dva nova pravnik na upražnjena radna mjesta u Odjelu za utvrđivanje zabranjenih sporazuma, primljena na rad na neodređeno vrijeme uz ugovaranje probnog rada u trajanju od šest mjeseci tek u zadnjem tromjesečju 2020. godine te je s njihovim zapošljavanjem bilo ukupno 53 radnika, sve do smrti predsjednika Vijeća 29. prosinca 2020. godine, nakon čega je taj broj iznosio 52. Stoga je AZTN u većem dijelu 2020. godine imao 51 zaposlenih, a u taj broj se uključuju i svi članovi Vijeća.

Od toga broja je 41 radnik bio izravno uključen u provedbu zakona iz nadležnosti AZTN-a. Preostalih 11 radnika obavljalo je druge poslove, usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem AZTN-a.

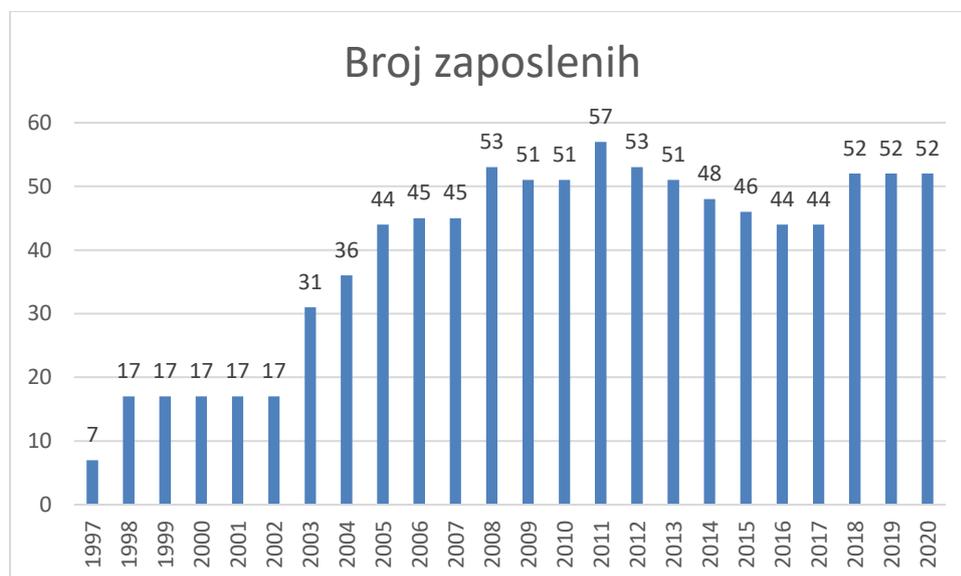
Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja stručna služba AZTN-a, koju čine magistri prava s položenim pravosudnim ispitom i magistri ekonomije, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja te informatičari specijalizirani u području digitalne forenzike, Treba naglasiti da na svakom predmetu u pravilu radi tim koji se sastoji, ovisno o složenosti predmeta, od najmanje jednog pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje jednog ekonomista kojima se često pridružuje i informatičar. Službene osobe iz stručne služba AZTN-a vode upravne (ispitne) postupke iz nadležnosti AZTN-a odnosno u postupku utvrđuju činjenice i okolnosti, a Vijeće temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi meritornu odluku u svakom pojedinom predmetu na temelju koje AZTN rješava pojedinu upravnu stvar.

Rad u AZTN-u ustrojen je kroz **pet organizacijskih jedinica** i to kako slijedi:

- Ured Vijeća (pet članova Vijeća i jedna predstojnica Ureda Vijeća)
- Ured glavnog ekonomista (jedan glavni ekonomist, jedan samostalni savjetnik ekonomist)
- Sektor za tržišno natjecanje (12 pravnik, 12 ekonomista i dva informatičara)
- Sektor za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi (četiri pravnik i četiri ekonomista)
- Sektor za opće poslove (11 radnika).

Na Slici 1. prikazan je broj zaposlenih u AZTN-u od 1997. do 2020. godine.

Slika 1.: Broj zaposlenih u AZTN-u u razdoblju od 1997. – 2020. godine

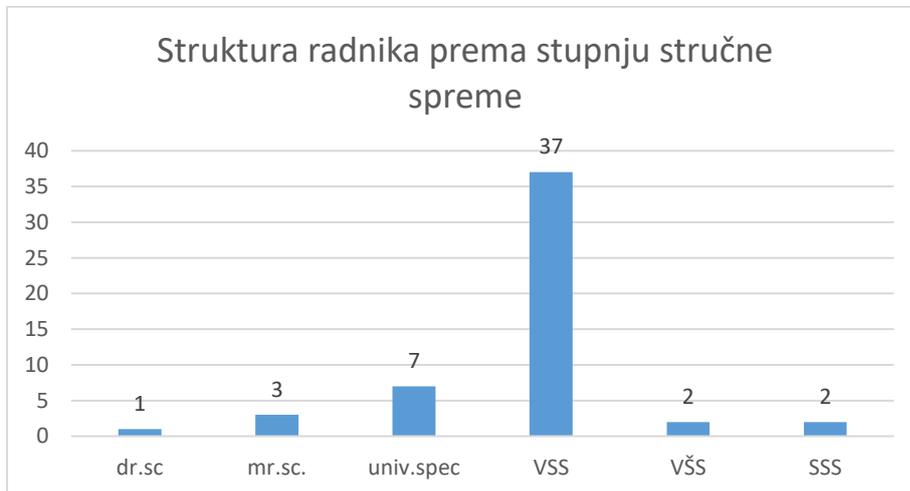
Izvor: AZTN

AZTN je u 2020. godini proveo postupak zapošljavanja radi prijeko potrebnog popunjavanja upražnjenih radnih mjesta za koja su bila osigurana sredstva u proračunu AZTN-a. Unatoč tome, za potrebe provođenja javnog natječaja AZTN je morao ishoditi potrebnu prethodnu suglasnost Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja za zapošljavanje dva radnika, kao i potrebne prethodne suglasnosti ministra financija i ministra uprave. Nakon provedenog javnog natječaja i selekcijskog postupka, u AZTN-u su u zadnjem tromjesečju 2020. zaposlena dva radnika na neodređeno vrijeme (uz probni rok od šest mjeseci), čime su popunjena radna mjesta Stariji savjetnik - pravnik s položenim pravosudnim ispitom i najmanje četiri godine staža nakon položenog pravosudnog ispita i Mlađi savjetnik - pravnik s položenim pravosudnim ispitom u Odjelu za utvrđivanje zabranjenih sporazuma, Sektor za tržišno natjecanje.

Većinu zaposlenih u AZTN-u čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 % radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 % ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu spremu imaju svega dva zaposlena.

Na Slici 2. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2020. godini prema stupnju stručne spreme.

Slika 2.: Struktura radnika AZTN-a u 2020. godini prema stupnju stručne spreme

Izvor: AZTN

Većina zaposlenih, ukupno njih 80 %, su magistri prava ili diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti. Svi pravnici kao voditelji postupaka u nadležnosti AZTN-a moraju imati položen pravosudni ispit, a za vođenje postupka utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznenih mjera potreban je i radni staž od najmanje četiri godine nakon položenog pravosudnog ispita.

Na Slici 3. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2020. godini prema zvanju.

Slika 3.: Struktura radnika AZTN-a u 2020. godini prema zvanju

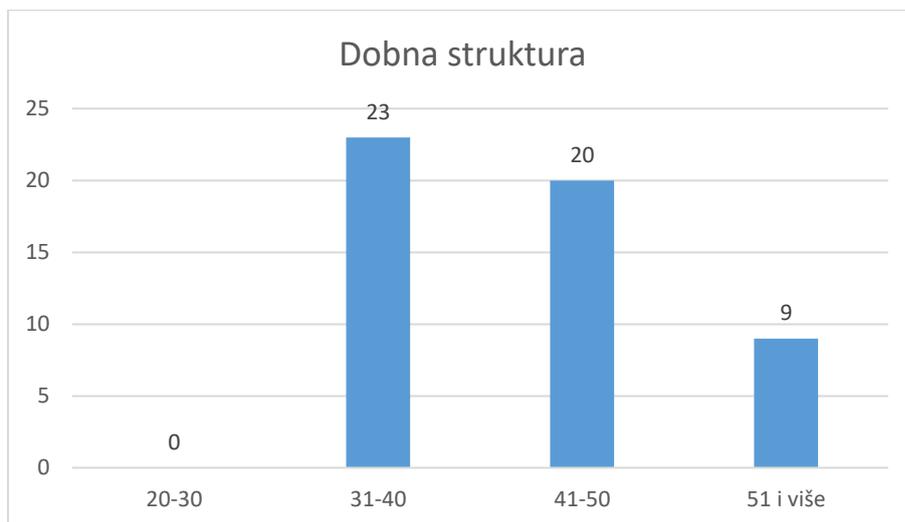

Izvor: AZTN

Prosjek godina radnika AZTN-a je 43 godine, a zaposlena je 31 žena i 21 muškarac.

Na Slici 4. prikazana je struktura radnika AZTN-a u 2020. godini prema životnoj dobi.

Slika 4.: Struktura zaposlenih u AZTN-u prema životnoj dobi u 2020. godini

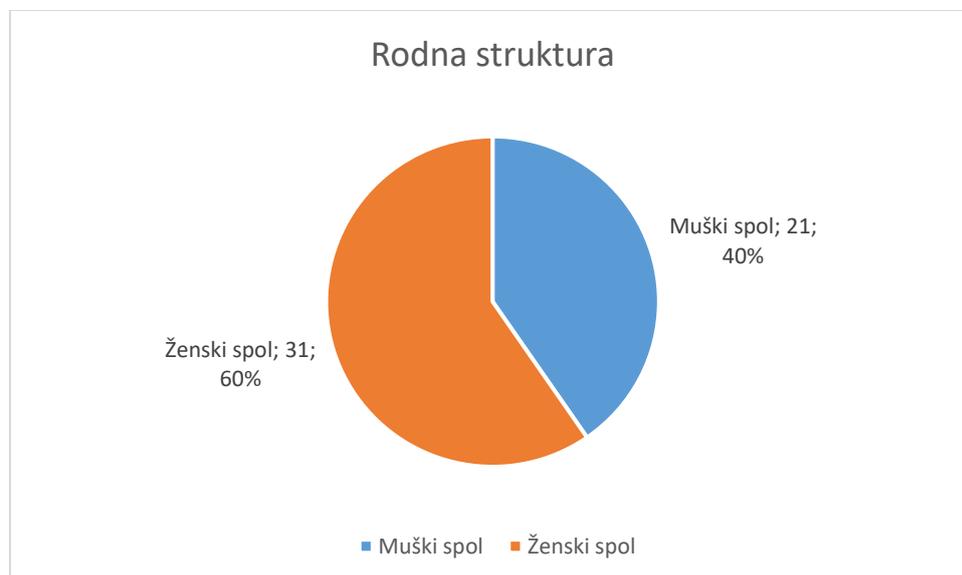
Izvor: AZTN

Veći postotak zaposlenih žena u AZTN-u (58 %) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama.

To potvrđuje i rodna struktura na rukovodećim položajima. Tako 60 % članova Vijeća AZTN-a čine žene, dok je ih je na ostalim rukovoditeljskim položajima čak 64 %.

Na slici 5 prikazana je rodna struktura zaposlenih u AZTN-u u 2020. godini.

Slika 5.: Rodna struktura zaposlenih u AZTN-u 2020. godini

Izvor: AZTN

AZTN-om upravlja **Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja**, koje ima pet članova. Svi su zaposleni u AZTN-u. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor. Predsjednik i članovi Vijeća imenuju se na razdoblje od pet godina, a uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća detaljno su propisani ZZTN-om. Tako primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. U upravljanju AZTN-om Vijeće na sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima AZTN-a. Odluke se donose većinom od najmanje tri glasa, s tim da na sjednici mora biti nazočan predsjednik Vijeća ili njegov zamjenik. Pri donošenju odluka članovi Vijeća ne mogu biti suzdržani¹⁴⁵.

Predsjednik Vijeća zastupa, predstavlja i rukovodi AZTN-om. U rukovođenju AZTN-om predsjednik Vijeća organizira i vodi rad i poslovanje AZTN-a, vodi stručni rad i odgovara za stručni rad AZTN-a. Zamjenika predsjednika, na prijedlog predsjednika Vijeća, bira Vijeće većinom glasova.

Vijeće je od 29. prosinca 2020. sastavljeno od 4 člana, budući da je na samom kraju ove izvještajne godine od posljedica bolesti COVID-19 preminuo gospodin Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća. U skladu s odredbama ZZTN-a i Statuta AZTN-a, u slučaju kada predsjednika Vijeća nema ili je odsutan, sve njegove poslove obavlja zamjenik predsjednika Vijeća pa tako poslove predsjednika Vijeća, sve do imenovanja novog predsjednika Vijeća, obavlja zamjenica predsjednika Vijeća. Naime, novi predsjednik Vijeća bit će izabran temeljem

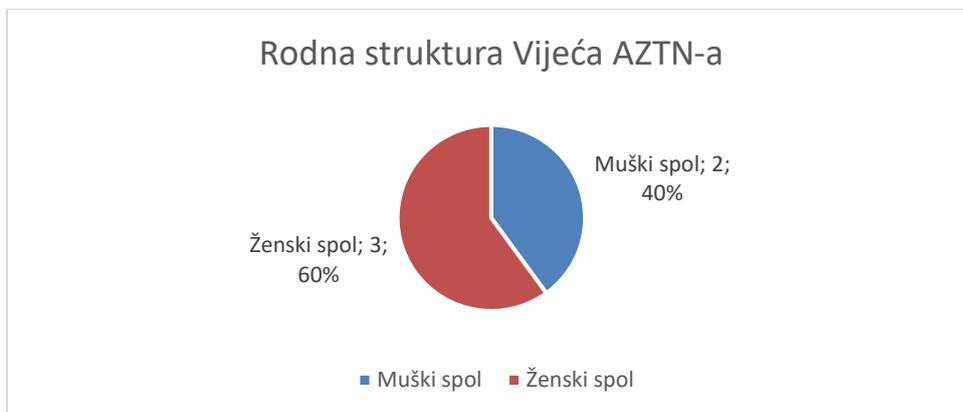
¹⁴⁵ ZZTN; članak 31.

odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja putem javnog poziva koji je Vlada RH dužna provesti prije predlaganja kandidata za predsjednika Vijeća Hrvatskome saboru.

Slijedom obrazloženoga, Vijeće u trenutku izrade ovoga Izvješća čine: Vesna Patrlj, dipl. iur. zamjenica predsjednika Vijeća (u trećem mandatu od ožujka 2019. do ožujka 2024.), mr.sc. Ljiljana Pavlic, dipl. oec. članica Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.), Denis Matić, dipl. iur., član Vijeća (u drugom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.) te dr.sc. Mirta Kapural, dipl.iur., članica Vijeća (u prvom mandatu od siječnja 2019. do siječnja 2024.).

Na Slici 6. prikazana je rodna struktura Vijeća AZTN-a u 2020. godini.

Slika 6.: Rodna struktura Vijeća AZTN-a u 2020. godini

Izvor: AZTN

11. Društveno odgovorno poslovanje u AZTN-u (DOP)

U svakodnevnom radu, AZTN teži sve poslovne aktivnosti provoditi u skladu s najboljim europskim korporativnim praksama i promicati društveno odgovorno poslovanje.

Društvena odgovornost AZTN-a se prije svega očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećim osobama. U upravljanju ljudskim resursima AZTN prilikom zapošljavanja primjenjuje praksu pružanja iste mogućnosti zapošljavanja svima.

Društveno odgovorno poslovanje AZTN pokazuje i u brizi za okoliš. Naime, uz razvrstavanje otpada te posebnu brigu o elektronskom otpadu koji se odlaže na ekološki prihvatljiv način, AZTN brine o potrošnji papira te stoga u svim situacijama u kojima je to moguće, elektronski obrađuje i dostavlja, odnosno prima podatke te kontinuirano radi na smanjenju potrošnje fotokopirnog papira.

Vizija AZTN-a u pogledu informacijsko-komunikacijske tehnologije je da do 2021. godine postane ured bez papira te da kompletno poslovanje bude elektroničko.

12. Digitalizacija pismohrane AZTN-a

AZTN je uz dozvolu Hrvatskog državnog arhiva, krajem 2017. godine započeo pripreme za izlučivanje arhivskog gradiva i digitalizaciju cjelokupnog arhivskog gradiva AZTN-a od njegovog osnivanja 1997. godine nadalje.

Budući da je u vezi s Godišnjim izvješćem za 2019. godinu od saborskih zastupnika bilo upita o troškovima digitalizacije pismohrane AZTN-a, dužni smo naglasiti da su pretvorbu gradiva u digitalni oblik radili ovlaštene zaposlenici AZTN-a u okviru redovnog obavljanja posla, bez ikakvih dodatnih troškova, u sklopu svoje plaće. Sva oprema koja je pri tome korištena je dio redovnog poslovanja AZTN-a, nije kupljena nikakva dodatna oprema za digitalizaciju pismohrane te u konačnici, pretvorba gradiva iz analognog u digitalni oblik nije imala dodatne troškove.

Digitalizacija unutar AZTN-a započela je u potpunosti s implementacijom servisa e-Pisarnica, u srpnju 2019. godine. Prva faza bila je pretvorba analognog gradiva u digitalni oblik koji će se koristiti u daljnjoj obradi podataka. Kompletno gradivo se pretvara u digitalni oblik skeniranjem i unosom u program kroz određene metapodatke. AZTN je u 2018. godini osim novonastalog gradiva, pokrenuo postupak pretvorbe arhivskog gradiva u digitalni oblik. Pretvorba omogućuje lakši pristup gradivu, izlučivanje veće količine gradiva kojem je istekao rok za čuvanje, a time i uštedu prostora.

U 2018. godini AZTN je uspješno pretvorio u digitalni oblik 1080 arhivskih „uglavnom upravnih“ predmeta te obradio registraturno gradivo iz prijašnjih godina, tj. 1634 predmeta. Druga faza projekta digitalizacije odnosila se na pružanje mogućnosti uvida u digitalno arhivsko gradivo djelatnicima AZTN-a. Djelatnici u svakom trenutku, uz dozvolu djelatnika Pisarnice, mogu imati uvid u prijašnje predmete koji su vođeni u AZTN-u. Time se lakše uspostavlja ujednačena praksa u provedbi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Također, osim digitalne transformacije gradiva, važna je kulturološka promjena u samom radu i provođenju postupaka unutar AZTN-a. Referenti se u radu oslanjaju na programsku aplikaciju, ostvaruju komunikaciju sa strankama u postupcima putem elektroničke pošte te je omogućena dostava podataka elektroničkim putem. Također se veliki dio akata državnim tijelima otprema putem elektroničke pošte.

Krajem 2020. u digitalni oblik pretvoreno je 2261 upravnih predmeta te 9002 nepravna predmeta. Kraj digitalizacije pismohrane se očekuje krajem 2021. godine nakon usuglašavanja s Hrvatskim državnim arhivom u vezi s izradom novog pravilnika o zaštiti digitalnog gradiva i uvođenjem elektroničkog potpisa. Uzevši u obzir gore navedeno, cilj e-Pisarnice je potpuna elektronička obrada podataka i komunikacija sa strankama te potpuna digitalizacija arhivskog gradiva do kraja 2021. godine.

13. Zaključak

U odnosu na provedbu ZZTN-a, ključni i svakako najvažniji cilj AZTN-a u sljedećem razdoblju odnosi se na aktivnosti vezane uz učinkovitu provedbu ZID ZZTN-a¹⁴⁶ koji je stupio na snagu 24. travnja 2021. godine. AZTN je obvezan predložiti Vladi RH donošenje dva podzakonska akta - Uredbe o kriterijima za izricanje novčanih kazni i Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje novčanih kazni, koje je Vlada RH obvezna usvojiti do 24. srpnja 2021. godine. Navedene uredbe detaljnije razrađuju kriterije propisane tim Zakonom, a moraju biti usklađene s kriterijima iz pravne stečevine EU-a iz tog područja te s odredbama Direktive ECN+. AZTN je izradio Nacrte prijedloga navedenih uredbi i dostavio ih nadležnim tijelima na mišljenje. Nakon zaprimanja mišljenja nadležnih tijela, provest će se i javno savjetovanje tako da će svi zainteresirani moći dostaviti svoje primjedbe.

Budući da će 1. rujna 2021. godine stupiti na snagu i ZID ZNTP¹⁴⁷, AZTN će u narednom razdoblju intenzivno raditi i na usklađivanju Statuta i drugih općih akata s odredbama novih zakona. Usklađeni Statut AZTN je obvezan dostaviti Hrvatskom saboru na potvrđivanje, što će i učiniti najkasnije u listopadu 2021. godine.

Pored rada na podzakonskim i općim aktima, među prioritetima AZTN-a će i nadalje biti otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja utvrđenih odredbama ZZTN-a, kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma, prvenstveno horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela) koji nanose najveću štetu gospodarstvu i potrošačima. Zlouporeba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu također ugrožava kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućava konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na tzv. isključujuće oblike zlouporebe. Stoga će AZTN i u predstojećem razdoblju nastaviti svoje djelovanje u području utvrđivanja i sankcioniranja zlouporebe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

U razdoblju koje slijedi očekuje se nastavak aktivnosti AZTN-a u kontroli dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika, kao izravne posljedice preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta za koje se pretpostavlja da će uslijediti nakon krize uzrokovane pandemijom, kako na unutarnjem tržištu EU-a tako i na području RH, pa će uloga AZTN-a i na tom području biti značajna.

AZTN će s posebnom pozornošću pratiti digitalna tržišta na kojima se odvijaju odnosi među poduzetnicima i koja će izvjesno donijeti novine u provedbi prava tržišnog natjecanja. Navedeno posebno podrazumijeva i uključenost AZTN-a u izradi Akta o digitalnim uslugama vezano uz izradu nacionalnog okvirnog stajališta, gdje je pozvan dati svoje primjedbe na prijedloge navedenog Akta, kao i imenovati svog predstavnika u radu neformalne radne skupine vezano uz izradu Akta o digitalnim uslugama.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja, kao značajne aktivnosti koja nadopunjava primarnu aktivnost vođenja postupaka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja, nastavlja se i u sljedećem razdoblju, osobito davanjem mišljenja o sukladnosti nacrta prijedloga zakona i drugih propisa s odredbama ZZTN-a. Pod ciljeve AZTN-a spada i provedba sustava mjera

¹⁴⁶ „Narodne novine“, broj 41/21.

¹⁴⁷ „Narodne novine“, broj 52/21.

zaštite tržišnog natjecanja na hrvatskom tržištu i integriranje u sustav zaštite tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu EU-a, kao i promicanje svijesti o koristima koje građanima donosi tržišno natjecanje i jačanje kulture tržišnog natjecanja

AZTN će u svom radu i dalje nastaviti s provedbom sektorskih istraživanja tržišta jer na taj način stječe uvid u funkcioniranje pojedinih tržišta i konkurentske odnose na njima. Ona se provode u cilju boljeg razumijevanja odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, osobito onima koja ukazuju na slabosti u funkcioniranju, a takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na tržištu često otkriju nepravilnosti koje su protivne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te AZTN-u postaju temelj za pokretanje postupaka protiv poduzetnika.

Tako će AZTN i u 2021. godini nastaviti provoditi sektorska istraživanja tržišta koje je proveo i u ovoj izvještajnoj godini. U planiranju drugih sektorskih istraživanja, AZTN će se i ubuduće voditi načelom identifikacije tržišta s povećanom vjerojatnošću povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i posljedične štete za potrošače.

U predstojećem razdoblju nastavit će se intenzivna provedba drugog zakona za čiju je provedbu AZTN ovlašten, ZNTP-a. U sljedećem razdoblju će kroz postupke koje provodi u smislu ZNTP-a i odluke koje na temelju tih postupaka donosi, nastaviti promicati svijest o potrebi i primjeni poštenih trgovačkih praksi u poslovnim odnosima između dobavljača i kupaca.

Osim iznesenog, u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede, po potrebi će biti organizirane interaktivne radionice s adresatima ZNTP-a te strukovnim i komorskim organizacijama, a vezano uz stupanje na snagu ZID ZNTP-a 1. rujna 2021. godine, kako bi adresati mogli uskladiti svoje poslovanje s odredbama toga zakona. Ukratko, ZID ZNTP uz zadržavanje bitnih elemenata važećeg ZNTP-a, donosi i značajne novine. Riječ je o bitnom proširenju liste poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda na koje se zakon odnosi, a značajno se proširuje baza adresata zakona, na sve kupce poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda koji samostalno ili zajedno sa svojim povezanim društvima ostvaruju ukupni godišnji prihod veći od 15 milijuna kuna, pri čemu se u skupinu kupaca, za razliku od trenutnog uređenja, uvrštavaju i pravne i fizičke osobe koje obavljajući ugostiteljsku djelatnost kupuju poljoprivredne i prehrambene proizvode i ostvaruju samostalno i/ili sa svojim povezanim društvima ukupan godišnji prihod veći od 15 milijuna kuna, kao i svako javno tijelo u EU, odnosno javnopravno tijelo koje je kao takvo definirano propisima o upravnim sporovima. Pored iznesenoga, značajno, za čak 76 %, povećan je i broj praksi koje se smatraju nepoštenima.

Tijekom zakonodavnog postupka usvajanja ZID ZNTP-a u više je navrata prigovoreno na odredbu novouvedenog postupovnog instrumenta nenajavljene kontrole. Prigovori su se u bitnome odnosili na trajanje nenajavljene kontrole, odnosno da je propušteno propisati maksimalno trajanje nenajavljene kontrole jer je pogrešno shvaćeno da takva kontrola može trajati dulje vrijeme, što bi moglo onemogućiti poslovanje poduzetnika. Stoga je ovdje nužno naglasiti kako će AZTN nenajavljene kontrole u pravilu provoditi u trajanju od jednog ili najviše dva dana u složenim predmetima.

Radi pravilne, kontinuirane i usklađene primjene propisa EU-a o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN će u okviru ECN-a nastaviti aktivno surađivati s Komisijom i tijelima nadležnima za tržišno natjecanje država članica EU-a. Na širem međunarodnom planu, AZTN će nastaviti

suradnju sa OECD-om i ICN-om. Intenzivnija suradnja s Komisijom nužno će uslijediti i vezano uz provedbu ZID ZNTP-a.

AZTN će u 2021. godini biti usredotočen i na poboljšanje informacijsko-komunikacijske strukture s posebnim naglaskom na unaprjeđenje informatičke sigurnosti te će nastaviti s unapređivanjem sustava za uredsko poslovanje i digitalnu forenziku, koji čine bitan preduvjet za obavljanje poslova iz nadležnosti AZTN-a.

AZTN osobitu brigu vodi o transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale, sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a, što će nastaviti i u sljedećem razdoblju. Na svojoj mrežnoj stranici nastaviti će redovito objavljivati rješenja, sudske odluke vezane uz rješenja AZTN-a, mišljenja, obavijesti o pokretanju upravnih postupaka, programe rada, strateške planove, godišnja izvješća o radu, sektorska istraživanja tržišta, stručne članke i publikacije.

AZTN će u razdoblju koje slijedi, ako to bude dopuštala epidemiološka situacija u zemlji i svijetu, nastaviti organizirati međunarodne konferencije, kao i edukacije i stručne skupove o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Isto tako, stručnjaci AZTN-a će nastojati sudjelovati na edukacijama i stručnim skupovima iz područja za koje je AZTN nadležan, kako bi na taj način bili uključeni u sva aktualna zbivanja iz područja tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi.

Ono što je potrebno posebno istaknuti kako bi se aktivnosti na području zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i dalje uspješno ostvarivale, neophodno je da AZTN za tu svrhu ima na raspolaganju dovoljne financijske i ljudske resurse.

Zaključno, uvijek treba podsjetiti da je učinkovita zaštita tržišnog natjecanja temelj tržišnog gospodarstva i uvjet njegovog jačanja. Međutim, da bi se tržišno natjecanje zaštitilo, nije dovoljan samo angažman AZTN-a, već je potrebno aktivno djelovanje svih državnih tijela u stvaranju jasnih i provedivih pravila tržišnog natjecanja, podržavanje i pridržavanje tih pravila od strane svih sudionika na tržištu, ali osobito jačanje kulture tržišnog natjecanja u društvu u cjelini.

1. PRILOG I. Odluke AZTN-a iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, KLASA	Predmet	Područje	Vrsta odluke
1	16.01.2020 UP/I 034-03/2019-01/011	AZTN protiv Gradatin d.o.o., Sesvete i Agra-trgovina d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa
2	16.01.2020 UP/I 034-03/2019-01/006	AZTN protiv Nike European Operation Netherlands B.V., Nizozemska	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa
3	16.01.2020 UP/I 034-03/2019-01/016	AZTN protiv Dimnjačarstvo Valjak d.o.o., Črešnjevo	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa
4	16.01.2020 UP/I 034-03/2019-01/019	AZTN protiv osiguravajućih društava	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
5	16.01.2020 034-08/2018-01/093	Problemi autoservisne djelatnosti u poslovnoj suradnji s osiguravajućim društvima	Tržišno natjecanje	Mišljenje
6	16.01.2020 UP/I 034-03/2019-01/016	AZTN protiv Dimnjačarstvo Valjak d.o.o., Črešnjevo	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

7	16.01.2020 034-08/2019-01/104	Općina Sirač – Program poticanja gospodarstva na području Općine Sirač	Tržišno natjecanje	Mišljenje
8	23.01.2020 UP/I 034-03/2019-02/009	Slovenia Broadband S.a.r.l., Luxembourg i Tele2 d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o dopuštenoj koncentraciji - Ocjena dopuštenosti koncentracije na 2. razini
9	24.01.2020 034-08/2019-01/085	Karaula veterinarska ambulanta d.o.o., Daruvar – upit o javnom natječaju	Tržišno natjecanje	Mišljenje
10	18.02.2020 011-01/2020-02/002	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Hrvatskom registru brodova	Tržišno natjecanje	Mišljenje
11	27.02.2020 UP/I 034-03/2019-01/020	AZTN protiv Hrvatskog autokluba, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
12	27.02.2020 UP/I 034-03/2019-01/014	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
13	27.02.2020 UP/I 034-03/2020-02/001	VENILIA INVESTMENTS S.a.r.L. , Luxemburg i MARINA DALMACIJA d.o.o., Sukošan, MARINA ŠIBENIK d.o.o., Šibenik i MARINA BORIK d.o.o., Zadar	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
14	27.02.2020 011-01/2020-02/001	Ministarstvo kulture -Nacrt prijedloga Zakona o elektroničkim medijima	Tržišno natjecanje	Mišljenje

15	12.03.2020 011-01/2020-02/003	Državni zavod za intelektualno vlasništvo - Nacrt Pravilnika o patentu	Tržišno natjecanje	Mišljenje
16	12.03.2020 034-08/2020-01/008	Tržište veleprodajnog visokokvalitetnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
17	12.03.2020 034-08/2020-01/009	Tržište veleprodajnih prijenosnih segmenata usluga visokokvalitetnog pristupa - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
18	25.03.2020 UP/I 034-03/2020-02/002	Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Vrgorac and Kraš d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
19	25.03.2020 011-01/2020-02/004	Općina Tovarnik - Prijedlog Programa poticanja poduzetništva na području Općine Tovarnik	Tržišno natjecanje	Mišljenje
20	01.04.2020 034-08/2020-01/015	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM) - Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga FumaPRINT d.o.o., Repušnica	Tržišno natjecanje	Mišljenje
21	06.04.2020. UP/I 034-03/2019-01/015	AZTN protiv sedam banaka	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa
22	06.04.2020 011-01/2020-02/005	Ministarstvo financija - Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma („Narodne novine“, br. 108/17, 39/19) - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje

23	09.04.2020 UP/I 034-03/2020-01/011	AZTN protiv G.P. Krk d.d., Krk i Grada Rijeke- temeljem inicijative Nataše Srdoč, radi narušavanja tržišnog natjecanja zloporabom vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
24	09.04.2019 011-01/2020-02/006	Ministarstvo financija -Prijedlog Uredbe o načinu ocjene i postupka odobravanja investicijskog projekta	Tržišno natjecanje	Mišljenje
25	23.04.2020 UP/I 034-03/2019-01/018	AZTN protiv Usluga Poreč d.o.o., Poreč i Grada Poreča	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
26	29.04.2020 UP/I 034-03/2020-02/003	JTPEG CI, Republika Češka, Oleg Uskoković, Varaždin, stjecanje zajedničke kontrole nad AUCTOR HOLDING, a.s., Republika Češka	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
27	07.05.2020 UP/I 034-03/2019-01/024	AZTN protiv Digitalni tahograf d.o.o., Lučko	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
28	07.05.2020 UP/I 034-03/2020-02/004	Studenac d.o.o., Omiš i Pemo d.o.o., Dubrovnik	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
29	07.05.2020 011-01/2020-02/009	Pravilnik o radionicama za tahografe („Narodne novine“, br. 36/19)	Tržišno natjecanje	Mišljenje
30	25.05.2020 UP/I 034-03/2019-01/022	AZTN protiv informacijskog posrednika	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

31	29.05.2020 UP/I 034-03/2018-04/006	AZTN c/a KAUF LAND HRVATSKA k.d., Zagreb	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
32	02.06.2020 UP/I 034-03/2019-01/026	AZTN protiv Grad Nin, Nin	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
33	15.06.2020 UP/I 034-03/2017-01/022	AZTN protiv Budo sport d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka
34	15.06.2020 UP/I 034-03/2020-01/007	AZTN protiv Gradska groblja Viktorovac d.o.o., Sisak	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
35	02.07.2020 UP/I 034-03/2020-01/010	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
36	23.07.2020 UP/I 034-03/2020-01/008	AZTN protiv Vindija d.d., Varaždin	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
37	23.07.2020 UP/I 034-03/2020-01/005	AZTN protiv Hrvatske odvjetničke komore	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
38	31.07.2020 UP/I 034-03/2018-04/028	AZTN protiv RIBOLA, d.o.o., Kaštel Lukšić	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi

39	31.07.2020 UP/I 034-03/2020-01/013	AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje
40	03.08.2020 011-01/2020-02/009	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja - Nacrt prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) 2019/1150 o promicanju pravednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja	Tržišno natjecanje	Mišljenje
41	07.08.2020 011-01/2020-02/010	Ministarstvo financija - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa za Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima	Tržišno natjecanje	Mišljenje
42	10.09.2020 UP/I 034-03/2020-01/004	AZTN protiv Pivovara Daruvar d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje
43	10.09.2020 UP/I 034-03/2020-03/004	AZTN protiv Prvo hrvatsko pivo 1664 d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno-kaznenoj mjeri
44	10.09.2020 UP/I 034-03/2020-03/003	AZTN protiv Pivovara Medvedgrad d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno-kaznenoj mjeri
45	17.09.2020 UP/I 034-03/2020-01/001	AZTN protiv FlixBus CEE South d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
46	17.09.2020 UP/I 034-03/2020-01/009	AZTN protiv Financijska agencija, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative

47	17.09.2020 UP/I 034-03/2020-02/005	WAE Kft. Mađarska i Opel Automotive C d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
48	29.09.2020 UP/I 034-03/2020-03/002	AZTN protiv Pivovara Osijek d.o.o., Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka
49	29.09.2020 011-01/2020-02/011	Ministarstvo kulture i medija – Nacrt prijedloga Zakona o elektroničkim medijima	Tržišno natjecanje	Mišljenje
50	08.10.2020 UP/I 034-03/2018-04/005	AZTN protiv JADRANKA TRGOVINA d.o.o., Mali Lošinj	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenoj nepoštenoj trgovačkoj praksi
51	08.10.2020 UP/I 034-03/2020-01/016	AZTN protiv Hrvatska psihološka komora	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative
52	14.10.2020 011-01/2020-02/012	Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja - Konačni prijedlog Zakona o provedbi Uredbe 2019/1150 o promicanju prednosti i transparentnosti za poslovne korisnike usluga internetskog posredovanja	Tržišno natjecanje	Mišljenje
53	14.10.2020 034-08/2020-01/058	Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga davatelja poštanskih usluga Elektromodul d.o.o., Osijek -Zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje
54	22.10.2020. UP/I 034-03/2020-01/014	AZTN protiv Krokoteks d.o.o., Sveti Ivan Zelina i URIHO, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se odbacuje inicijativa

55	09.11.2020 UP/I 034-03/2020-01/015	AZTN protiv Croatia osiguranje d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti
56	16.11.2020 011-01/2020-02/013	Ministarstvo financija – Nacrt Uredbe o tarifi upravnih pristojbi	Tržišno natjecanje	Mišljenje
57	17.11.2020 UP/I 034-03/2020-02/006	FARUNO CEE HOLDING S.à.r.l., Luksemburg i PAN-PEK d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
58	27.11.2020 UP/I 034-03/2020-01/003	AZTN protiv Pivovara Daruvar d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti
59	27.11.2020 UP/I 034-03/2020-03/001	AZTN protiv Osječka pivovara d.d., Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje o izricanju upravno-kaznene mjere
60	03.12.2020 UP/I 034-03/2018-04/004	AZTN protiv NTL d.o.o., Sesvete	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka
61	14.12.2020 011-01/2020-02/019	Ministarstvo financija - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o fiskalizaciji u prometu gotovinom	Tržišno natjecanje	Mišljenje
62	14.12.2020 011-01/2020-02/018	Ministarstvo financija - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak	Tržišno natjecanje	Mišljenje

63	14.12.2020 011-01/2020-02/016	Ministarstvo financija - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodanu vrijednost	Tržišno natjecanje	Mišljenje
64	16.12.2020 UP/I 034-03/2020-02/008	BELJE plus d.o.o., Darda i dio Meggle Hrvatska d.o.o., Osijek koji se odnosi na imovinu za djelatnost proizvodnje mliječnih proizvoda	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
65	18.12.2020 UP/I 034-03/2019-04/001	AZTN protiv JASENSKA, d.o.o., Opuzen	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o utvrđenim nepoštenim trgovačkim praksama
66	18.12.2020 UP/I 034-03/2018-04/014	AZTN protiv ULTRA GROS d.o.o., Zagreb	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka
67	18.12.2020 UP/I 034-03/2020-02/009	ADVENTURA Investments d.o.o., Republika Slovenija i ANTICUS, storitve in trgovina, d.o.o. Republika Slovenija – Ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika
68	18.12.2020 UP/I 034-03/2020-02/007	TUI TRAVEL OVERSEAS HOLDING LIMITED, UK i KARISMA HOTELS ADRIATIC d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini
69	29.12.2020 UP/I 034-03/2020-01/002	AZTN protiv Zagrebačka pivovara d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti
70	29.12.2020. UP/I 034-03/18-04/019	AZTN protiv ŽITO d.o.o. za proizvodnju i trgovinu, Osijek	Nepoštene trgovačke prakse	Rješenje o obustavi postupka

2. PRILOG II. Odluke sudova iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	KLASA AZTN-a i poslovni broj VUSRH	Tužitelj	Akti AZTN-a	Vrsta odluke VUSRH
1	11.11.2020 UP/I 034-03/2018-01/011, UsII-355/19-15	Stradivari Trade d.o.o., Split	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
2	16.07.2020 UP/I 034-03/2019-01/010, UsII-43/20-7	Totalna televizija d.o.o., Zagreb	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
3	01.07.2020 UP/I 034-03/2019-01/014; UsII-152/20-4	Mario Kolarević, vl. obrta za pogrebne usluge Lira, Virovitica	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda-tužba se odbija
4	06.02.2020 UP/I 034-03/2018-01/018; UsII-519/18-12	MUZIKA I TO d.o.o. Zagreb	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda - Tužba se odbija

5	06.02.2020 UP/I 034-03/2018-01/008, UsII-519/18-12	MUZIKA I TO d.o.o. Zagreb	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda – tužba se odbija
6	22.01.2020 UP/I 034-03/2017-01/005 UsII-294/19-6	LMK International d.o.o. Zagreb	Rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje	Presuda - Tužba se odbija

3. PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2020. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

Br	Predmeti u kojima je izrečena upravno-kaznena mjera	Vrsta povrede	IZNOS (HRK)
1	29.05.2020 UP/I 034-03/2018-04/006	Nepoštene trgovačke prakse	1.100.000,00 kn
2	31.07.2020 UP/I 034-03/2018-04/028	Nepoštene trgovačke prakse	65.000,00 kn
3	10.09.2020 UP/I 034-03/2020-03/004	Tržišno natjecanje	10.000,00 kn
4	10.09.2020 UP/I 034-03/2020-03/003	Tržišno natjecanje	10.000,00 kn

5	08.10.2020 UP/I 034-03/2018-04/005	Nepoštene trgovačke prakse	85.000,00 kn
6	27.11.2020 UP/I 034-03/2020-03/001	Tržišno natjecanje	10.000,00 kn
7	18.12.2020 UP/I 034-03/2019-04/001	Nepoštene trgovačke prakse	350.000,00 kn
	UKUPNO		1.630.000,00 kn

400-05/21-01/002
580-07/95-2021-001

PRILOG 1.a

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*

ZA 2020 GODINU

Ja, *Vesna Patrlj, dipl. iur., zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, u ovom trenutku odgovorna osoba* Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja,

na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti i raspoloživih informacija, potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

Potpis čelnika

Vesna Patrlj

(*Vesna Patrlj, dipl. iur., zamjenica
predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog
natjecanja*)

Zagreb, 31. ožujka 2021.

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako nisu uočene slabosti i nepravilnosti

400-05/21-01/002
580-07/195-2021-002

PRILOG 2.a

**Obveznik AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA
UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNIKE UTVRĐENE U REGISTRU PRORAČUNSKIH I
IZVANPRORAČUNSKIH KORISNIKA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2020**

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca ¹
		N/P	DA	NE ²	
PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA					
1.	<p>U uputama za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno uputama upravnih tijela utvrđeni su i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima i proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koji su raspoređeni na:</p> <ul style="list-style-type: none">- sredstva potrebna za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i- sredstva potrebna za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti, a u razdoblju privremenog financiranja, u uputama su utvrđeni i dostavljeni limiti u apsolutnim iznosima odnosno visina financijskog plana po upravnim tijelima odnosno proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti za razdoblje privremenog financiranja (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)				preslike odnosno reference dopisa i uputa
2.	<p>Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti upute s limitima u apsolutnom iznosu, odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na:</p>	X			preslika, odnosno referenca dopisa i upute

¹ Stupac Referenca se ne popunjava već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje

² Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

7.	Posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sastavljen je od prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika proračuna jedinice u koji su uključeni svi vlastiti i namjenski prihodi i primici proračunskih korisnika (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			financijski plan proračunskog korisnika jedinice usvojen od strane upravljačkog tijela odgovara financijskom planu tog proračunskog korisnika sadržanom u posebnom dijelu proračuna jedinice, a kod zajedničkih proračunskih glava zbroju financijskih planova svih proračunskih korisnika unutar te glave
8.	Rashodi i izdaci koji se financiraju iz EU sredstava planirani su realno, odnosno odstupanje između plana usvojenog od strane Hrvatskog sabora i konačnog izvršenja nije veće od 5% (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X			usporedba izvornog financijskog plana (iz posljednjih izmjena i dopuna Državnog proračuna koje je donio Hrvatski sabor) i izvještaja o izvršenju odstupanje od 5% podrazumijeva 5% ispod planiranih veličina
9.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova, odnosno pokriva manjkova, uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika proračuna lokalne i područne (regionalne) samouprave doneseni su odgovarajući akti: (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i proračunski i izvanproračunski korisnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)				
9.1.	U slučaju sukcesivnog planiranja trošenja viškova donesen je akt koji sadrži analizu nastanka tako značajnog viška, mjere za smanjenje ili ukidanje određenih naknada koje se naplaćuju za usluge koje pružaju proračunski korisnici te način i svrhu za koju će se upotrijebiti navedeni višak	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
9.2.	U slučaju pokriva manjkova donesen je akt koji sadrži analizu i ocjenu postojećeg financijskog stanja, prijedlog mjera za otklanjanja utvrđenih uzroka nastanka negativnog poslovanja te mjera za stabilno održivo poslovanje te akcijski plan provedbe navedenih mjera (s opisom mjere, načinom provedbe, tokom provedbe, imenom i prezimenom odgovorne osobe) s očekivanim financijskim i ekonomskim učinkom	X			preslika, odnosno referenca akta usvojenog od strane predstavničkog tijela, odnosno upravnog vijeća ili drugog upravljačkog tijela
10.	Izrađen je godišnji plan rada koji sadrži podatke o ciljevima koji se planiraju ostvariti te opći prikaz zadaća i poslova (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	preslika odnosno referenca godišnjeg plana rada

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ³	DJELOMIČNO ⁴	
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA						
13.	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima		X			preslika, odnosno referenca pisane procedure
14.	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost ministra financija/Vlade Republike Hrvatske, odnosno općinskog načelnika /gradonačelnika /župana (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X			preslike, odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
15.	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta	X				na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama, odnosno s financijskim planom i priložiti preslike, odnosno reference provedenih vrednovanja
16.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave je sredstva proračunske zalihe koristila samo za elementarne nepogode i druge nepredvidive događaje	X				izvješća o korištenju proračunske zalihe
17.	Postoji jasna procedura naplate prihoda				X	preslika, odnosno referenca pisane procedure iz koje su vidljive vrste prihoda koje se naplaćuju, mjere naplate koje će poduzimati, vremensko razdoblje nakon kojeg se pokreće pojedina mjera naplate, slučajeve u kojima treba pribaviti instrumente osiguranja plaćanja, praćenje naplate po poduzetim mjerama, osobe koje će obavljati navedene poslove i slično

³ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁴ Za svaki djelomično potvrđen odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

22.1.	Dostupne su preslike, odnosno reference ugovora koji su podloga za isplate	X				Preslika, odnosno referenca ugovora na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.2.	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta	X				preslika, odnosno referenca izvješća na uzorku od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
22.3.	Obavljene su provjere na licu mjesta na odabranom uzorku od onih krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20.000,00 kuna ili više	X				preslika, odnosno referenca zapisnika o izvršenoj kontroli kod 10%, a najviše 100 krajnjih korisnika kojima je na godišnjoj razini isplaćeno 20.000,00 kuna ili više
23.	Evidencijski nalozi (EV nalozi) dostavljeni su Ministarstvu financija u skladu sa Zakonom o izvršavanju Državnog proračuna i uputom Ministarstva financija					
23.1.	Nadležno ministarstvo/središnji državni ured dostavio je proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti uputu s rokom do kojeg su mu isti dužni dostaviti mjesečne podatke o ostvarenju vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka izuzetih od obveze uplate u državni proračun i rashoda i izdataka financiranih iz istih (mjesečne evidencijske naloge) (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				preslika upute i dokaz o dostavi proračunskim korisnicima
23.2.	Proračunski korisnici dostavljali su mjesečne podatke o ostvarenim vlastitim i namjenskim prihodima i primicima, koji su izuzeti od obveze uplate u državni proračun, te rashodima i izdacima financiranim iz njih (evidencijske – EV – naloge) u skladu s rokom danim u uputi nadležnog ministarstva/središnjeg državnog ureda (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna koji su izuzeti od obveze uplate vlastitih i namjenskih prihoda i primitaka u državni proračun)	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka
23.3.	Ministarstvo/središnji državni ured je tijekom godine dostavljalo evidencijske naloge (EV naloge) Ministarstvu financija najkasnije do 10. u mjesecu za prethodni mjesec (odgovaraju ministarstva i središnji državni uredi koji u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike koji su	X				dokaz o pravovremenom dostavljanju podataka

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

36.	Osobe koje prate provedbu ugovora različite su od osoba koje su bile članovi stručnog povjerenstva	X				imena osoba koje su sudjelovale u provedbi postupka i osoba koje prate provedbu ugovora te preslika, odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
37.	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji je objavljen na mrežnim stranicama, a sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi				X	adresa mrežne stranice gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma i poveznica na objavljeni registar ugovora u Elektroničkom oglasniku javne nabave za predmete nabave čija je procijenjena vrijednost nabave jednaka ili veća od 20.000,00 kn
38.	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za politiku javne nabave dostavljeno je statističko izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi				X	preslika, odnosno referenca izvješća u EOJN, preslika, odnosno referenca izvješća o javnoj nabavi koje sadrži i ukupan iznos jednostavne nabave prema vrsti predmeta nabave (roba, usluga i radovi)
39.	Donesen je akt kojim su uređena pitanja jednostavne nabave za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova na koje se ne primjenjuje Zakon o javnoj nabavi te je akt objavljen na mrežnim stranicama				X	preslika, odnosno referenca akta adresa mrežne stranice na kojoj je objavljen akt

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

48.	Provjeren je postojanje potpisa, žiga ili elektroničke oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100
49.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X				uzorak 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih primljenih i danih donacija
50.	S dužnicima su usklađeni podaci o potraživanjima na datum 31. listopada		X			preslika, odnosno referenca izvoda otvorenih stavaka na uzorku 10%, ali ne više od 20 izvoda otvorenih stavaka
51.	Izveštaj o obavljenom popisu sadrži popis potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku		X			preslika popisa vjerovnika i dužnika s iznosim potraživanja i obveza po pojedinom vjerovniku, odnosno dužniku
52.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)		X			dio analitičke evidencije po izvorima financiranja i programima (projektima i aktivnostima) ili referenca iz pitanja 21.
53.	Prati se stvaranje ugovornih obveza i njihov financijski učinak					
53.1.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora, uključujući ugovore vezane uz zaposlene		X			preslika, odnosno referenca dijela evidencije
53.2.	Organizacijska jedinica, odnosno osoba zadužena za financijsko-računovodstvene poslove ima uvid u sve sklopljene ugovore iz kojih proizlaze financijski učinci		X			preslika procedure u kojoj je propisano da se sve kopije ugovora dostavljaju na znanje ustrojstvenoj jedinici za financije
54.	Provodio se ispravak vrijednosti potraživanja u skladu s odredbama Pravilnika o proračunskom računovodstvu i Računskom planu					uzorak 10% potraživanja od čijeg je dospjeća prošlo više od godinu dana, odnosno potraživanja od dužnika nad kojima je pokrenut stečajni i/ili likvidacijski postupak, ali ne više od 20 pojedinačnih
55.	Proračunski korisnik koji je doznačio sredstva proračunskom korisniku istog proračuna, a iskazao ih je unutar podskupine računa 369 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> , uskladio je evidencije s proračunskim korisnikom koji su sredstva primili i iskazali ih unutar podskupine računa 639 <i>Prijenosi između proračunskih korisnika istog proračuna</i> . (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ako su njeni upravni odjeli dodjeljivali sredstva proračunskim korisnicima u nadležnosti	X				preslika, odnosno referenca usklađenja s proračunskim korisnicima istog proračuna, odnosno pisani trag kojim se informira primatelja sredstava, na uzorku 10%, ali ne više od 20 dokumenata usklađenja s proračunskim korisnicima

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ⁹	
IZVJEŠTAVANJE I OSTALO					
59.	Kod predaje finansijskih izvještaja poštivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o finansijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X		preslike, odnosno reference referentnih stranica finansijskih izvještaja
60.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvijestavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X			preslika, odnosno referenca dopisa ili elektroničke pošte
61.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog finansijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - nositelji decentraliziranih funkcija)	X			preslika, odnosno referenca dopisa
62.	Izvještaj o izvršenju finansijskog plana izrađen je i dostavljen upravljačkom tijelu (odgovaraju proračunski i izvanproračunski korisnici jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te proračunski korisnici državnog proračuna, izuzev onih koji nemaju upravljačka tijela)				preslika, odnosno referenca izvještaja o izvršenju finansijskog plana dostavljenog upravljačkom tijelu

⁹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

67.	Internim aktom (uputom, sporazumom) uređen je način komunikacije, izvještavanja i drugih aktivnosti s proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)	X			preslika, odnosno referenca akta
-----	---	---	--	--	----------------------------------

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

69.6.	Na mrežnim stranicama jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave objavljen je od strane predstavničkog tijela usvojen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna, odnosno, ako predstavničko tijelo ne donese izvještaj u roku od 60 dana od dana podnošenja predstavničkom tijelu, objavljen je prijedlog godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen godišnji izvještaj o izvršenju proračuna
70.	Uz proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izrađen je i objavljen vodič za građane	X			poveznica na mrežnu stranicu na kojoj je objavljen vodič za građane
71.	Nakon usvajanja državnog proračuna od strane Hrvatskog sabora, odnosno upravljačkih tijela, financijski planovi objavljeni su na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog ministarstva ako ne posjeduju mrežnu stranicu (odgovaraju ministarstva i proračunski korisnici državnog proračuna)		X		poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su financijski planovi objavljeni
72.	Godišnji financijski izvještaji objavljeni su u roku od 8 dana od propisanog roka za predaju godišnjih financijskih izvještaja na vlastitim mrežnim stranicama, odnosno na mrežnim stranicama nadležnog proračuna ako ne posjeduju mrežnu stranicu			X	poveznica na mrežnu stranicu na kojoj su izvještaji objavljeni

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor

78.	Za nekretnine kojima je definirana namjena utvrđeno je jesu li u funkciji ili ne, odnosno koriste li se ili ne u skladu s namjenom	X				popis nekretnina s utvrđenom namjenom i korištenjem (jesu li u funkciji ili ne) ili drugi odgovarajući dokaz
79.	Za nekretnine koje nisu u funkciji poduzimane su aktivnosti za stavljanje istih u funkciju, odnosno korištenje prema utvrđenoj namjeni	X				popis nekretnina za koje je utvrđena namjena, a nisu u funkciji i odgovarajući dokazi o poduzimanim aktivnostima (dopisi, zahtjevi...)
80.	Za imovinu za koju nisu riješeni imovinsko-pravni odnosi poduzimane su aktivnosti za rješavanje istih	X				priložiti odgovarajući dokaz
81.	Prije stjecanja nekretnina izrađena je analiza kojom je utvrđena opravdanost odabranog oblika stjecanja nekretnine	X				dokaz za ovo pitanje je preslika analize za svaku pojedinu nekretninu koja je stečena u godini za koju se popunjava Upitnik o fiskalnoj odgovornosti
82.	Isknjižavanje imovine iz poslovnih knjiga provodi se isključivo nakon prodaje, darovanja ili drugog načina otuđenja ili uništenja imovine, a temeljem izlaznog računa, ugovora o kupoprodaji, zapisnika o uništenju, potvrde o odvozu na otpad i slične dokumentacije		X			preslike ugovora/akta o prodaji, darovanju ili drugom načinu otuđenja ili uništenja imovine
83.	Čelnik je donio interni akt o načinu korištenja službenih automobila		X			preslika, odnosno referenca na interni akt
84.	Postoji pisana procedura kojom su detaljno utvrđeni poslovi upravljanja i raspolaganja nekretninama te ovlasti i nadležnosti zaposlenika za obavljanje i kontrolu navedenih poslova	X				preslika donesene procedure s popisanim aktivnostima, osobama i ovlaštenjima na temelju kojih se upravlja i raspolaže nekretninama i osigurana je koordinacija odjela u slučaju ako se poslovi u vezi s evidentiranjem, procjenom i praćenjem nekretnina obavljaju u više odjela

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovor